

Macwo Jwumpe Nintanmpe
Jwuŋkanni
Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè
sémɛŋi funŋɔ jwumpe e ke

Yesu cyelempyaŋi Macwo pi maha u pyi Levi ke, uru u à ŋge sémeŋi séme, múnalwɔ̀re shwofoo u mpyi u wi. Nka mà jwo u pyi Yesu cyelempya ke, u à múnalwɔ̀re shwoshwo báaraŋi yaha. Yesu karenkwooni kántugo nìnyìŋi na, Macwo à Yesu kapyiŋkii séme, si li cyêe sùpyaŋi shiŋi u jyɛ Yesu ke, si li cyêe mú na Shwofooŋi kyaa Kile mpyi a jwo na u sí n-pa ke, uru u jyɛ Yesu.

Yyee nìnyahagii funŋ'i Yahutuubii mpyi na Kile Nìɲɔwɔ̀nrɔ̀ŋi pi Shwofooŋi mpaŋi sigili. Kile túnntunmpil'à jwo uru Shwofooŋi mpaŋi kyaa na. Macwo sémeŋ'à li cyêe na pyàŋi u à si Bɛtìlɛhɛmu kànhe e, ná u mɛge jyɛ Yesu ke, uru u jyɛ uru Shwofooŋi. Karigii cyi à li cyêe na Yesu u jyɛ uru Shwofooŋi ke, Macwo sémeŋ'à cyire puni kyaa jwo. Jwumpe Kile túnntunmpil'à jwo fo tèemɔ̀ni i ke, Macwo à núru puru pà kurugo maa li cyêe na nde Yesu mpyi na mpyi ke, Kile túnntunmpil'à jwo lire kyaa na mà jwo u pa ke.

Macwo mú à li cyêe na Yesu u jyɛ Yahutuubii saanŋi ŋgemu u à Kile Saanre jwɔ̀ cù jìŋke na ke. Mpii pi à taha u fye e ke, pyiŋkanni na Kile Saanre sùpyaŋ'à yaa u pyi ke, u maha pire kálali lire na. Ti jyɛ saanre sannte fiige mɛ. Kile Saanre sùpyaŋ'à yaa u Kile kyaa táan uy'á u tòro wyérenŋi na, nde u

la nyε sùpyire sannte t'a mpyi ur'á ke, u raa lire pyi t'á (7.12) u u zàmpeεnbii kyaa táan uy'á mú (6.44).

Nyε sùpyir'á Yesu bò, ñka Kile à u ñè. Lire kàntugo Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii na, maa pi pyi na pi a Jwumpe Nintanmpe yu ññke supyishĩji pun'á.

Mà jwo Yesu u si ke, Kile mpyi a jwo na u mεge sí n-pyi: «Emanuweli». Kuru mεge ñwøhe ku nyε: «Kile na nyε ná wuu e» (1.23). Yesu cye kurugo, Kile à pa sùpyire shwøhøl'e. Mpe jwumpe p'à tég'a sémεñi ñùñò kuu na: «Mii na nyε ná yii e canña maha canña fo si sà nò diñyεñi tèekwooni na» (28.20).

*Yesu Kirisita à fworò mpiimu i ke, pire mεyi
(Luka 3.23-38)*

¹ Nyε Yesu Kirisita à fworò mpiimu i ke, pire mεyi yi nyε ñje: Yesu à fworò saanñi Dawuda e, Dawuda s'à fworò Ibirayima tùluge e.

² Nyε Ibirayima à Ishaka si,
ka Ishaka si Yakuba si,
ka Yakuba si Zhuda ná u sìnεεbii si,

³ Ka Zhuda si Pεrεzi ná Zera si. (Pire nuñi mεge mpyi Tamari.)

Ka Pεrεzi si Esirøn si,
ka Esirøn si Aramu si,
⁴ ka Aramu si Aminadabu si,
ka Aminadabu si Nashøni si,

⁵ ka Salamani si Bwazi si. (Uru nuñi mεge mpyi Arahabu.)

Ka Bwazi si Obedi si. (Uru nuñi mεge mpyi Uruti.)
Ka Obedi si Zhese si,

⁶ ka Zhese si saanñi Dawuda si.

Ka saanji Dawuda si Solomani si. (Uru nuŋi u mpyi Uri cwonji.)

⁷ Ka Solomani si Oroboyamu si,
ka Oroboyamu si Abiya si,
ka Abiya si Azafu si.

⁸ Ka Azafu si Zhozafati si,
ka Zhozafati si Zhoramu si,
ka Zhoramu si Oziyasi si.

⁹ Ka Oziyasi si Zhoyatamu si,
ka Zhoyatamu si Akazi si,
ka Akazi si Ezekiyasi si,

¹⁰ ka Ezekiyasi si Manase si,
ka Manase si Amōni si,
ka Amōni si Zhoziyasi si,

¹¹ ka Zhoziyasi si Zhekoniya ná u s̄iŋɛbii si. (Lire tēni i Babilōn shiinbil'à Izirayeli shiinbii kul'a kàre piye yyére.)

¹² Nyɛ pi à pi cye yaha Babilōn i, ka pi i núr'a pa ke,
ka Zhekoniya si Salatiyeli si,
ka Salatiyeli si Zorobabeli si,
ka Zorobabeli si Abiyudi si,

¹³ ka Abiyudi si Eliyakimu si,
ka Eliyakimu si Azori si,
ka Azori si Sadōki si,

¹⁴ ka Sadōki si Akimu si,
ka Akimu si Eliyudi si,
ka Eliyudi si Eliyazari si,

¹⁵ ka Eliyazari si Matan si,
ka Matan si Yakuba si,

¹⁶ ka Yakuba si Yusufu si.

Nyɛ Yusufu cwonji mɛge mpyi Mariyama. Uru u à Yesu si, ŋgemu pi maha yiri Kile Njɛcwɔnrɔŋi ke.

17 Mà lwó Ibirayima tène na mà pa nɔ saanɔi Dawuda wuuni na, tulyeye ke ná sicyεεr'á tòro. Mà lwó saanɔi Dawuda tène na fo mà sà nɔ tène i Babilɔn shiinbil'á Izirayeli shiinbii kul'a kàre piye yyére ke, ka tulyeye ke ná sicyεεre si ntòro mú. Mà lwó Izirayeli shiinbii tèecûni na Babilɔn shiinbil'á, mà sà nɔ Kile Nijcwɔnrɔɔi tèesini na, ka tulyeye ke ná sicyεεre si ntòro mú.

Yesu ziji kani
(Luka 2.1-7)

18 Nye Yesu Kirisita siɔkanni l'á pyi nde: Mariyama u nye u nuɔi ke, uru na mpyi Yusufu tàcwo. Nka mà jwo Yusufu u u lèɔe ke, u yacere wu u mpyi Kile Munaani sífente cye kurugo.

19 U tànɔɔi Yusufu mpyi a tíi, u la nye a mpyi si Mariyama mege kèege me. U la mpyi si u nàmbage fyinne njwòhɔre e.

20 Mà u yaha ná tire sòɔɔre e, ka Kafoonɔi Kile mèlɛkɛɔi wà si uye cyêe u na nɔɔge k'e, maa jwo: «Dawuda tұлuge shinɔi Yusufu, ma hà raa fyáge si ma tàcwoɔi Mariyama lèɔe me, naha na ye yaceni li nye u á ke, Kile Munaani sífente cye kurugo u à li tà.

21 U sí n-pa si pùnambile, maa li mege le Yesu*, naha na ye uru u sí n-pa u shiinbii kapegigii yàfa pi na, si pi shwɔ.»

22 Ncyii karigii pun'á pyi bà li si mpyi Kafoonɔi Kile à u túnntunɔi tun ná jwumpe mpemu i ke, puru si fùnɔɔ me. U mpyi a jwo:

* **1:21** Yesu mege njwòhe ku nye: «Kafoonɔi Kile u nye Shwofoonɔi.»

²³ «Yii lógo, pùcèpyinɔcembaala sí n-pa laa lwó si pùnambile si, uru pyàñi mɛge sí n-le Emanuweli†» kuru mɛge jwɔhe ku nyɛ: «Kile nyɛ ná wuu e.»

²⁴ Nyɛ Yusufu à pa jè ke, maa li pyi bà Kafoonji Kile mèlekenji mpyi a yi jwo mɛ, maa Mariyama lèñe mà pyi u cwo.

²⁵ Nka u nyɛ a sínni ná Mariyama i mɛ, fo mà sà nɔ u tètigeni na. U à tîge pùnambile, ka Yusufu si li mɛge le Yesu.

2

Ncèfeebii pìl'à sà fwordo Yesu na, maa u pèe

¹ Nyɛ Yesu à si Zhude kùluni i, Bètilɛhemu kànhe e. L'à pyi Saannji Erɔdi tɛni i. Ka ncèfeebii pìi si yîri canɲafyinmpe e mà pa Zheruzalɛmu kànhe e,

² maa yîbe: «Yahutuubii saannji u à si numɛ ke, taa u nyɛ ke? Wuu à u woni nya mà wuu yaha canɲafyinmpe e. Lire e wuu à pa mpa u pèe.»

³ Saannji Erɔdi à puru jwumpe lógo ke, ka lire kani si u ná Zheruzalɛmu shiinbii puni funɲɔ wwòɲɔ sèl'e.

⁴ Ka u u Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii puni bínni maa pi yîbe na Kile Nijɔwɔnrɔñi kyaa l'à jwo ke, taa ur'à yaa u si ke?

⁵ Ka pire si u pyi: «U à yaa u si Bètilɛhemu kànhe e, Zhude kùluni i. Yire Kile tùnntunɲ'à séme na

⁶ «Bètilɛhemu u nyɛ Zhude kùluni kànhe kà ke, kuru bà ku nyɛ Zhude kùluni kànyi puni nimbileni mà dɛ!

Naha kurugo yɛ jùñufoonji wà sí n-pa fwordo k'e,

† 1:23 Ezayi 7.14

ngemu u sí n-pyi mii sùpyire, Izirayeli shiinbii jùhò na ke*.”»

⁷ Nye ka Erōdi si jicèfeebii ηwòh'a yyere, maa pi yíbe na tēni ndire e won'à fworo γε.

⁸ Nye lire kàntugo ka u u pi yaha a kàre Βετιλἑμου kànhe e, pi sà yíbe pyàñi kyaa na sèl'e, pi aha u nya, pi i mpa yi jwo ur'á, uru sí n-sà u pēe mú.

⁹ U à puru jwo ke, ka jicèfeebii si ηkàre. Pi mpyi a fyànha a woni ndemu nya canḡafyinmpe e ke, lire ninuun'à fworo pi yyaha na, maa pi yyaha cū. Cyage e pyàñi mpyi ke, l'à nò wani ke, maa yyére kuru cyage ñiñyi na.

¹⁰ Jicèfeebil'à li nya l'à yyére ke, ka pi funḡyi si sàa táan.

¹¹ Ka pi i jyè bage e, mà pyàñi ná u nuñi Mariyama nya, maa niñkure sín maa pyàñi pēe. Lire kàntugo maa pi yaayi jwò múgo, maa seen† ná wusuna‡ ná miri§ kan pyàñ'á.

¹² Lire kàntugo ka Kile si yi jwo pi á ηḡḡe k'e, na pi àha núru ηkàre Erōdi yyére με. Nye ka pi i kuni labεε lwó a kàre pi kìni i.

Yesu sifeebil'à fê a kàre ná u e Misira kìni i

¹³ Nye jicèfeebii karenkwooni kàntugo, Kafoonji Kile mèlεkεñi wà à uye cyêe Yusufu na ηḡḡe k'e, maa u pyi: «Yîri, maa pyàñi ná u nuñi lwó, maa fî maa si Misira kìni i, maa ntēen wani fo mii aha mu

* **2:6** Mishe 5.1 † **2:11** Seenñi: uru na nye yaaga ηkemu pi mpyi maha ηkan saanñ'á ke. ‡ **2:11** Wusunañi: uru na nye yaaga ηkemu pi mpyi maha ηkan Kile á ke. § **2:11** Miri: Uru na nye yaaga ηkemu pi mpyi maha ntēg'a buñi bégele si u tò ke.

pyi ma núru ma a ma tène ndemu i ke, jaha na ye Erōdi na pyàni caa raa bùu.»

14 Nyε ka Yusufu si yîri numpilage e, maa pyàni ná u nuñi lwó mà kàre Misira kîni i.

15 U à kwôro wani fo saanji Erōdi à pa ηkwû. Lire pyinjanni na, nde Kafoonji Kile mpyi a jwo u tûntunji cye kurugo ke, lir'à fûnjo. U mpyi a jwo: «Mii à na Jyanji yyer'a yige Misira kîni i*.»

16 Nyε saanji Erōdi à pa li kàanmucya mà li jya na jécèfeebil'à uru jwôhō yaha ke, ka u lûuni si yîri sèe sèl'e. Maa jwo na pùnampyire ti nyε Betilehemu kànhe ná ku kwùumpe kànyi na, ná pi sàha ntòro yyee shuunni na mε, na pi pire puni bò, jaha na ye mà tàanna ná jécèfeebii jwumpe e, uru pyàni mpyi a yaa u ta cyire yyegii shuunniñi jwôhōntaan pùnampyire e.

17 Nde Kile tûntunji Zheremi mpyi a jwo ke, lir'à fûnjo, u mpyi a jwo:

18 «Mejwul'à fworō Arama kànhe e, myahigil'à sú maa yamεeni sú sèl'e. Araseli u nyε na u pyilibii yamεeni súu, u la nyε wà sî uru fôonjo mε, jaha na ye u pyilibil'à wíl'a fô†.»

19 Nyε saanji Erōdi à pa ηkwû ke, ka Kafoonji Kile mèlεkεñi wà si uye cyêe Yusufu na ηōoge k'e, mà u yaha Misira kîni i.

20 U à jwo Yusufu á: «Yîri ma a pyàni ná u nuñi lwó ma a núru ma a sî Izirayeli kîni i, jaha na ye mpii pi mpyi na pyàni caa raa bùu ke, pire saha nyε mε.»

* 2:15 Oze 11.1 † 2:18 Zheremi 31.15

²¹ Nye ka Yusufu si yîri maa pyàŋi ná u nuŋi lwó a núr'a kàre Izirayeli kîni i.

²² Nka Yusufu à pa lógo na Arikilasi à tèn nùŋufente na Zhude kùluni i u tuŋi Eròdi kwùŋkwooni kàntugo ke, ka lire si u pyi u u fyáge takarege e wani. Nye ka Kile si núr'a jwo ná u e ŋòoge k'e. Ka u u yîri wani mà kàre Galile kùluni i,

²³ maa sà ntèn kànhe kà na, kuru mege nye Nazareti. Lire pyiŋkanni na, Kile tùnntunmpii jwump'à fùŋŋò. Pi mpyi a jwo: «U sí raa yiri Nazareti shinŋi.»

3

Yuhana Batizelipyiŋi na kuni bégeli Yesu yyaha na
(*Marika 1.1-8; Luka 3.1-20; Yuhana 1.19-28*)

¹ Nye yyee niŋyahagil'à tòro ke, ka Yuhana Batizelipyiŋi si uye cyêe Zhude kùluni síwage e maa Kile jwumpe yu.

² U mpyi maha ŋko: «Kile Saanre tèn'a byanhara, yii yii toroŋkanni kêenŋe.»

³ Yuhana kyaa Kile tùnntunŋi Ezayi mpyi a jwo, tènì i u à jwo na:

«Sùpya mejwuu na fwore síwage e fànha na
“Yii kuni yaa Kafoonji mee na,
yii kumpyere nintiire yaa u á*.”»

⁴ Nye Yuhana vaaŋntinŋke mpyi a yaa ná ŋwòhòŋi shire e, u mpyi a uye pwò ná seerpwòge e. U ŋjyŋi mpyi kampèenŋyi ná tuwyiyi seere.

⁵ Zheruzalèmu kànhe shiinbii ná Zhude kùluni kànyi sanŋyi shiinbii puni ná Zhurudèn baŋi taan shiinbii puni mpyi maha fwore na sù u yyére.

* 3:3 Ezayi 40.3

⁶ Maa ntèn li taan na pire kapyiinkii nyε a tí mε, Yuhana sí i pi batizeli Zhurudεn banj lwøhe e.

⁷ Farizhεεnbii ná Sadusiibii nijyahara mpyi na ma si mpa piye batize u yyére. Yuhana à pire nya pi i ma ke, maa jwo: «Yii màcwøn fiige sùpyiibii, jofoo u à yii pyi na batizeliŋi kanni sí n-jà yii shwø Kile lùyirini nimpani na ye?

⁸ Yii a katiigii pyi, lire sí li cyêe na yii zòompil'à kêεnŋε.

⁹ Yii àha ŋkwò raa sônŋi na li tεgeni li nyε yii tulyage ku nyε Ibirayima mà dε! Naha na ye mii sí yi jwo yii á, Kile sí n-jà nje kafaayi kêεnŋε n-pyi Ibirayima nampyire†.

¹⁰ Yii li cè na kaciig'à cé!a yaha cire ndire taan. Cige maha cige ku nyε ku nyε na yasεε nijcenne seni mε, kuru sí n-kwòn n-wà nage e.

¹¹ Mii wi ke, mii na yii batizeli lwøhe e si li cyêe na yii toronkann'à kêεnŋε, ŋka wà sí n-pa mii kântugo, uru tayyéreg'à fànha tò mii woge na. Ali mà u tanhanyi mεere sàha, mii nùŋk'à cyére lire mpyiŋi i. Uru u sí n-pa raa yii batizeli ná Kile Munaani ná nage e.

¹² U ntanhe nyε u cye e, u u u sùmanj nimbwønŋi fwu. U sí u sùmapyanj le bwùnni i, si simwøhŋke súugo nafugombaage e.»

*Yuhana à Kile Jyanj Yesu batize
(Marika 1.9-11; Luka 3.21-22)*

† **3:9** Yahutuubii mpyi na sônŋi na Kile sí pire shwø, mà lire nùŋke pyi pir'à fworø Ibirayima e. Yuhana 8.33, 37, 39: yii yire cyeyi kâla.

¹³ Nye ka Yesu si yîri Galile kùluni i, mà kàre Yuhana yyére Zhurudɛn baŋi jwɔge na, si sà uye kan u batize.

¹⁴ Nka Yuhana la mpyi si jcyé maa u pyi: «Mu u à yaa mu u mii batize, ka mu u núr'a pa mii á la?»

¹⁵ Ka Yesu si u pyi: «Bà mii à yi jwo mɛ, jɛɛ wuu u yi pyi amuni numɛ, jaha na yɛ lire cye kurugo wuu sí Kile jwumpe kuni jaara si nɔ li tɛgeni na.» Nye ka Yuhana si jɛɛ maa u batize.

¹⁶ Yesu à batize a kwò ke, maa ntíl'a fworò lwɔhe e. Lire tènuuni i, ka nìjyinjì si múgo. Ka u u Kile Munaani jya li i ntîri mpánmpɔrɔgɔ fiige, mà pa ntèen u na,

¹⁷ ka mejwuu si fworò nìjyinjì i na: «Ŋge u jye mii Jyaŋi, u kan'à waha mii na sèl'e, u kapyiŋkil'à táan mii á mú.»

4

Sitaanninji na jcaa si Yesu sòn u kapii pyi (Marika 1.12-13; Luka 4.1-13)

¹ Lire kàntugo ka Kile Munaani si Yesu yyaha cù mà kàre síwage e, bà Sitaanninji si mpyi si u sòn ngíi kampyi u sí jɛɛ kapii pyi mɛ.

² Ka u u súnŋi le a ta canmpyaa beeshuunni ná numpiliyi beeshuunni, ka katege si nta a u ta.

³ Sitaanninji u maha zònŋi pyi ke, ka uru si file u na maa jwo: «Ná Kile Jyaŋi sí u jye mu, yi jwo jje kafaay'á na yi kèenŋ'a pyi bwúuru.»

⁴ Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semɛŋi i na

“Yalyire kanni bà ti jye na sùpyaŋi jwɔ caa mɛ,

ɲka jwumpe puni pu ɲye na fwoɾe Kile ɲwɔge e ke*.”»

⁵ ɲye lire kàntugo ka Sitaanniɲi si ɲkàre ná Yesu i Kile kàñhe ɲɲcwɔnrɔge Zheruzalemu i, maa sà dùgo ná u e Kileɲaarebage ɲ̀ɲcyage e,

⁶ maa jwo: «Ná Kile Jyaɲi sí u ɲye mu, kwɔn a cwo ɲ̀ɲke na, ɲaha na ye y'á séme Kile Jwumpe Semɛɲi i na

“Kile sí u mèlekɛɛbii pyi pi mu cwɔhɔ ná pi cyeyi i, bà li si mpyi kafaaga kà ɲkwɔ mu tɔge kà banni me†.”»

⁷ Ka Yesu si u pyi: «Y'á séme Kile Jwumpe Semɛɲi i mú na “Ma hà raa ma Kafoonɲi Kile ɲwɔ cwɔre me‡.”»

⁸ Lire kàntugo ka Sitaanniɲi si ɲkàre ná Yesu i ɲaɲke kà nintɔnntɔngɔ ɲuɲ'i, maa diɲyeɲi k̀rigii puni nàfuuɲi cyêe u na,

⁹ maa jwo: «Mu aha ɲen'a ɲɲkure sín mii á maa mii pêe, mii sí ɲcyii k̀rigii ɲ̀ɲufente puni kan mu á.»

¹⁰ ɲye ka Yesu si jwo «Sitaanna wà we, ỳiri na taan! Y'á séme Kile Jwumpe Semɛɲi i na “Ta ma ɲɲkure sínni ma Kafoonɲi Kile á, ma a uru kanni p̀ere§.”»

¹¹ ɲye lir'á pyi ke, ka Sitaanniɲi si láha Yesu na, ka Kile mèlekɛɛbii pii si file u na, yaayi kyaa li mpyi u na ke, maa yire kan u á.

B̀enme nimbwom'á fwoɾo

¹² ɲye Yesu à pa lógo na pi à Yuhana Batizelipyiɲi c̀u a le kàsɲi i ke, ka u u núr'a kàre Galile k̀lumi i.

* **4:4** Duterenɔmu 8.3 † **4:6** Zaburu 91.11, 12 ‡ **4:7**
 Duterenɔmu 6.16 § **4:10** Duterenɔmu 6.13

13 Nka u nyε a sà ntèen Nazarėti kànhe e mε, maa nkar'a sà ntèen Kapere namu kànhe e. Kuru kànhe na nyε banji nwoge na, Zabulon ná Nefitali taare e.

14 Nyε lire pyinkanni na, ka Kile tūntunji Ezayi jwumpe si fūnḡ. U mpyi a jwo:

15 «Zabulon tūluge taare ná Nefitali tūluge taare, ti nyε Galile kùluni i, banji nwoge na, Zhuruden banji canjacwumpe e ke, Yahutuubii ná supyishinji sanji shiinbii, pi à tèn t'e ke,

16 pire mpyi numpini i, bènme nimbwom'à fwooro pi á, pi mpyi a tèn kùluni i, kwùni numpini i, bènme nimbwom'à fwooro pi á* .»

17 Mà lwó lire tēni na, ka Yesu si li nwó cū na Kile jwumpe yu, maa yi yu sūpyir'á na: «Kile Saanre tèn'à byanhara, yii yii toronkanni kēenḡ.»

Yesu à fyacumii sicyere yyer'a pyi u cyelempyii (Marika 1.16-20; Luka 5.1-11)

18 Canka mà Yesu yaha u u jaare Galile banji nwoge na, u à sḡεε shuunni nya, Simo pi maha mpyi Pyeri ke, ná Andire. Pi mpyi na cwòò wàa banji i. Fyácyaa pi mpyi pi pi. 19 Ka Yesu si pi pyi: «Yii taha na fye e. Bà yii na fyaabii caa mε, mii sí yii taanna, yii raa sūpyire caa t'a ma mii á.»

20 Ka pi i ntíl'a pi cwòobii yaha, maa ntaha Yesu fye e.

21 Nyε pi à ta naha vili yyaha na sahanji ke, ka Yesu si núr'a sḡεε shuunni nya, pire pi mpyi Zebede jyaabii Yakuba ná Yuhana. Pi ná pi tunji

* 4:16 Ezayi 8.23–9.1

Zebedi mpyi a tèn bakwəoge funŋke e, na pi cwòobii takεgyi yaa. Ka Yesu si pi yyere,

²² ka pi i ntíl'a kàntugo wà bakwəoge ná pi tunji na, maa ntaha u fye e.

(Luka 6.17-19)

²³ Yesu à Galile kùluni puni jaara, u mpyi maha sùpyire kâlali Kile Jwumpe kàlambayi i, maa Jwumpe Nintanmpe yu pi á mà yyaha tíi ná Kile Saanre e. U mpyi maha yampii puni ná cwəhəməfeebii puni cùuŋi pi shwəhəl'e.

²⁴ Lire e u mεge mpyi a fworu Siri k̀̀ni puni i. Pi mpyi maha si ná yampii shiŋi puni i u yyere: cifwure feebii ná jínacyaanbii ná k̀̀rikirisani feebii ná supyimuruŋi. Yesu mpyi maha pire puni cùuŋi.

²⁵ Supyikuruŋə nimbwəhə mpyi maha ntaha u fye e, tire sùpyire na mpyi Galile shiin ná Dekapoli kùluni shiin ná Zheruzaləmu kàŋhe ná Zhude kùluni sanni shiin ná Zhurudən banji kàmpaŋke sanŋke shiin.

5

Jofoo wuu l'à jwə ye?

(Luka 6.20-23)

¹ Nyε Yesu à kuru supyikuruŋke jya ke, maa d̀̀g'a tèn naŋke kà na. Ka u cyelempyiibii si file u na.

² Ka u u jwumpe lwó maa sùpyire kâlali na:

³ «Mpii pi à pi fàhəŋcyerere cè Kile kàmpaŋke na ke, pire wuun'à jwə,

jaaha na ye Kile Saanre jye pire woro.

⁴ Mpii pi jye na myahii súu ke, pire wuun'à jwə, jaaha na ye Kile sí n-pa pi f̀̀əŋə.

⁵ Mpii pi nyε nùmpinεfee ke, pire wuun'à jwɔ,
 naha na ye njñke jwɔmεeni Kile à lwó ke, kuru sí
 n-kan pi á kɔɔgɔ.

⁶ Ntiñji lage nyε mpiimu na bà njyìñji ná lwɔhe lage
 maha mpyi wà na mε, pire wuun'à jwɔ,
 naha na ye pi sí n-pa n-tìn.

⁷ Mpii pi nyε na jùñaara taa sùpyire sannte na ke,
 pire wuun'à jwɔ,
 naha na ye Kile sí n-pa jùñaara ta pi na.

⁸ Mpii pi nyε ná zòvvinre e ke, pire wuun'à jwɔ,
 naha na ye pi sí n-pa Kile nya.

⁹ Mpii pi nyε na sìsure leni sùpyire shwɔhɔl'e ke, pire
 wuun'à jwɔ,
 naha na ye Kile sí n-pa raa pi yiri uru pyìibii.

¹⁰ Mpii sùpyire nyε na ñkyérege pi Kile jwɔmεεcuni
 kurugo ke, pire wuun'à jwɔ,
 naha na ye Kile Saanre nyε pire woro.

¹¹ Sùpyire na yii mpiimu cyere, marii yii kyérege,
 marii kafinare ná jwumpimpe shiñji puni yu yii na,
 mii mεge kurugo ke,
 yii wuun'à jwɔ.

¹² Lire ká mpyi, yii a yógore, yii i mpyi funntange e,
 naha na ye Kile à sàra nimbwo bégel'a yaha yii mεε
 na nìnyinji na.

Kile tùnntunmpii pi à tòro yii yyaha na ke,
 amuni pi à pire kyérege.

*Yesu wuubii nyε suumɔ ná bènmε fiige
 (Marika 9.50; Luka 14.34-35)*

¹³ Yii pi nyε ñnyεñji suumpe. Nyε suumpe
 tìpoompe ká fworó p'e, naha ku sí n-jà pu pyi pu
 táan sahanji ye? Pu saha sì n-jà yafyin jwɔ mε, pu
 sí n-wà cyíinji na, sùpyire s'a pu tánhani.

14 Yii pi nyε dijnyεni bɛɛnmpe. Kàhe k'à tɛɛn naŋa juŋ'i ke, kuru si n-jà ŋwəhə mε.

15 Wà nyε na fùkina mîni si u le nyçigile cere juwəh'i mε. Nka u maha dùrugo yaage kà juŋ'i, bà u bɛɛnmpe si mpyi s'a nɔni bage shiinbii puni na mε.

16 Lire pyiŋkanni na, yii bɛɛnmp'à yaa p'a jî sùpyire puni nyii na, pi raa yii kacɛnŋkii naa, s'a yii Tuŋi nìnyi wuŋi pêre.

Yesu à jwo Musa Saliyaŋi kyaa na

17 Yii àha raa sônŋi na mii à pa mpa Kile tûnntunŋi Musa Saliyaŋi ná Kile tûnntunmpii sanmpii jwumpe fyinne mε. Mii nyε a pa mpa pu fyinne mε, ŋka mii à pa mpa pu fûnŋə.

18 Sèŋi na mii sí yi jwo yii á, fo mà sà nìnyiŋi ná nìŋke kwò, Saliyaŋi sémeŋi gyanrampe pà, lire nyε mε u sémebilini là si n-sii n-pînni mε, fo mà sà nɔ karigii puni tɛɛni na.

19 Lire e ke shin maha shin ká ŋge Saliyaŋi tabilere niŋkin kɛɛɛ, maa sùpyire sannte leni lire kumpiini i ke, urufoo u sí n-pyi Kile Saanre shiinbii puni nimbileni. Nka shinŋi u nyε na uru Saliyaŋi kurigii naare marii sùpyire sannte taanni u na ke, urufoo sí n-pyi shinbwo Kile Saanre e.

20 Mii sí yi jwo yii á, yii aha mpyi yii nyε na Kile Saliyaŋi kurigii naare mà tòro Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizhɛɛnbii na mε, yii si n-jà n-nyé Kile Saanre e mε.

Yesu à pi sônŋə lùyirini kyaa na

21 Yii à yi lógo na y'à jwo yii tulyey'á na “Ma hà sùpya bò με. Shin maha shin u à sùpya bò ke, urufoo sí n-yíbe lire na*.”

22 Mii wi ke, mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u lùu yîrige u shinηεε taan ke, urufoo sí n-yíbe lire na. Ngemu ká u shinηεε pyi “Sìηcoηo!” ke, yukyaala kurunke sí urufoo yíbe. Ngemu ká u shinηεεηi pyi “Sìcyerefoo!” ke, urufol'à yaa u wà nafugombaage e.

23 Lire e ke mu aha a si sárage wwû Kile á, ka li i ntîge mu funη'i na mu shinηεεηi wà à mu la wwû,

24 tîl'a sárage yaayi yaha sárayi tawwuge taan ma a núr'a sà jwo a bê ná urufol'e, ma a nta a pa ma sárage wwû.

25 Wà ha mu yyere fânhe e, ka yii i wá na ηkèege wani, mu à yaa mu u jwumabeηε cya fwɔfwɔ ná urufol'e kuni na, bà u si mpyi u àha ma le yukyaanηi cye e, uru si ma le u báarapyinηi cye e, pi i ma le kàsunηi i με.

26 Sèenηi na mii sí yi jwo mu á, mu aha mpyi mu ηye a lire pyi με, mu sì n-sìi n-fworo wani ná mu ηye a urufoo fwooni tò feefee mà ye!

Yesu à jwo jacwɔɔre ná cýahani kyaa na

27 Yii à yi lógo na y'à jwo “Ma hà zínni ná wabere cwo e με†.”

28 Mii wi ke, mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à ceewe wíi fo ká tasinnage wuuni si sà ntîge urufoo funη'i ke, urufol'à jacwɔɔ pyi a kwò ná u e u zòmbilini na.

29 Mu kàniηε ηyibilini ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwûl'a wà tatɔnge e. Naha na ye mu u

* 5:21 Ekizodi 20.13 † 5:27 Ekizodi 20.14

mpôon ma cyeere cyage kà nin̄kin i, lire sí n-pwóro mu á pi mu cyeere puni wà nafugombaage e.

³⁰ Mu kàniŋe cyege ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwò̄n a wà tatò̄nge e. Naha na ye mu u mpôon ma cyeere cyage kà nin̄kin i, lire sí n-pwóro, mu cyeere puni ti ŋkwò̄ a sà jyè nafugombaage e.

³¹ Y'á jwo mú na “Ŋgemu ká u cwon̄ji nàmbage kwò̄ ke, urufol'á yaa u cíyaha séme kan u á‡.”

³² Ŋka mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u cwon̄ji nàmbage kwò̄, mà li ta jacwò̄ro jù̄ŋo taan bà u à ku kwò̄ me, li maha mpyi mu à jwo urufol'á kuni kan u á, u a jacwò̄re pyi. Shin maha shin u à ciyahawa lèŋe ke, urufoo mú à jacwò̄ro pyi.

Yesu à pi s̄n̄ŋò kàage kyaa na

³³ Yii mú à yi lógo na y'á jwo yii tulyey'á na “Ma hà raa ŋkâre tawage e me, ŋka mu aha jwò̄faaga fáa Kafoon̄ji Kile á, mu à yaa mu u ku wwû.”

³⁴ Ŋka mii sí yi jwo yii á, yii jye a yaa yii a ŋkâre punò punò me. Yii àha raa ŋkâre nījyīni na me, naha na ye uru u jye Kile fânhe tatèenge.

³⁵ Yii àha raa ŋkâre nīŋke na mú me, naha na ye kuru ku jye u tooyi tatahage. Yii àha ŋkwò̄ ŋkâa Zheruzalèmu kânhe na me, naha na ye kuru ku jye “Saanbwò̄he kânhe.”

³⁶ Yii àha raa ŋkâre yii jù̄jyi na me, naha na ye yii wà sì n-jà u jù̄njun̄ke kà nin̄kin kè̄n̄ŋe mpyi nivyinge, lire jye me nīŋwò̄hò me.

³⁷ Kani ndemu ká mpyi “Ōon̄” kyaa ke, yii jwo “Ōon̄” ndemu sí ká mpyi “Ōnhò” wuu ke, yii jwo “Ōnhò” kàaga baa. Mpemu ká ntaha puru na ke, pur'á fworo Sitaannīni i.

‡ 5:31 Duterènomu 24.1

*Yesu à jwo na wuu àha raa ηkooηgwuure pyi me
(Luka 6.29-30)*

³⁸ Yii à yi lógo na y'à jwo “Wà ha wà nyii jya, urufoo wuuni mú à yaa li jya, wà ha wà ηkyàan wwû, urufoo wuuni mú à yaa li wwû§.”

³⁹ Nka mii sí yi jwo yii á, wà ha kawaa pyi yii na, yii àha li ηkooηi wwû u na me. Wà ha kantawaa bwòn mu mùmpenge k'e, ku sanηke kêenne uru-
fol'á*.

⁴⁰ Wà la ká mpyi si mu yyere fànhe yyére si mu vâanntinmbileni shwə mu na, ma vâanntinmbwəhe kan u á mú†.

⁴¹ Wà ha tuguro kárama a tège mu ηuη'i mà sà yaha culumetiri niηkin na‡, ti tugo mà sà yaha culumetirii shuunni na, ná urufol'e.

⁴² Wà ha mu jáare, urufoo kan. Wà ha mu cyeyaaga jáare si là pyi ná k'e si nuru mpa ku kan mu á, ma hà ηcyé me.

*Yesu à jwo na wuu wuu zàmpeenbii kyaa táan
wuy'á*

(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³ Yii à yi lógo na y'à jwo “Mu kyal'à táan ηgemu á ke, na ma uru kyaa táan may'á, mu kyal'à pen ηgemu á ke, maa uru kyaa pen may'á.”

§ 5:38 Ekizodi 21.24; Levitiki 24.20; Duterenəmu 19.21 * 5:39 Yahutuubil'á, mà kantawaa bwòn sùpya e, lire mpyi mu à jwo mu à urufoo cyahala sèe sèl'e. † 5:40 Yahutuubii yyére, vâanntinηke pi mpyi maha le a taha ηwəhə woge na ke, kuru pi mpyi maha ntèg'a piye tò numpilage e. Lire kurugo canηke kanni i pi mpyi maha já a kuru niηyi vâanntinηke kan wà á, ηka numpilage e bà me (Ekizodi 22.26; Duterenəmu 24.13). ‡ 5:41 Kuni mpyi a kan Ōromu sòrolashiibil'á pi pi yaayi tugure tège sùpya ηuη'i pi i u pyi u culumetiri niηkin ná taaga jaara ná t'e.

44 Nka mii sí yi jwo yii á, yii yii zàmpeebii kyaa táan yiy'á, yii raa Kile náare yii kyéregfeebil'á.

45 Lire e yii sí n-pyi yii Tuŋi nìnyi wuŋi pyi. Naha na ye uru u maha canŋanyiini pyi li i fwore shinpibii ná shincempil'á, maa zàhe kaan shintiibii ná shintiimbaabil'á.

46 Yii kyal'à táan mpiimu á ke, yii aha pire kanni kyaa táan yiy'á, sàraŋi ŋgire yii sí n-ta lire e Kile yyére ye? Múnalwǎre shwofeebii mú nyε na lire pyi mà?

47 Yii aha a yii cìmpyiibii kanni shéere, lire nyε kakyanhala kyaa la? Kilecembaabii mú nyε na lire pyi mà?

48 Lire e ke yii pyi tìgire cyaga baa, yii Tuŋi nìnyi wuŋi fiige.

6

Yesu à jwo fòŋfeebii tegeŋkanni kyaa na

1 Yii a yiye kàanmucaa, yii àha raa kacenŋkii pyi sùpyire nyinyage na me. Lire baare e yii si sàra ta yii Tuŋi nìnyi wuŋi'á me.

2 Lire e mu aha a si bùnye pyi fòŋfoonji wà na, mpii pi à fyìnme tò wwomǎ na ke, ma hà li pyi pire fiige me. Pi maha tùnmppe pyi maa piye cyére Kile Jwumpe kàlambayi ná kàhe kaŋgwǎrǎ tatεenyi i, bà sùpyire si mpyi s'a pi metange yiri me. Nka sēenji na mii sí yi jwo yii á, pir'à pi sàraŋi ta a kwǎ.

3 Nka mu aha si bùnye pyi wà na, mu kàmene cyεge nyε a yaa ku mu kàniŋe cyεge kapyiini cè me,

4 bà mu bùnyeŋi si mpyi si ŋwǎhǎ me. L'aha mpyi amuni, mu Tuŋi u nyε na kaŋwǎhigii jaa ke, uru sí mu sàra.

*Yesu à pi taanna Kileṅarege pyiṅkanni na
(Luka 11.2-4)*

⁵ Yii aha a si raa Kile ṅáare, mpíi pi à fyìnme tò wwomò na ke, yii àha raa li pyi pire fiige me. Na yyérelí Kile Jwumpe kàlambayi ná kuṅgarigil'e maa Kile ṅáare, bà sùpyire si mpyi s'a pi ṅaa me, lire l'à táan pi á. Nka sèenji na mii sí yi jwo yii á, pir'à pi sàranji ta a kwò.

⁶ Mu wi ke, mu aha a si raa Kile ṅáare, jyè ma bage funṅke e maa ku tò, maa ma Tuṅji Kile ṅáare kuru taṅwòhoge e. Lire ká mpyi, mu Tuṅji u ṅye taṅwòhoge e, maa karigii niṅwòhigii puni ṅaa ke, uru sí mu sàra.

⁷ Mu aha a Kile ṅáare, ma hà raa nùruli jwumpe kurugo, bà Kilecembaabii maha li pyi me. Naha na ye pi maha sònji na pire jwuṅyahampe pu sí Kile yaha u pire ṅarege shwò.

⁸ Lire e yii àha mpyi pi fiige me. Yii li cè na yaage ṅkemu kyaa ku ṅye yii na ke, mà jwo yii pi ku ṅáare ke, yii Tuṅji Kile maha ku cè.

⁹ Lire e ke yii aha a Kile ṅáare, yii jwo “Wuu Tuṅji u ṅye niṅyiṅji na ke, mu mege ku táan.

¹⁰ Ma pyi saanwa sùpyire puni ṅùṅò na. Mu ṅyii wuuni li pyi ṅiṅke na, bà li ṅye na mpyi niṅyiṅji na me.

¹¹ Wuu niṅjaa ṅjyìṅji kan wuu á.

¹² Wuu kapegigii yàfa wuu na, bà wuu maha wuu shinṅeεbii wogigii yàfani pi na me.

¹³ Ma hà yaaga yaha ku wuu yyaha kèenṅe kapegil'á me, maa wuu shwò Sitaanniṅji na.

[Naha na ye mu u nyε fànhe ná síji ná pèentefoo,
fo tèekwombaa.
Amiina.]”

¹⁴ Yii li cè na sùpyir'à kapegigii nyiimu pyi yii na ke, yii aha cyire yàfa ti na, yii Tunji nìnyi wunji mú sí yii wogigii yàfa yii na.

¹⁵ Nka yii aha mpyi yii nyε na nyεg'a sùpyire kapegigii yàfa ti na mε, yii Tunji mú sì yii wogigii yàfa yii na mε.

Yesu à jwo súnji kyaa na

¹⁶ Yii aha súnji le, mpíi pi à fyìnme tò wwomò na ke, yii àha yyahayi tanha pire fiige mε, pire maha li pyi sùpyire si jncè na pi à súnji le. Nka sèenji na mii sí yi jwo yii á, pir'à pi sàranji ta a kwò.

¹⁷ Mu wi ke, mu aha súnji le, ma yyahe jyé, maa làtikolo le ma jùjke e,

¹⁸ bà sùpyire si mpyi t'àha ñkwò mu súnleni cè mε, fo mu Tunji u nyε tañwòhoyi i ke, uru kanni. Lire ká mpyi, mu Tunji u nyε na kañwòhigii jaa ke, uru sí mu sàra.

Nàfuunji sèe wunji kani ná karigii cyi nyε cyi nyε a yaa cyi sùpyanji funjò pen mε

(Luka 12.22-34)

¹⁹ Yii àha raa nàfuunji caa raa bégeli yiye mεε na jùjke na mε. Ntòonji ná zúnji maha u kèεge, nàñkaabii maha bayi fúruge marii u lwúu.

²⁰ Nka yii nàfuu tabegege niñcennε yaa yiye mεε na niñyiñji na. Wani ntòonji ná zúnji nyε na nàfuu kèεge mε, nàñkaabii mú nyε na u lwúu mε.

²¹ Naha na ye cyage e sùpyanji nàfuunji nyε ke, wani u sòñjore maha mpyi.

²² Sùpɔaŋi ɲyɪigii cyi ɲye u bèenmpɛ. Ɗgemu u ɲyii cyi à ɲwɔ ke, urufoo puni maha mpyi bèenmpɛ e mú.

²³ Ɗgemu wogigii sí cyi à kèege ke, urufoo puni mú maha mpyi numpini i. Mu aha jwo na mu na ɲye bèenmpɛ e, mà lí ta numpini i mu ɲye, tahala maha ntaha lire numpini na!

²⁴ Yii lí cè na báarapyiɲi sɪ n-sɪ n-jà raa báare ɲùɲufee shuunn'á mɛ. Lire ká mpyi, u sí ɲùɲufoonɲi wà kyaa táan uy'á, si u sanɲi kyaa pɛn uy'á. U mú sí n-kúu wà na, si kántugo wà u sanɲi na. Ɗye amuni lí ɲye, nàfuuɲi lag'à tateɛngɛ fô yii mpiimu na ke, yii sɪ n-jà n-pyi Kile báarapyii mɛ.

²⁵ Lire e mii sí yi jwo yii á, yalyire yii sí raa lyî, ná vâanɲyi yii sí raa leni ke, yire tanɲkanni kà yii funɲɔ pɛn mɛ. Tá sùpɔaŋi múnaani tayyérege ɲye a fànha tò yalyire na, ka u cyeere tayyérege mú si fànha tò vâanɲyi na mɛ?

²⁶ Yii sanɲcyɛnre wíi kɛ! Ti ɲye na ɲɛmɛ núru mɛ, ti ɲye na sùma kwùun mɛ, ti ɲye na sùma bégeli bwùunni i mɛ. Ɗka yii Tuɲi u ɲye nìɲyiɲi na ke, uru na ti ɲwɔ caa. Tá yii ɲye a pwórɔ sanɲcyɛnre na sèl'e mɛ?

²⁷ Funmpɛɛnre sí n-jà yii jofoo pyi u jà a nimbilere bâra u shìɲi canmpyaagii na ye?

²⁸ Naha na yii à vâanɲyi nindeyi kani tég'a yiye funɲɔ pɛn ye? Yafwɔhɔfwɔhɔyi yi maha fyîn sige e maa yafyɛnre nisinante yaa ke, yii sônɲɔ yire kyaa na kɛ! Yi ɲye na báara pyi mɛ, yi mú ɲye na kòonɔ pînni mɛ.

²⁹ Ɗka saanɲi Solomani ná u nàfuufente puni i, u vâanndenɲke kà leme ɲye a jà a ɲwɔ mà ɲke yafwɔhɔfwɔhɔge kà ninɲin yafyɛnre kwò mɛ.

³⁰ Yafwəhəfwəhəyi yi nyε sige e niɲjaa, ná nùmpañja yi sí n-le nage e ke, Kile ká yire lemε pyi p'á ɲwə amuni, yii nyε a li cè na nàkaana baa Kile sí vàanya kan yii á mà? Yii dáníyaŋ'à cyéε de!

³¹ Nyε yii àha funɲyi pɛn s'a ŋko “Naha wuu sí n-lyî yε? Naha wuu sí n-bya yε? Taa wuu sí vàanya ta n-le ke?” mε.

³² Kilecembaabii pi maha funɲyi pɛn ná yire yaayi kani i tɛrigii puni i. Yii sí pi ke, yaaga maha yaaga kyaa li nyε yii na ke, yii Tuɲi Kile à yire puni cè.

³³ Mà jwo yii a yire yaayi caa ke, yii yacyage niɲcyiig'à yaa ku pyi Kile Saanre ná ntiiɲi. Lire ká mpyi, Kile sí yire yaayi sanɲyi puni kan yii á.

³⁴ Yii àha karigii nimpaaŋkii tège yiye funɲə pɛn mε, naha na yε nùmpañke sí raa sònni kuye na. Canɲa maha canɲa ná ku kawaagii cyi nyε.

7

*Yii àha raa pi sanmpii cêεge mε
(Luka 6.37-38, 41-42)*

¹ Yii àha raa pi sanmpii cêεge mε, lire ká mpyi Kile mú sî yii cêεge mε.

² Naha na yε bà yii na sùpyire sannte cêεge mε, amuni Kile mú sí yii cêεge. Cùŋkanni na yii nyε na sùpyire sannte cwôre ke, amuni Kile mú sí yii cû.

³ Naha na mu nyε na nyèsenni jaa ma cìmpworɔɲi nyiini i, mà li ta bànaɲi u nyε mu wuuni i ke, mu nyε na uru jaa mà yε?

⁴ Mà tàanna ná lire e, di mu sí n-jà n-jwo ma cìmpworɔɲ'á na u yyére ma a nyèsenni wwû u nyiini i, mà li ta bànaɲi nyε mu wuuni i yε?

⁵ Mu u à fyìnme tò wwomɔ na ke, fyânha a bànnanji wwû ma nyiini i, lire ká mpyi, mu sí raa naa raa ncwúu nyèsenni tawwuge e ma cìmpworonji nyiini i.

⁶ Yaayi yi nyε Kile wuyo ke, yii àha raa yire kaan pwuunbil'á mε, lire baare e pi sí n-jà n-yîri yii kurugo si yii sulugo. Yii àha raa yii kóonji longara wunji cyáan caabii taan mε, lire baare e pi sí raa u tánhani.

Kile maha u pyiibii nareyi shuu
(Luka 11.9-13)

⁷ Yii a Kile náare, u sí yii kan, yii a ncaa, yii sí n-ta, yii a bàrage kúuli, ku sí múgo yii á.

⁸ Yii li cè na shin maha shin u nyε na náare ke, uru maha ntaa.

Shin maha shin u nyε na ncaa ke, uru maha naa. Shin maha shin ká bàrage kúu ke, ku sí múgo urufol'á.

⁹ Jofoo u nyε yii shwɔhɔl'e, ngemu u sí nyε kafaaga kan u pyàn'á, mà li ta bwúuru u à náare u á yε?

¹⁰ Lire nyε mε, mà wwò kan u á mà li ta fya u à náare yε?

¹¹ Nyε yii sùpyiibii pi à pi ke, cyage e yii maha já a yacɛnyε kan yii pyiibil'á ke, yii nyε a cè a jwo na yii Tunji u nyε nìnyinji na ke, ur'à bégel'a tòro yii taan si yacɛnyε kan u náarafeebil'á mà?

¹² Lire e yaaga maha yaaga yii la nyε sùpyire sannte s'a mpyi yii á ke, yii lire pyi pi á mú. Yire Kile túnntunni Musa Saliyanji ná Kile túnntunmpii sanmpii sémbil'à jwo.

Kurigii shuunniñi kani
(Luka 13.24)

13 Yii jyè tajyiᵐwəge nimbileni i. Naha kurugo ye kuni li maha kakyaare nɔ sùpyañi na ke, lire tajyiᵐwəg'à pêe, lire kùn'à pêe, lire e shinᵐyahara ᵐye na ᵐaare.

14 Nka kuni li maha shìᵐi niᵐkwombaañi kaan ke, lire tajyiᵐwəg'à cyére, li ᵐarama à pɛn, li ᵐaarafeebii ᵐye a ᵐyaha mɛ.

*Cige maha ᵐcè ku yasere e
(Luka 6.43-44; 13.25-27)*

15 Kafinivinibii pi maha piye pyi Kile tūnntunmii fiige ke, yii a yiye kàanmucaa ᵐire na. Pi aha a ma yii á, pi maha piye pyi ᵐpaa fiige, mà li ta pi funᵐy'à pi sige yaayi fiige.

16 Yii sí pi cè pi kapyiᵐᵐkii cye kurugo. Wà sí n-jà ɛɛɛɛn cige yasere kwòᵐn ᵐguro cige na la? Lire ᵐye mɛ, mà fizhiye cige yasere kwòᵐn ᵐguro cige na la?

17 Lire pyiᵐkanni na, ciceᵐᵐke yasere'à ᵐwə, cipege woore s'à pi.

18 Ciceᵐᵐe sì n-jà raa yasere nimpere seni mɛ. Cipege mú sì n-jà raa yasere niᵐcenne seni mɛ.

19 Cige maha cige ku ᵐye ku ᵐye na yasere niᵐcenne seni mɛ, ku sí n-kwòᵐn n-wà nage e.

20 Lire e ke yii sí pi cè pi kapyiᵐᵐkil'e, bà cige maha ᵐcè ku yasere e mɛ.

21 Mpii puni pi ᵐye na mii pyi “Kafoonᵐi, Kafoonᵐi” ke, ᵐire puni sì n-jyè Kile Saanre e mɛ, mii Tunᵐi nᵐᵐyi wuᵐi ᵐyii wuuni pyifeebii kanni pi ᵐye jyifeebii.

22 Kuru canᵐke ká nɔ, shinᵐyahara sí n-pa mii pyi “Kafoonᵐi, Kafoonᵐi, wuu ᵐpyi na Kile tūnnture yu mu mɛge na, marii jíᵐabii kòre na yige mu mɛge

na, marii kabwəhii nijyahagii pyi mu mege na mà?"

²³ Lire tènì i, mii sí yi jwo tire sùpyir'á “Mii nyε a sàa yii cè mà nya με. Yii yîri na taan, yii kapimpyiibii!”

*Yákilifoonji ná funṅɔ baa shinji kani
(Luka 6.47-49)*

²⁴ Shin maha shin ká mii jwumpe lógo, maa pu kurigii jaare ke, urufoo sí n-jà n-tàanna ná yákilifoonji w'e ṅgemu u à u bage faanra kafaafoge ṅuṅ'i ke.

²⁵ Kuru bage faanranṅkwooni kàntugo, zànbwəh'à cwo, ka dùyi si ṅî na fwu na fwore, ka kafεεge si wá na fwu sèe sèl'e na kuru bage ṅɔṅji, ṅka ku nyε a cwo με, jaaha na ye ku nintaani na nyε kafaafogo ṅuṅ'i.

²⁶ Nka shin maha shin ká mii jwumpe lógo, maa mpyi u nyε na pu kurigii jaare με, urufoo na nyε mu à jwo funṅɔ baa shin, ṅgemu u à u bage faanra nticyεṅṅji ṅuṅ'i ke.

²⁷ Kuru bage faanranṅkwooni kàntugo, zànbwəh'à cwo, ka dùyi si ṅî na fwu na fwore, ka kafεεge si wá na fwu sèe sèl'e na kuru bage ṅɔṅji, ka ku puni si mpi a wu.»

²⁸ Yesu à puru jwumpe jwo a kwò ke, ka u kàlanji pyiṅkanni sí sùpyire kàkyanhala.

²⁹ Naha na ye u mpyi na pi kâlali ná Kile sífente e. U kàlanji pyiṅkanni ná Kile Saliyanji cyelentiibii wuṅji pyiṅkanni mpyi niṅkin με.

8

Yesu à tògofoo cùuŋɔ
(*Marika 1.40-45; Luka 5.12-16*)

¹ Yesu à tîge ñan̄ke na ke, ka shin̄nyahara si ntaha u fye e.

² Ka tògofoon̄ji wà si file u na maa nin̄kure sín u fere e maa jwo: «Kafoon̄ji, mu aha ñεε, mu sí n-jà mii tòge láha mii na si mii fñin̄ε.»

³ Nyε ka Yesu si u cyεge sành̄a maa bwòn u na maa jwo: «Mii à ñεε, tòge ku láha ma na!» Ka tòge si ntíl'a láha u na.

⁴ Ka Yesu si u pyi: «Cû ma ñw̄oge na, ma hà yaaga jwo sùpya á mε, ñka ta sì, maa sà maye cyêe sáragawwun̄ji na u u ma kàanmucya, sárage kyaa Kile tùnntun̄jiMusa à jwo tògofeebii kyaa na ke, maa kuru wwû. Lire li sí li cyêe na mu à cùuŋɔ*.»

Yesu à sòrolashiibii ñùñufoon̄ji wà báarapyi cùuŋɔ
(*Luka 7.1-10; Yuhana 4.43-54*)

⁵ Mà Yesu yaha u u jyè Kapεenam̄u kànhe e, Ɔrom̄u sòrolashiibii yyaha yyére shin̄ji wà à file u na maa u ñáare na:

⁶ «Kafoon̄ji, mii báarapyin̄ji nizinn̄in̄ji na wá bage e. U à mûruŋɔ, maa ñkyaali sèl'e.»

⁷ Ka Yesu si u pyi: «Mii u sà u cùuŋɔ la†?»

⁸ Ka sòrolashiibii yyaha yyére shin̄ji si jwo: «Kafoon̄ji, mii ñùñk'à cyére mu u jyè mii pyenge

* **8:4** Tògofoon̄ji ká ñcùuŋɔ, sáragawwun̄ji mpyi maha yaa u u cyeere kàanmucya sèl'e si ñcè kampyi u à cùuŋɔ, u u nta a uye cyêe sùpyire na. † **8:7** Mà tàanna ná Yahutuubii Kile kuni i, shin̄ji u ñye u ñye pi Kile kuni i mε, Yahutu ñye a mpyi a yaa u jyè uru pyenge e mε. U aha lire pyi, u mpyi maha ñw̄óhɔ Kile yyahe taan.

e. Mu aha jwuŋkanŋa niŋkin jwo, kuru sí mii báarapyiŋi cùuŋɔ.

⁹ Mii wi ke, sòrolashiibii pìi na nyε mii jùŋɔ na, mii sí nyε pìi jùŋɔ na. Mii aha wà pyi “Ta sì” u maha ŋkàre. Mii aha wabεε pyi “Ta ma” u maha mpa. Mii aha na biliŋi pyi “Nde pyi” u maha lire pyi.»

¹⁰ Yesu à yire lógo ke, ka li i u kàkyanhala. Mpii pi mpyi u fye e ke, ka u u jwo pir'á: «Sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, mii sàha ntêl'a sùpya nya ná ŋge dáníyaŋi fiige e Izirayeli shiinbii shwəhəl'e mε!

¹¹ Mii sí yi jwo yii á, shinnyahara sí raa yîri canŋafworompe ná canŋajyimpe e, si mpa lyî ná Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba e Kile Saanre e.

¹² Nka Izirayeli shiinbii mεε na Kile Saanre à bégele ke, pire pìi sí n-wà cyíŋŋi na numpini i. Wani pi sí raa myahigii súu s'a ŋkyànhigii kùru.»

¹³ Nyε Yesu à puru jwo ke, maa sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi pyi: «Ta sì pyεngε. Ná mu à dá mii na, nde mu à cya ke, lire li pyi.» Ka u báarapyiŋi si ntíl'a cùuŋɔ lire tènuuni i.

*Yesu à Pyeri nafεŋcwɔŋi cùuŋɔ
(Marika 1.29-34; Luka 4.38-41)*

¹⁴ Nyε Yesu à kàre Pyeri pyεngε mà sà Pyeri nafεŋcwɔŋi ta tasinnage e cifwuro cye e.

¹⁵ Ka Yesu si bwɔn u cyεge na, ka cifwure si láha u na. Ka u u yîri, maa njyì kan Yesu á.

¹⁶ Yàkoŋk'à nɔ ke, ka pi i wá na ma ná jínacyaanbii niŋyahamil'e Yesu á. Ka u u jínabii kàr'a yige pi e ná u jwəjwumpe e, maa yampii puni cùuŋɔ.

¹⁷ Nyε lire pyiŋkanni na, ka Kile tùnntunŋi Ezayi jwumpe si fùŋɔ, u mpyi a jwo: «U à jyè wuu ná

wuu cwəhəmpe shwəhəl'e, maa wuu yampe láha wuu na‡.»

*Mpii la ku nyε si ntaha Yesu fye e ke
(Luka 9.57-62)*

¹⁸ Nyε shinnyahara mpyi a pa Yesu kwûulo, lire kurugo ka u u u cyelemphyibii pyi pi banji jyiile ná ur'e.

¹⁹ Ka Kile Saliyanji cyelentuŋi wà si file u na maa u pyi: «Cyelentuŋi, mii sí n-taha mu fye e ma tasheyi puni i.»

²⁰ Ka Yesu si u pyi: «Wyigii na nyε sigepwuun-bil'á, shèere mú sí nyε saŋcyεnr'á. Nka tashwəngə nyε Supyanji Jyanji á mε.»

²¹ Ka u cyelemphyanji wabεε si u pyi: «Kafoonji, yyére, mii aha na tuŋi tò, mii sí n-ta n-pa n-taha mu fye e.»

²² Ka Yesu si u pyi: «Taha mii fye e, maa kwùubii yaha pi a piye tùni.»

*Yesu à kafeebwəhe yyéεŋε banji juŋ'i
(Marika 4.35-41; Luka 8.22-25)*

²³ Nyε Yesu à jyè bakwəəge e, ka u cyelemphyibii si jyè u fye e.

²⁴ Ka kafeebwəhə si yîri na fwu banji juŋ'i, fo lwəhe na ŋko si bakwəəge tò. Lir'à Yesu ta u u ŋwúuni.

²⁵ Ka pi i file u na, maa u jè maa jwo: «Kafoonji, yîri maa wuu shwə, lire baare e wuu sí n-kwôro lwəhe e.»

²⁶ Ka u u pi pyi: «Naha na yii na fyáge ye? Naha na yii dániyan'á cyére ye?» Maa yîr'a yyére maa fànha

‡ 8:17 Ezayi 53.4

cyán kafεεge ná banji lwøhe na. Ka yi puni si yyére siu!

²⁷ Ka pi puni si wá na ηkyáli u na, maa jwo: «Naha supyifiwe u ηye ηge nàηi, fo ka kafεεge ná lwøhe si ntèen u wuuni taan ye?»

*Yesu à jínacyaan shuunni cùuηø
(Marika 5.1-20; Luka 8.26-39)*

²⁸ Nyε ka Yesu si banji jyiil'a sà nɔ Gadara shiinbii kùluni i. Ka jínacyaan shuunni si fworò fanηyi i§ mà u ηùηø bê. Pi mpyi a pi sèe sèl'e, fo wà sàha mpyi na jà a tòro kuru kuuge e mε.

²⁹ Ka pi i wá na yu fànha na: «Kile Jyanji, ηaha mu ηye na ηcaa wuu á ye? Mu à pa mpa kawaa pyi wuu na mà ta tènì sàha nɔ mà?»

³⁰ Nyε lir'a caakurumbwøhø ta ku u lyí pi byanhampe e.

³¹ Ka jínabii si Yesu jáare sèl'e na: «Mu aha wuu kòr'a yige mpii sùpyiibil'e, ma a wuu yaha wuu sà jyè mpii caabil'e.»

³² Ka u u pi pyi: «Yii a sì.» Ka pi i fworò pire nàmbaabii shuunniηi i, maa sà jyè pire caabil'e, ka caakurunke puni si sùrug'a yíri ηanηe numpenge na, mà cwo cwo banji i mà kwû.

³³ Ka cáanahabii si fê a kàre kànhe e, ηcyii cyi à pyi ke, maa sà cyire yyaha jwo, mà cye cyán jínacyaanbii wogigii na.

³⁴ Ka kànhe shiinbii puni si ntíl'a fwor'a kàre Yesu ηùηø tabenji i. Pi à sà u ηya ke, maa u jáare sèl'e na u fworò pire kùluni i.

§ 8:28 Yahutuubii maha pi fanηyi wwû kafaayi ηunη'i. Pi maha ku ηwøge yal'a yaa fo maha tatεεηηøηø yaa mú.

9

Yesu à supyimuruṅṅò cùṅṅò maa ku kapegigii yàfa ku na

(Marika 2.1-12; Luka 5.17-26)

¹ Nye ka Yesu si jyè bakwɔɔge e, maa baŋi jyiil'a kàre u yabilinji kànhe e.

² Ka pi i mpa u á ná yaŋi w'e u yasinninṅke e, u mpyi a mûruṅṅò. Yesu à pi nya pi á dá uru na ke, maa jwo supyimuruṅk'á: «Na jya, màban le maye e! Mu kapegigil'à yàfa mu na.»

³ Nye Kile Saliyaŋi cyelentiibii pi mpyi wani ke, ka pire pìi si wá na sòṅṅi piye funṅ'i na Yesu na Kile mege kèege.

⁴ Ka Yesu si ntíl'a pi sòṅṅore cè, maa jwo pi á: «Naha na yii nye ná nte sòṅṅopeere shiŋi i ye?

⁵ Mà jwo “Mu kapegigil'à yàfa mu na” ná “Yîri, ma a ñaare” yii nyii na, cyire kapyaaagii mú shu-
unni i, ndire jwumɔ p'à táan ye?

⁶ Nka yii pi li cè na síŋi na nye Supyaŋi Jyaŋi á naha ñinṅke na, u wà kapegii yàfa u na.» Lire e u à jwo supyimuruṅk'á: «Yîri, maa ma yasinninṅke lwó, maa sè pyenge.»

⁷ Ka u u ntíl'a yîr'a kàre pyenge.

⁸ Sùpyir'à lire nya ke, ka pi i fyá maa Kile pêe, uru ṅgemu u à ṅge síŋi fiiginji kan sùpyir'à ke.

Yesu à lyî ná mepenge shiinbil'e

(Marika 2.13-17; Luka 5.27-32)

⁹ Yesu à yîri wani ke, u à sà múnalwɔɔre shwofooni wà nya u à tèn u báaraŋi tapyige e, u mege mpyi Macwo. Ka Yesu si u pyi: «Yîr'a taha na fye e.» Ka u u yîr'a taha u fye e.

10 Nyε lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si sà ntèen na lyî Macwo bage e ná mεpεnge shiinbii niŋyahamil'e mu à jwo múnalwɔɔre shwofeebii ná piiberii.

11 Farizhεenbii pìl'à lire ŋya ke, maa Yesu cyelempyiibii pyi: «Naha na yii cyelentuŋi na lyî ná múnalwɔɔre shwofeebii ná mεpεnge shiinbii piiberil'e ye?»

12 Yesu à yire lógo ke, maa jwo: «Mpii pi à cùuŋɔ ke, wempyiŋi kyaa ŋye pire na mε, mpii pi na yà ke, pire na u kani ŋye.

13 Kile à jwo u Jwumpe Semεŋi i “Yii a ŋùŋaara taa yii shinŋεebii na, lir'à táan mii á mà tòro sáragawwuuni na*.” Nyε yii sônŋɔ puru jwumpe ŋwɔhe na. Naha na ye mpii pi ŋye na piye sônŋi na pir'à tíi ke, mii ŋye a pa ŋiŋke na pire tayyerege e mε. Nka mpii pi à li cè na pire ŋye a tíi mε, pire tayyerege e mii à pa.»

Jwumpe Nintanmpe fành'à ŋyaha Yahutuubii làdaabii woge na

(Marika 2.18-22; Luka 5.33-39)

14 Lire kàntugo Yuhana Batizelipyiŋi cyelempyiibil'à pa Yesu yibe na ŋaha na pire ná Farizhεenbii maha súnni leni, Yesu cyelempyiibii sí ŋye na u leni mà ye?

15 Ka Yesu si pi pyi: «Cipooŋi ceveebii sí n-jà yyaha tanha, mà pi yaha ná cipooŋi i cikwɔɔnre na la? Nka tēni là na ma, cipooŋi sí n-pa n-yige pi shwɔhɔl'e. Lire tēni i pi sí n-ta raa súnni leni.

* 9:13 Oze 6.6

16 Wà nyε na vāanvōnṅɔ taha na vāanṅjyεga tacwōngɔ jwooli mε. Lire ká mpyi, vāanvōnṅke maha vāanṅjyεge kèεge, tacwōng'a sî nâara a pêe.

17 Wà mú sí nyε na sinmpurugo leni seeye boolyεgil'e† mε. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalenke jya, maa wu, yalenk'a sî ṅkèεge. Pi maha sinmpuruge leni seeyi boofōnṅkil'e, yire mú shuunninji y'à bê.»

Yesu à ceenji wà cùuṅɔ, maa Zharusi pworonji buwuṅjè

(Marika 5.21-43; Luka 8.40-56)

18 Nyε mà Yesu yaha puru jwumpe na, Yahutuubii ṅṅufooṅji wà à pa ṅṅkure sîn u taan maa jwo: «Yesu! Mii pworon' à kwû numε. Maye sanṅa yaha, maa mpa ma cyeyi taha u na, u sí ṅjè.»

19 Ka Yesu ná u cyelempyiibii si yîri na ṅkèεge ná u e.

20 Mà pi ṅṅkaribii yaha, ceenji wà à file Yesu na maa bwòn u vāanntinṅke zhwòare na. Lùwuliṅkwombaayi mpyi uru ceenji na yyee kε ná shuunni funṅ'i.

21 U mpyi na yu uye funṅ'i: «Mii aha bú jà a bwòn u vāanṅyi na, mii sí n-cùuṅɔ.»

22 Ka Yesu si yyaha kèεnṅ'a wíl'a u ṅya, maa jwo u á: «Na pworu, ma hà raa fyáge mε, ṅaha na yε mu dániyaṅ' à mu cùuṅɔ.» Ka ceenji si ntíl'a cùuṅɔ.

23 Yesu à sà nɔ uru ṅṅufooṅji pyεnge e, maa kwùge tìmpirigii wyifeebii ná supyiṅyahare ṅya ti i ṅyàha na wùruge tiye e ke, maa jwo pi á:

† 9:17 Seeyi boni na nyε boro, Yahutuubii maha ndemu jwoolo ná yatəore seeyi i maa lwohe, lire nyε mε ṅṅjirimpe, lire nyε mε εɾεzen sinmpe leni l'e ke.

24 «Yii caala a yîri naha, pùceebilini nyε a kwû mε, li na ηwúuni.» Ka pi i wá na ηcyàhali u na.

25 Sùpyir'à fwor'a kwò pyεnge e ke, ka Yesu si jyè bage e, maa pyàni buwuŋi cù cyεge na, ka u u yîri.

26 Ka lire kani si ηcaala lire kùluni puni i.

Yesu à fyinmii shuunni ná búbu cùuŋo

27 Yesu à fwordo wani na ηkèεge ke, ka fyinmii shuunni si ntaha u fye e maa wá na yu fànha na: «Dawuda Tuluge Shinŋi, ηùŋaara ta wuu na!»

28 U à sà jyè pyεnge e ke, ka pire fyinmpii si file u na. Ka u u pi pyi: «Yii à dá na mii sí n-jà yii cùuŋo la?» Ka pi i jwo: «Ɔɔn, mu sí n-jà, kàfooŋi.»

29 Ka u u bwòn pi ηyiigii na maa jwo: «Li sí n-pyi yii á mà tàanna ná yii dáníyaŋi i.»

30 Ka pi i ntíi na ηaa. Ka u u yi jwo a waha pi á na pi a piye kàanmucaa, pi àha wà yaha u li cè mε.

31 Nka pi à yîri wani ke, pi à kàr'a sà a lire kani yu lire kùluni puni i.

32 Nyε pir'à yîri Yesu taan ke, ka pìi si mpa ná búbu e. Jínaŋi wà u mpyi u e.

33 Yesu à jínaŋi kòr'a yige ke, ka búbuŋi si ntíi na yu. Supyinyahare ti mpyi wani ke, ka lire si tire kàkyanhala, ka ti i wá na ηko: «Wuu sàha ηkwò a nde kani fiige ηya Izirayeli kini i mε!»

34 Nka Farizhεεnbil'à jwo na jínbii ηùŋufooŋi fànhe cye kurugo, Yesu nyε na jínbii kòre na yige pifeebil'e.

Sùmakɔɔg'à pêe, ηka sùmakwɔɔnbil'à cyére

35 Nyε Yesu mpyi na ηaare na mâre kànbwoyi ná kànpyεere puni na. U mpyi na sùpyire kálali Kile Jwumpe kálambayi i, maa Jwumpe Nintanmpe yu

mà yyaha tí ná Kile Saanre e, maa yampii puni ná cwðhóməfeebii puni cùŋji.

³⁶ U à supyiŋyahare ŋya ke, ka pi ñùñaare si u ta sèl'e, ñaha na ye ti mpyi a kànha maa ñcwðnrə, mu à jwo mpàa pi ñye piye ñùŋə kurugo.

³⁷ Ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Sùmakəəg'à pêe, ŋka sùmakwəənbil'à cyéere.

³⁸ Lire e ke yii kerəge foo ñáare, u u pìi bàra sùmakwəənbii na.»

10

*Yesu à u cyelempyiibii yyer'a tun
(Marika 3.13-19; Luka 6.12-16)*

¹ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunniŋi yyere, maa fànhe kan pi á, pi ja pi a jínabii kòre pi a yige pifeebil'e, pi raa yampii puni ná cwðhóməfeebii puni cùŋji.

² Tùnnunmpii ke ná shuunniŋi meyi yi ñye ñje: ñiŋcyiini u ñye Simə pi maha mpyi Pyeri ke, ná u siŋeŋi Andire ná Zebede jyaabii Yakuba ná u cəəŋŋi Yuhana

³ ná Filipi ná Baritelemi ná Tomasi ná Macwo ŋge u mpyi na múnalwəəre shuu ke, ná Alife jyaŋi Yakuba ná Taadi*

⁴ ná Simə pi maha mpyi Zeloti† ke, ná Zhudasi Isikariyoti ŋge u sí n-pa Yesu le cye e ke.

(Marika 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Pire shiin ke ná shuunniŋi Yesu à yeere maa nta a pi tun. U à jwo pi á: «Yii àha ñjyè Samari shiinbii kànyi ná supyishiŋi sanŋi wuy'e me,

* **10:3** Taadi, kuru ku ñye u mege shənwoge. Mege ñiŋcyiige ku ñye Zhudasi (Luka 6.16). † **10:4** Zeloti: kuru mege ñwəhe ku ñye: «kini kyal'à táan ŋgemu á sèl'e ke».

⁶ ɲka yii a sì Izirayeli shiinbii yyére, pire mpiimu pi ɲye mu à jwo mpàpinniye ke.

⁷ Mà yii niɲkaribii yaha, yii a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á na Kile Saanre tèn'à byanhara.

⁸ Yii raa yampii cùuɲi, yii raa kwùubii ɲèni, yii raa tògofeébii cùuɲi, yii raa jínabii kòre yii a yige sùpyire e. Yii à ti ta mana, yii a ti kaan mana.

⁹ Yii àha sɛɛɲ, lire ɲye mɛ wyére, lire ɲye mɛ wyérepya lwó si nde yii dufaabil'e mɛ.

¹⁰ Yii àha kùshebórii lwó mɛ, yii àha vànantinye shɔnwuyo lwó mɛ, yii àha tanhanyi yabere lwó mbâra yii tooyi wuyi na mɛ, yii àha kàbii lwó mɛ. Yii li cè na báarapyiɲ'à yaa u a ɲkaan u a lyî.

¹¹ Yii aha jyè kànbwòh'e, lire ɲye mɛ kànbilere e, yii sùpya cya ɲgemu u sí ɲɛɛ yii sunmbage na ke. Yii aha uru sùpya ta, yii i ɲkwôro wani fo yii sà nɔ yii tèekani na.

¹² Yii aha jyè pyenge maha pyeng'e ke, yii pi shéere “Kile u yyeɲiɲke kan yii á.”

¹³ Kuru pyenge shiin ká yii fwùɲi shwɔ, pi sí kuru yyeɲiɲke ta. ɲka pi aha mpyi pi ɲye a yii fwùɲi shwɔ mɛ, pi sì kuru yyeɲiɲke ta mɛ.

¹⁴ Yii aha ɲkàre cyage k'e, ka pi i yii sunmbage cyé, maa mpyi pi ɲye a ɲɛn'a yii jwumpe lógo mɛ, yii nivworobii kuru kànhe e, yii yii tooyi bambaɲi kwòro kwòr'a wu wani‡.

¹⁵ Sèɲi na mii sí yi jwo yii á, canɲke Kile sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná ti kapyiɲkil'e ke, nde li sí yire kànyi sùpyire ta ke, lire sí n-waha mà

‡ **10:14** Mà tooyi bambaɲi kwòro kwòr'a wu kànha na: lire ɲwòhe ku ɲye, wuu nàzhan à fworo yii karigil'e, yii ɲùɲɔ tuguro ti. Yii Marika 6.11 ná Luka 9.5 wíi.

tòro Sədōmu kànhe ná Gəmōri kànhe shiinbii wuuni na.»

(Marika 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii lógo! Mii sí yii tun, ŋka yii sí n-pyi sùpyire shwəhəl'e mu à jwo mpàa pi nyε sige yaaya shwəhəl'e. Yii a yiye kàanmucaa bà wwòo nyε mε, yii pyi tatεennugo sùpyii mpánmpərəyǝŋ fiige.

¹⁷ Yii a yiye kàanmucaa sùpyire na, nahà na yε pi sí n-kwò n-pa raa yii yiri yukyaabii yyére, s'a yii bwùun ná kàsərigil'e pi Kile Jwumpe kàlambayi i.

¹⁸ Pi mú sí n-kwò raa yii cwôre raa sî fànhafeebii ná saanbii yyére, mà li nùŋke pyi na yii na nyε mii cyelempyii. Lire cye kurugo yii sí mii kyaa jwo Yahutuubil'á, sí mii kyaa jwo supyishinji sann'á mú.

¹⁹ Nka tēni i pi sí n-pa raa yii leni cye e ke, jwumpe yii sí n-jwo, ná pyinƙanni na yii sí pu jwo ke, yii àha lire tēge yiye funŋǝ pɛn mε. Jwumpe yii à yaa yi jwo ke, lire tēni yabilinji i, puru sí n-tíge yii funŋ'i.

²⁰ Yii li cè na yii yabilimpil'e bà puru jwumpe sí n-fworo mε, yii Tunji u nyε Kile ke, uru Munaani li sí raa yu yii cye kurugo.

²¹ Pii sí n-pa raa pi cìmpyibii kaan pi a bùu, tiibii pìi sí n-pa raa pi pyìibii kaan pi a bùu, pyìibii pìi mú sí n-pa n-yîri pi sifeebii kurugo si pi kan pi bò.

²² Yii kyaa sí n-pɛn sùpyire pun'á mii mεge kurugo. Nka ŋgemu ká jà a uye waha maa ntēen Kile kuni i fo mà sà nǝ tɛgeni na ke, urufoo sí n-shwǝ.

§ 10:16 Yahutuubii mpyi maha mpánmpərəyi wii fyinmε ná tateennugo saŋcyɛnrɛ.

23 Pi aha yii kyérege kànhe k'e, yii fê a fwooro kur'e, yii raa sì kabèr'e. Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mà jwo yii pi Izirayeli shiinbii kànyi puni jaara a kwò ke, Supyañi Jyañi sí núru n-pa.

24 Cyelempyañi sì n-jà n-pêe n-tòro u cyelentunji na mε, biliwe mú nyε a pèe u kàfoonji na mε.

25 Li tɛgeni li nyε cyelempyañi u pa mpyi cyelentunji fiige, bilinji mú sí mpa mpyi u kàfoonji fiige. Ná pi à já a pyengefoo tàanna ná jínabii jùnjufoonji Bɛlizɛbuli i, mpìi pi nyε pyengefoo shiinbii ke, pire wuuni sì n-tòro mà?

(Luka 12.2-9)

26 Lire kurugo yii àha raa fyáge pi na mε. Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à ñwòhò ke, cyire puni sí n-pa raa ja. Kyaa maha kyaa li nyε numpini i ke, lire là mú sì n-kwôro ñcèmbaa mε.

27 Mii aha jwumpe mpemu jwo yii á numpini i ke, yii a puru yu canñke e. Mpe mii à jwo yii á katilwòhòre e ke, yii dùgo yii a puru jáare katanñyi ñunji.

28 Mpìi pi maha já a sùpyañi cyeere bò, ná pi sì n-jà u múnaani bò mε, yii àha raa fyáge pire na mε. Kilenji u maha já a sùpyañi múnaani ná u cyeere shi bò nafugombaage e ke, uru na yii à yaa yii a fyáge.

29 Tá zíziiine shuunni maha mpéere daashi ñinjin kanna mε? Nka lire zíziiini là ñinjin sì n-kwû yii Tunji Kile pàama mε.

30 Yii pi ke, ali jùñjoore ti nyε yii jùñyi i ke, Kile à tire puni pèrɛge cè.

31 Lire kurugo yii àha núru kyaa tɛge yii yiye funñɔ pɛn mε! Yii shin maha shin kan'à waha Kile na mà tòro tire zíziiine ñinyahara na.

32 Shin maha shin ká yyére li na sùpyire nyii na na uru na nyε mii wu ke, mii Tunji u nyε nìnyinji na ke, mii mú sí n-yyére li na uru nyii na na urufoo na nyε mii wu.

33 Nka ngemu ká mii cyé sùpyire nyii na ke, mii Tunji u nyε nìnyinji na ke, mii mú sí urufoo cyé uru nyii na.

(Luka 12.51-53; 14.26-27)

34 Yii àha raa sônji na mii à pa si mpa jwum-abenke le sùpyire ná tiye shwòhòl'e nìnke na mà dè! Mii nyε a pa ná yyejinke e mε, ná kàshige e mii à pa.

35 Naha kurugo yε mii à pa mpa “jyafoonji ná tufoonji láha piye na, si pworofoonji ná nufoonji láha piye na, si napworonji láha nacwonji na.

36 Pìi u zàmpenmii sí n-pa n-pyi pi pyεngε shiinbii yabilimpìi*.”

37 Shinji u à u tunji, lire nyε mε u nunji kyaa táan uy'á mà tòro mii na ke, urufoo nyε a yaa ná mii cyelempyigire e mε. Shinji u à u jyanji, lire nyε mε u pworonji kyaa táan uy'á mà tòro mii na ke, urufoo nyε a yaa ná mii cyelempyigire e mε.

38 Shinji la ku nyε sí mpyi mii cyelempya ke, urufoo u taha mii fye e, pi méε mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. Lire baare e urufoo nyε a yaa ná mii cyelempyigire e mε.

39 Ngemu la ká mpyi si u nijnjaanji yaa nwò ke, urufoo nùmpañke sí n-kéεge, nka ngemu ká kàntugo wá u nijnjaan'á mii kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta.

(Marika 9.41)

40 Shin maha shin ká yii cùmu lemε nwò ke, urufoo mú à mii cùmu lemε nwò, ngemu sí ká mii

* **10:36** Mishe 7.6

cùmu lemε jwɔ ke, urufoo mú à mii tunvoonji cùmu lemε jwɔ.

⁴¹ Ngemu ká Kile tùnntunji wà cùmu lemε jwɔ, mà lire jùŋke pyi na u na Kile tùnnture yu ke, tònŋi Kile sí n-pa n-kan Kile tùnntumpil'á ke, uru tònŋi Kile sí n-kan urufol'á. Sùpyire ti jye na fyáge Kile na ke, wà ha tire tà cùmu lemε jwɔ, mà lire jùŋke pyi na ti na fyáge Kile na, Kile sí urufoo sára tire fiige.

⁴² Ngemu ká lùŋŋe fùŋŋcwokwuŋyaga kan ŋge nàŋkocyaanji wà á, mà lire jùŋke pyi na u na jye mii cyelempya ke, sèenji na mii sí yi jwo yii á, urufoo sí n-sii lire tònŋi ta.»

11

¹ Jye Yesu à kwò yire yerɛyi ŋkanji na u cyelempyiibii ke ná shuunnin'á ke, maa ŋkàr'a sà a sùpyire kálali, maa Jwumpe Nintanmpe yu pi á pi kànyi na.

*Yuhana Batizelipyiŋi à tùnntunmii tun Yesu á
(Luka 7.18-35)*

² Jye mà Yuhana Batizelipyiŋi yaha kàsuni i, u mpyi a Kile Njɛcwɔnrɔŋi kapyiin'kii kyaa lógo. Ka u u u cyelempyiibii pìi tun Yesu á

³ pi sà yíbe na: «Ŋge kyaa l'á jwo na u sí n-pa ke, mu u jye u wi laa, wuu a wabεε sigili?»

⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii à ndemu lógo maa ndemu jya ke, yii a sì, yii i sà lire yyaha jwo Yuhana á na

⁵ “Fyinmpii naha na jaa, tonkεgyifeebii sí i naare, tògofeebii na jɛcùŋi, jùŋcunnibii sí i núru, kwùubii sí i jèni, Jwumpe Nintanmpe sí i yu fòŋfèebil'á.

6 Nye mii kapyiin̄kii ká mpyi cyi nyε a ηgemu pyi u à cye láha mii na mε, urufoo wuun'à ηwɔ́.”»

7 Nye Yuhana cyelempyiibil'à kàre ke, ka Yesu si wá na Yuhana kyaa yu sùpyir'á, u à jwo: «Can̄ke yii ná ηkàre síwage e ke, taha nyεεε yii mpyi a kàr'a sà wíi kafεεge sí i ku nyàha la?

8 Naha yii sí mpyi a kàr'a sà wíi ye? Vàansinayáfoo la? Yii li cè na mp̄ii pi maha vàansinayi leni ke, pire maha mpyi saanbii bayi i.

9 Lire sann̄i i ke, naha yii mpyi a sà wíi ye? Kile tún̄ntun̄ɔ́ la? Mii sí yi jwo yii á, u bá à fànha tò Kile tún̄ntun̄ɔ́ na.

10 Naha kurugo ye Kile Jwumpe Sem̄ɛɲi à jwo ηgemu kyaa na na

“Wíi, mii sí na tún̄ntun̄ɲi tun

u sà mu kuni yaa mu yyaha na*” ke, uru tún̄ntun̄ɲi u nyε Yuhana.

11 Sèɲi na mii sí yi jwo yii á, sùpya sàha ηkwò a si ηgemu u à fànha tò Yuhana Batizelipyiɲi na mε, lire ná li wuuni mú i, Kile Saanre shiinbii puni nimbilen'à fànha tò Yuhana na.

12 Mà lwó Yuhana Batizelipyiɲi Kile jwumpe tèejwuuni na, mà pa nɔ́ numε na, mp̄ii la ku nyε si jyè Kile Saanre e ke, shinpiibii na pire kyérege, pi s'à piye waha si jyè t'e.

13 Kile tún̄ntun̄ɲi MusaSaliyaɲi ná Kile tún̄ntun̄mp̄ii sanmpil'à jwo Kile Saanre kyaa na, fo mà pa nɔ́ Yuhana t̄eni na.

14 Kampyi yii sí n-jà n-dá pu na, Eliɲi mpaɲi shε̄nre Kile Jwumpe Sem̄ɛɲi a jwo ke, yii li cè uru u nyε Yuhana.

* **11:10** Malaki 3.1

15 Ngemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u nĩngyigigii cyán sèl'e.

16 Ná naha shi i mii sí nte sùpyire shiñi tàanna yε? Ti na nyε mu à jwo nānkopyire, ntemu ti nyε na bâhare kâfuge na ke, tà na bâhare maa ŋko ti shèrɛfeebil'á

17 “Wuu à tiinmpini wyi yii á, yii nyε a ŋen'a kwôhɔ mɛ. Wuu à jáhampe myahigii cêe yii á, yii nyε a ŋen'a mɛε sú mɛ.”

18 Yii li cè, Yuhana à pa ke, u mpyi na ŋjyitɔɔn wu lyi mɛ, u mú mpyi na sinmɛ byii mɛ, ka pi i jwo na jina u nyε u e.

19 Nyε Supyañi Jyañi à pa, maa lyi maa byii, ka pi i jwo na u sɔnɔre nyε a taha yaage kabere na mɛ, fo ŋjyini ná sinmbyaani kanni, maa núr'a pyi mɛpɛngɛ shiinbii cevoo mu à jwo múnalwɔre shwofeebii.

Ŋka yákilifente Kile maha ŋkaan ke, tire ká mpyi wá á, li maha ŋcè urufoo kapyiinñkil'e.»

Yesu à kànyi yà faha

(Luka 10.13-15)

20 Nyε kànyi na Yesu à tòro maa kakyanhala kariii niñyahagii pyi, ka yire kànyi shiin si mpyi pi nyε a ŋen'a pi toronkanni kêenɛ mɛ, ka Yesu si wá na yire shiinbii fare.

21 U à jwo: «Yii Korazen kànhe shiinbii, yii wuun'à kèege! Yii Betisayida kànhe shiinbii, yii wuun'à kèege! Naha na yε kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Tiri kànhe ná Sidɔn kànhe e†, cyire mpyi a pyi, numɛ mpyi na sí pi ta

† 11:21 Tiri ná Sidɔn na mpyi kànbwɔyo shuunni ŋjemu y'à cè ná kapegigii mpyiñi i ke (Ezayi 23.1-18; Ezekiyeli 26; Zhoueli 3.4-8; Amosi 1.9-10).

pi à pi toronkanni kêennε maa láha kapegigii na fo tèemōni i, maa cafubōrigii le mà pyi pi vāanpyi, maa cwōnre wu piye na.

²² Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, canḡke Kile sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná ti kapyiinḡkil'e ke, nde li sí n-pyi yii na ke, lire sí n-waha mà tòro Tiri ná Sidōn kanyi wuuni na.

²³ Yii Kapεrenamu kànhe shiinbii pi ke, yii na sōnḡi na yii sí n-kàre Kile yyére nḡnyinḡi na bε? Lire mpyi ḡye mε, yii sí n-si n-tîrige fo ḡḡke ḡwōhō shiinbii cyage e. Naha kurugo ye kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Sōdōmu kànhe e cyire mpyi a pyi, ku shiinbii mpyi na sí n-yyére pi kapegigii na. Ku mú mpyi na sí n-pyi wani fo mà sà nō ḡḡjaa na.

²⁴ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, canḡke Kile sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná ti kapyiinḡkil'e ke, nde li sí yii Kapεrenamu kànhe shiinbii ta ke, lire sí n-waha n-tòro Sōdōmu kànhe shiinbii wuuni na.»

*Yesu u maha tanḡḡke kan sùpyan'á
(Luka 10.21-22)*

²⁵ ḡye Yesu à kwò puru na ke, maa jwo: «Tufoonḡi Kile, nḡnyinḡi ná ḡḡke Kafoonḡi, mii fwù ḡye mu na, naha na ye kani mu à ḡwōhō yákilifeebii ná kaceempii na ke, mu à lire cyée nḡḡkopyire na.

²⁶ Sèe wi, Tufoonḡi, mu à lire pyi mà tàanna ná ma ḡyii wuuni i.»

²⁷ Lire kàntugo maa jwo sùpyir'á: «Mii Tunḡi à karigii puni le mii cye e. Sùpya ḡye a Jyafoonḡi cè Tufoonḡi baare e mε. Sùpya mú ḡye a Tufoonḡi cè Jyafoonḡi baare e mε, fo Jyafoonḡi la ká mpyi si u cyée ḡḡgemu na ke.

28 Yii a ma mii yyére, yii pi à kànha maa ntugo ke, mii sí taṅṅṅ kan yii á.

29 Yii a báaraṅi pyi mii á, yii i na yaha s'a yii kēenṅi. Lire ká mpyi, yii sí taṅṅṅ ta, ṅaha na ye mii ṅye ṅùmpinṅefoo, mii karigii mú sí ṅye a waha mē.

30 Mii báaraṅi pyim'à táan, tugure mii sí n-tège yii ṅunṅ'i ke, tir'à faha.»

12

*Nje Yesu à jwo canṅṅke kyaa na ke
(Marika 2.23-28; Luka 6.1-5)*

1 ṅye canṅka, Yesu ná u cyelempyiibii mpyi na ntùuli sùma kooyi y'e, kuru canṅke na mpyi canṅṅṅ. Cyelempyiibii katege wuubii pi mpyi, ka pi i sùmanṅahayi yà kwòn na mínage na ṅkùru*.

2 Farizhēenbii pìl'à lire ṅya ke, maa Yesu pyi: «Wí, mu cyelempyiibii na canṅṅke kafuunṅkii pyi†!»

3 Ka u u pi pyi: «Nde Saanṅi Dawuda à pyi ke, yii ṅye a lire kâla mà? Canṅka mà u ná u fyèṅwṅṅshiinbii katege wuubii yaha,

4 u à jyè Kile bage e, maa sárage bwúuruṅi wà lwó a kyà, maa wà kan u fyèṅwṅṅshiinbil'á. Mà li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi já a uru bwúuruṅi kyà.

* **12:1** Kile Jwumpe Semenṅi à li cyéé na wà katege wu ká a ntùuli kerēge e, na u sí n-jà sùmanṅi wà kwòn ná cyēge e, si ṅjyí wani kerēge e (Duterenṅumu 23.25). † **12:2** Mà tàanna ná Farizhēenbii sṅṅṅṅkanni i, mu aha sùma kwòn ná cyēge e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyiibii cēge na pi à báara pyi canṅṅke (Ekizodi 34.21).

⁵ Taha yii nyε a li kâla Kile Jwumpe Semε̄ñi i na sáragawwuubii ká báara pyi Kileñaarebage e canñonke e, lire nyε na ntòre kapegigil'e mε?

⁶ Mii sí yi jwo yii á, wà na nyε naha ηgemu u à pêe Kileñaarebage na ke.

⁷ Jwumpe Kile à jwo na yii aha a jùñaara taa yiye na, na lir'à táan ur'á mà tòro sáragawwuuni na‡ ke, kampyi yii mpyi a puru jwòhe cè, sùpyire ti nte yii à ti cêεγε mà li ta ti nyε a yaaga pyi mε, yii mpyi na sì jεε lire pyi mε.

⁸ Supyañi Jyañi ká kyaa maha kyaa jwo mà yyaha tíi ná canñonke e ke, li sì n-jà n-tòro lire na mε.»

*Yesu à cyenkwugofoo cùuñò canñonke e
(Marika 3.1-6; Luka 6.6-11)*

⁹ Lire kàntugo Yesu à yîri wani, maa ηkàre kuru cyage shiin Kile Jwumpe kàlambage e.

¹⁰ Lir'à nàñi wà ta wani ná cyenkwuge e. Ka pi i Yesu pyi: «Mà sùpya cùuñò canñonke e, tá lir'à yaa ná mpyi i\$?» Kañuñò pi mpyi na jcaa ná kuru yibige e, si nta tìgìre cyán Yesu na.

¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Jofoo u nyε yii shwòhòl'e, ná mpà niñkin na nyε u á, ka uru mpàñi si jcwò wyige e mà bê ná canñonke e, urufoo sí jεε u yaha wwùmbaa ye?

¹² Yii nyε a li cè na sùpyañi tayyéreg'à pêe mpàñi woge na sèe sèl'e mà? Yii li cè, mà tàanna ná Kile Saliyañi i, kacenni mpyiñ'à jwò canñonke e.»

‡ **12:7** Oze 6.6 § **12:10** Farizhεεnbii u sònñonkanni i, shinñi u nyε na múnaa tawwuyo caa ke, uru kanni wà sí n-jà n-tège canñonke.

13 Nyε u à kwò puru na ke, maa jwo cyenkwugefol'á: «Ma cyεge sànhana.» U à ku sànhana ke, ka ku u ncùuηɔ ku sanηke fiige.

14 Nyε Farizhεεnbii pi mpyi wani ke, ka pire si fwor'a kàr'a sà piye taanna Yesu bonkanni na.

Kile báarapyiηi niηcwənrəηi u nyε Yesu

15 Yesu à pa yire cè ke, maa yîri kuru cyage e, u niηkareηi, shinnyahara mpyi a taha u fye e, ka u u yampii puni cùuηɔ.

16 Maa yi jwo a waha pi á na pi àha sùpya yaha u yi cè mε.

17 Lire pyiηkanni na, Kile tūntunηi Ezayi jwump'à fūnηɔ, u mpyi a jwo:

18 «Kile à jwo:

“Mii báarapyiηi u nyε ηge, mii à u cwənrə.

U kan'à waha mii na sèl'e, u kapyiηkil'à táan mii á mú.

Mii sí na Munaani pyi li tēen u e,
u sí raa supyishiηi sanηi leni kuni nintiini i.

19 U sì raa jwumə òrili ná wà e mε, u sì raa sêre wà na mε.

Wà sì u jwunyahama lógo sùpyire tabinniηi i mε.

20 Ali kaηkyaange, u sì ku kebe mε,
fùkinaηi u nyε na tafuguyo caa ke, u sì uru fùgo mε.

U sí n-kwôro pur'e,
fo si ntìηi kuni le sùpyire puni taan.

21 Supyishiηi puni sí n-pa pi sòηηəre taha u na*.”»

*Pyiηkanni na Yesu maha jínabii kòre ke
(Marika 3.22-30; Luka 11.14-23)*

* 12:21 Ezayi 42.1-4

22 Nyε lire kàntugo, ka pi i mpa ná jínacyan̄i w'e Yesu á. Uru nà̄ni mpyi na ɲaa mε, maa mpyi búbu. Ka Yesu si u cùuηɔ u à jà na yu maa ɲaa.

23 Ka li i sùpyire puni bilibili fo pi na piye yíbili maa ηko: «Taha Dawuda Tuluge Shin bà u ɲye ηge nà̄ni mε?»

24 Nyε Farizhεenbil'à yire lógo ke, ka pi i jwo: «ηge nà̄ni ɲye a s̄i na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná fànhe kabεr'e, jínabii ɲù̄ɲufoōni Belizebuli woge kàntugo na mε!»

25 Ná Yesu sí mpyi a pi funzɔ̄n̄ɲɔre cè, ka u u jwo pi á: «K̄ire maha k̄ire li ɲye na liye t̄un̄ni ke, lire maha mpa jya. Kànhe ηkemu, lire ɲye mε pyenge ηkemu shiin ká ȳiri piye kurugo ke, kuru maha mpa jya mú.

26 Sitaannīni ká a u báarapyiibii kòre, u na uye t̄un̄ni. Lire ká mpyi, u saanre s̄i n-kwò mà?

27 Yii aha jwo na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná jínabii ɲù̄ɲufoōni Belizebuli fànhe e, lire sann̄i i ke, yii shiinbii pi ɲye na pi kòre ke, ná jofoo u fànhe e pire maha pi kòre ye? Yii shiinbii yabilimp̄ii pi sí jwumpe pyi pu cwo yii ɲuη'i.

28 N̄ka yii li cè na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná Kile Munaani fànhe e, lir'à li cyèe na Kile Saanre à n̄ɔ yii na mà kwò.

29 Wà s̄i n-jà n-jyè fànhan̄ɲyahagafoo bage e, si u yaayi lwó, ná u ɲye a bage foo pwɔ a cyán maa nta a jyè mà ye. Urufoo ká jà a u pwɔ a cyán, lire e u maha jà a bage yaayi pyi u ɲεmpe.

Sùpyan̄i sí n-yíbe u ɲwɔjwumpe kurugo

³⁰ Shinji u nyε u nyε ná mii i mε, urufoo nyε mii zàmpeñ, ñgemu u nyε u nyε na mii tère na sùpyire wàa tiye na mε, urufoo na ti ñùñò kyáñge.

³¹ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á: kapegigii shiji puni ná Kile mεkεεge jwumpe puni sí n-jà yàfa sùpyire na. Nka ñgemu ká Kile Munaani mεge kεεge ke, lire si n-sii yàfa urufoo na mε.

³² Wà ha jwumpimε jwo Supyañi Jyañi na, lire sí yàfa urufoo na. Nka ñgemu ká jwumpimε jwo Kile Munaani na ke, lire kapiini si yàfa urufoo na ñge tiñi i mε, li mú si yàfa urufoo na tiñi nimpañi i mε.
(Luka 6.43-45)

³³ Cige ká jwɔ, ku maha yasεε ñjɔcenne pyi. Cige ká mpyi ku nyε a jwɔ mε, ku nyε na yasεε ñjɔcenne pyi mε. Cige shiji maha jɔcε ku yasεεre cye kurugo.

³⁴ Yii màcwɔñ fiige sùpyiibii! Mà pege yaha yii funñ'i, yii si n-sii n-jà jwujɔcennmε jwo mε. Sùpyañi zòmbilin'à ñi ndemu na ke, lire u jwɔge maha yu.

³⁵ Ñgemu u zò u à jwɔ ke, uru maha jwujɔcennmpe yu. Ñgemu u nyε ná zòmpi i ke, uru maha jwumpimpe yu.

³⁶ Mii sí yi jwo yii á, canñke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiñkil'e ke, jwumɔ maha jwumɔ sùpyir'à jwo, ná pu nyε laaga baa ke, Kile sí ti yíbe puru puni na.

³⁷ Shin maha shin jwɔjwumɔ kurugo, Kile sí n-jwo na u à tí, lire nyε mε u à cêεge.»

*Yesu tayyéreg'à fànha tò Zhonasi woge na, ñka sùpyire nyε a u jwɔmεeni cù mε
Marika 8.11-12; Luka 11.29-32*

38 Nyε ka Kile Saliyaŋi cyelentiibii p̄i ná Farizhεenbii p̄i si jwumpe lwó maa jwo: «Cyelentuŋi, wuu la naha maa kani là pyi a cyêe wuu na, ndemu li sí li cyêe na mu à fworó Kile e ke.»

39 Ka Yesu si pi pyi: «Mpii pi à pi, maa kântugo wà Kile na ke, pire maha ꝑcaa si kakyanhala kani là ꝑya tapyige e. Nka nde l'à pyi Kile tũntunŋi Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha si n-pyi n-cyêe pi na mε.

40 Yii li cê, bà Zhonasi a canmpyaa taanre ná numpiliyi taanre pyi fyabwøhe funŋke e mε, amuni Supyaŋi Jyaŋi mú sí canmpyaa taanre ná numpiliyi taanre pyi fanŋke e.

41 Canŋke Kile sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná ti kapyiŋkil'e ke, Ninive kânhe shiinbii sí n-pa n-yîri n-yyére si pire kapimpyiibii cêεge, ꝑaha na yε Zhonasi à sà Kile jwumpe jwo Ninive shiinbil'á ke, pi à pi toroŋkanni kêenŋε. Mà li ta wà na ꝑyε naha, ŋgemu u tayyérege k'à fânha tò Zhonasi woge na ke, pire kapimpyiibii sí ꝑyε a ꝑen'a pi toroŋkanni kêenŋε mε.

42 Kuru canŋke, saancwoŋi u mpyi Sheba k̄ni ꝑũŋo na ke, uru mú sí n-pa n-yîri n-yyére si pire kapimpyiibii cêεge, ꝑaha na yε uru saancwoŋi mpyi a yîri diꝑyεŋi ꝑũŋke kà na, mà sà saanŋi Solomani yákilifente jwumpe lógo. Mà li ta wà na ꝑyε naha, ŋgemu u yákili u à pêe Solomani wuŋi na ke, pi sí ꝑyε a ꝑen'a lógo uru ꝑwø na mε.

(Luka 11.24-26)

43 Jína ká fworó sùpya e, u maha sà ꝑaara síwage yyaha kurugo maa tatεenge cya. U aha mpyi u ꝑyε a kà ta mε,

44 u maha jwo “Mii sí nùru raa wà na tayirige e.” Nyε u aha nùr'a pa urufoo ta bawaga fiige, nkemu k'à pwó, maa ku funŋke bégel'a jwɔ ke,

45 u maha nùr'a kàr'a sà jínahii baashuunni lwó a bâra uye na, mpíi pí à pí mà tòro u yabiliŋi na ke, maha mpa jyè urufol'e. Lire ká mpyi, urufoo pyiŋkanni níwɔnn'a sè nâar'a pí mà tòro níjyeeeni na. Amuni pire kapimpyiibii wuuni mú sí n-pyi.»

*Mpii pí nyε Yesu nuŋi ná Yesu cìmpyiibii ke
(Marika 3.31-35; Luka 8.19-21)*

46 Mà Yesu yaha puru jwumpe na ná sùpyire e, u nuŋi ná u cìmpyiibil'à pa yyére cyíinŋi na, maa jcaa si jwo ná u e. [

47 Ka wà si Yesu yyere maa jwo: «Mu nuŋi ná mu cìmpyiibii naha cyíinŋi na, pí naha na mu kyaa pyi.»]

48 Ka Yesu si urufoo pyi: «Mpire pí nyε mii nuŋi ná mii cìmpyiibii ye?»

49 U à puru jwo ke, maa cyεge sàŋha u cyelempyi-ibii kàmpaŋke na, maa jwo: «Mii nuŋi ná mii cìmpyiibii pí nyε mpíi.

50 Yii li cè na mii Tuŋi u nyε níjyíŋi na ke, ŋge u nyε na uru jyii wuuni pyi ke, uru u nyε mii cìmpworonji ná mii nuŋi.»

13

*Nεnugunji bàtaage
(Marika 4.1-20; Luka 8.4-15)*

1 Kuru canŋke yabiliŋi i, Yesu à fworo bage e maa ŋkàr'a sà ntèen baŋi jwɔge na.

² Ka shinjyahara si mpa bínni u taan, li nyε a pa njwɔ mε, ka u u jyε a tɛɛn bakwɔɔge k'e lwɔhe njun'i, ka sùpyire si yyére kùmpoge na.

³ Ka u u ti kâla karii nijyahagii na ná bàtaay'i.

⁴ U à jwo: «Nεεnugunji wà u ná fwor'a kàre jεεmε tanuguge e. Mà u yaha u u sùmashinji wàa fini fiige, wà à cwo kuni njwɔge na, ka sanjcyεεnre si mpa uru jò.

⁵ Ka wà tacwugo si mpa bê ná kafaafoge e, pworo nijyahara mpyi kuru cyage e mε. Ka uru si fyîn wahawaha, naha na yε u mpyi a jyè njñke e sèl'e mε.

⁶ Nyε canj'k'à pa fworo ke, ka yifyinre si fàan maa waha, ndìre kuunji na.

⁷ Ka wà tacwugo si mpa bê ngurotaha na, ka ngure si yîr'a uru cû.

⁸ Njka wà tacwug'à pa bê ná njñke nijncɛnñke e, maa fyîn, maa lyε, maa se. Sùmacire tà à sùmappyanji se mà nɔ ñkuu ñkuu (100) na, tà mpyi beetaanre taanre (60) tà mpyi bejaaga ná kε kε.

⁹ Ngemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u ninjyigigii cyán sèl'e.»

¹⁰ Ka Yesu cyelempyiibii si file u na, maa u yíbe: «Naha na mu nyε na bàtaayi yu sùpyir'á yε?»

¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Karigii cyi à yyaha tíi ná Kile Saanre e, ná cyi à ñwɔhɔ ke, yii á cyire jɔcɛn'á kan, u sí nyε a kan sùpyire sannt'á mε.

¹² Naha kurugo yε ngemu u à yaaga cè ke, là sí n-bâra urufoo u tacɛnñke na sèl'e. Njka ngemu u nyε u nyε a yaaga cè mε, urufoo bá na sônñi na ur'à nimbileni ndemu cè ke, lire sí n-shwɔ urufoo na.

13 Lire kurugo mii na bàtaayi yu pi á, naha na ye pi nyiigil'à cwôro, nka pi nye na naa me, niŋgyigigii na nye pi á, nka pi nye na núru me, pi nye na kariii yyaha cini me.

14 Kile túnntunŋi Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo ke, pur'à fûnŋo pi kâmpañke na. U mpyi a jwo: “Yii sí raa núru, nka yii sí raa yafyin yyaha cini me. Yii nyiigii sí n-cwôro nka yii sí raa yafyin naa me.

15 Yii li cè, nte sùpyire niŋgyigigil'à waha, pi à pi niŋgyigigii tò, maa pi nyiigii tò, bà pi si mpyi pi àha raa naa s'a núru me, pi yákilibii mú ká raa kariii yyaha cini me. Naha kurugo ye pi la nye sí núru mpa mii yyére, mii i pi shwə me*.”

16 Nka yii pi ke, yii wuun'à jwə, naha na ye yii na naa yii nyiigil'e, maa núru yii niŋgyigigil'e.

17 Sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, nde yii à nya maa ndemu lógo ke, Kile túnntunmii niŋyahamii ná Kile jwəmεεcuvee niŋyahamii la mpyi si lire nya, si li lógo. Nka pi nye a jà a li nya, maa li lógo me.

18 Nye kuru bàtaage k'à jwo mà yyaha tí ná jεεnugunji i ke, yii ku jwəhe lógo.

19 Kuni jwəge na, sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nye mu à jwo shinŋi u à Kile Saanre kani jwumpe lógo, maa mpyi u nye a pu yyaha cè me, ka Sitaanniŋi si mpa pu wwú u funŋi i ke.

20 Kafaafoge juŋ'i sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa ntíl'a jεε pu na ná funntange e ke.

21 Nka pu nye a jà a ndìre le t'e me, ti jwəmεeni kèngεme nye a pεn me. Kawaa, lire nye me yyefugo

* 13:15 Ezayi 6.9-10

kyaa ká ti ta Kile jwumpe kurugo, ti maha fworó Kile kuni i.

²² Ngure shwòhòl'e sùmashiñi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, ka diñyεñi karigii funmpεεnre ná nàfuuñi lage si pu cwònrò, pu nyε a jà a yasεε pyi mε.

²³ Nìñke nìncεnñke na sùmashiñi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire ti nyε na Kile jwumpe núru maa pu yyaha cini ke. Tire sùpyire na nyε sùmasεñε fiige, sùmacire tà à sùmañi se mà nò ñkuu ñkuu (100) na, ka tà si se mà nò beetaanre taanre (60) na, ka tà si se mà nò beñjaaga ná kε kε na.»

Nyèpege bàtaage

²⁴ Nyε Yesu à núr'a bàtaage kà jwo pi á na: «Kile Saanre à fworó nde kani kurugo: faapyiñi wà à sùmashi nìncεnñε nùgo u kεεge e.

²⁵ Mà sùpyire yaha ñòmpε na numpilage e, u zàmpεnñi wà à pa nyèpege kà shi wà kεεge e maa núr'a kàre.

²⁶ Nyε ka ku ná sùmañi si fyîn maa lyε sijncyan.

²⁷ Kεεge foo báarapyiibil'à sà kεεge ta amuni ke, ka pi i sà u pyi “Nùñufoonji, sùmashiñi mu mpyi a nùgo ma kεεge e ke, taha u bà mpyi a ñwò mε? Nyèpege sí ku wá kεεge e ke, taa kur'à yîri ke?”

²⁸ Ka kεεge foo si jwo “Mii zàmpεnñi wà u à ñke báarapege pyi amε.” Ka báarapyiibii si u pyi “Mu la nyε wuu u sà ku kòong'a wwû sùmañi shwòhòl'e la?”

²⁹ Ka kεεge foo si jwo “Yii ku yaha wani, lire baare e, ku takòonge e yii sí raa sùmañi kòonge ná k'e.

³⁰ Yii ku ná sùmañi yaha u a lyεge siñcyan, sùmakwəngigii ká nə, mii sí yi jwo sùmakwəñbil'á pi i kuru nyèpege kwə̀n a yige sùmañi i, pi pwə pwə pi i ku súgo fə̀lə, pi i nta a sùmañi kwə̀n a le na bwùunni i.»

*Kile Saanre maha sù nimbilere maa mpêre
(Marika 4.30-34; Luka 13.18-21)*

³¹ Nyε Yesu à núr'a bàtaage kà jwo pi á. U à jwo: «Kile Saanre na nyε mu à jwo mutaridi cige pyà nàñi wà à ηgemu nūgo u cikəoge e ke.

³² Kuru cige pyàñ'á yîlege cire sannte puni wuñi na. Nka u aha nūgo, u maha fyîn maa mpyi cibwəhə mà tòro kañyεge yawyεere puni taan, fo sañcyεenre maha ti shèere yaa ku ηkényi i.»

³³ U à núr'a bàtaage kà jwo pi á na: «Kile Saanre na nyε mu à jwo bwúuruñi yîrigeyirige yaani. Ceewe ká li nimbilere le farini mbyimε niñyaham'i mà cwə̀nhə, li maha puru mbyimpe niñcwə̀nhəmpε puni yîrige.»

³⁴ Nyε Yesu à puru jwumpe puni jwo bàtaay'i sùpyir'á. Bàtaayi jwumpe baare e, u mpyi na pabεε yu ná t'e mε.

³⁵ Lire e jwumpe Kile tùnntunñi mpyi a jwo ke, pur'à fūñηə, u mpyi a jwo: «Bàtaayi mii sí raa yu pi á, karigii cyi à ηwəhə fo diñyεñi tasiige e ke, cyire mii sí raa yu pi á†.»

Yesu à nyèpege bàtaage ηwəhe jwo

³⁶ Nyε Yesu à kwə̀ puru jwumpe na ke, maa jyè bage e, ka u cyelempyiibii si file u na, maa

† 13:35 Zaburu 78.2

jwo: «Bàtaage mu à jwo mà yyaha tí ná nyèpege e sùmanji shwòhòl'e ke, kuru yyaha jwo wuu á.»

³⁷ Ka u u pi pyi: «Sùmashiñi niñcenni nùgufoonji u nyε Supyañi Jyañi.

³⁸ Kεrege e sùmashiñi niñcenni'à nùgo ke, kuru ku nyε diñyeni. Sùmashiñi niñcenni u nyε mpii pi à nyε Kile Saanre na ke, nyèpege ku nyε Sitaanniñi fyèñwòhòshiinbii.

³⁹ Zàmpenñi u à nyèpege wà sùmanji shwòhòl'e ke, uru u nyε Sitaanniñi. Sùmakwòonre ti nyε diñyeni tèekwooni, sùmakwòonbii pi nyε Kile mèlekεebii.

⁴⁰ Pyiñkanni na nyèpege maha ñkòong'a wwú sùmanji shwòhòl'e maa ku súugo ke, amuni li mú sí n-pyi diñyeni tèekwooni.

⁴¹ Kuru canñke Supyañi Jyañi sí u mèlekεebii tun. Yaaga maha yaaga ku nyε na sùpyire nùñgò kyáñge Kile na, ná mpii pi maha Kile Saliyañi kεεge ke, pi sí pire puni cwòonrò n-yige Kile Saanre e,

⁴² si ñgà nafugombaage e. Wani pi sí raa mee súu s'a ñkyànhigii kùru.

⁴³ Nka mpii pi à Kile ñwòmεeni cù ke, pire sí raa bèenmpe yige canña nyii fiige pi Tuñi Saanre e. Ngemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u niñgyigigii cyán sèl'e.»

Nàfuuñi niñwòhòñi ná kóonñi kani

⁴⁴ Kile Saanre na nyε sahanñi mu à jwo nàfuu ñgemu u à ñwòhò kεrege k'e ke. Nàñi wà à sà fworò uru nàfuuñi na tañwòhòge e, maa u yal'a ñwòhò sahanñi. U funntanga wuñi, maa ñkàr'a sà u cyeyaayi puni pér'a tèg'a kuru kεrege shwò.

⁴⁵ Kile Saanre à fworò nde kani kurugo: cwòhòñi wà u mpyi na kóon nisinaña caa.

46 U à kóonbile longara wu nya ke, maa ñkàr'a sà u cyeyaayi puni pére, maa li shwà.

Nde li sí n-pyi dijnyeni tèekwooni i ke

47 Kile Saanre à fword nde kani kurugo: fyacumpii pìi mpyi a cwò wà lwòhe e, ka uru cwòñi si fyaabii shiñi puni cù.

48 U à ñi ke, ka pi i u ñir'a yige kùmpoge na, maa ntèen maa fyaabii ñincenmpii cwòñr'a le yalenke e, maa tòn baa wuubii wà.

49 Nyε amuni li mú sí n-pyi dijnyeni tèekwooni i. Kile mèlekεebii sí shinpiibii cwòñrò si ñgwù shincenmpil'e,

50 si pi wà nafugombaage e. Wani pi sí raa mεε súu s'a ñkyànhiigii kùru.

51 Yesu à puru jwo ke, maa u cyelempyiibii yíbe na pi à mpe jwumpe lógo la? Ka pi i jwo: «òñ, wuu à pu lógo.»

52 Ka Yesu si jwo: «Kile Saliyañi cyelentuñi cye k'à le mà yyaha tíi ná Kile Saanre e ke, uru maha kàla nivònñò ta maha bâra ñijnyeni na maha yaha uye e, mu à jwo nàfuyunò na yige na ñkaan.»

Yesu kànhe shiinbil'à cyé u na

(Marika 6.1-6; Luka 4.16-30)

53 Yesu à kwò puru jwumpe na ke, maa yîri wani,

54 maa ñkàre u tukanhe na. U à nò wani ke, maa jyè pi Kile Jwumpe kàlambage e, maa sùpyire kàlali. U kàlanji pyinçanni mpyi a sùpyire kàkyanhala fo pi na ñko: «Di u à pyi maa mpyi yákilifoo ye? Di u à pyi maa kàkyanhala karigii pyi ye?

55 Taha cíkyanganji tooyo wunji bà u nyε u wi mε? Taha u nunji bà u nyε Mariyama mε? U cìnmpyiibii bà pi nyε Yakuba ná Yusufu ná Simò ná Zhude mà?

56 U ná pùcëribii pi nyε nu na ke, pire nyε naha ná wuu e mà? Di u s'à pyi maa já na jcyii karigii pyi yε?»

57 Nyε tire sònḡor'à pi pyi pi à jùḡo tugo Yesu na. Ka Yesu si jwumpe lwó maa jwo pi á: «Kile túnntunḡo maha le njire e cyeyi puni i fo u tukanhe ná u tupyεnge yε!»

58 Nyε pi dánabaare kurugo, Yesu nyε a kakyanhala kariii nijyahagii pyi wani mε.

14

*Yuhana Batizelipyiḡi kwùḡkanni
(Marika 6.14-29; Luka 9.7-9)*

1 Nyε saanḡi Erōdi à pa a Yesu shenre núru ke,

2 maa jwo u báarapyiibil'á: «Yuhana Batizelipyiḡi wi, u à jè à fworò kwùḡi i, lire kurugo u à já na kakyanhala karigii pyi amε.»

3-4 Yii li cè na Erōdi mpyi a u sḡḡeḡi Filipi cwōḡi kwòḡn a lwó mà pyi u cwo. Uru ceenḡi mεge na mpyi Erōdiyadi. Lire e ka Yuhana si yi jwo Erōdi á na u nyε a yaa u u sḡḡeḡi cwōḡi shwò u na mε. Ka puru jwumpe si waha Erōdi na, ka u u pi pyi pi à Yuhana cù a pwò a le kàsḡḡi i.

5 Erōdi la mpyi si Yuhana bò, ḡka u mpyi na fyáge Yahutuubii yyaha na, jaha na yε pi puni mpyi a li cè na Yuhana na jnyε Kile túnntunḡo.

6 Nyε Erōdi canzeg'à pa mâhana a nò lire yyeeni ke, ka u u pii yyere maa kataan pyi. Nyε mà pi yaha lire kataanni na, Erōdiyadi pworōḡ'à pa a ḡkwòḡli shinyyerebii shwòḡḡ'e, ka lire si ntáan Erōdi e,

7 fo u à kâa pùcwōḡ'á na u aha yaaga maha yaaga jáare ur'á ke, kuru sí n-kan u á.

⁸ Ka pùcwonji nunji si jwo a kan pùcwon'á na u sà jwo saann'á na u Yuhana Batizelipyinji nùŋke kwòn a le ŋkunan'i, u pa ŋkan ur'á.

⁹ Ka puru jwumpe si saannji yyahe pyi k'à tanha. Nka u mpyi na si n-jà n-cyé me, naha na ye u mpyi a kâa u shinyyerebii nyii na. Nye ka u u pìi pyi pì sà Yuhana nùŋke kwòn kàsunji i pì pa ŋkan pùcwon'á.

¹⁰ Nye ka pi i Yuhana nùŋke kwòn

¹¹ mà le ŋkunan'i, mà kan pùcwon'á, ka u u ku kan u nun'á.

¹² Nye lir'à pyi ke, ka Yuhana cyelempyiibii si mpa u buwuŋi lwó mà sà ntò, maa sà u sàŋge wyi Yesu á.

Yesu à shiin kampwòhii kanjuro nwò cya

(Marika 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)

¹³ Nye Yesu à puru jwumpe lógo ke, maa yíri kuru cyage e, maa jyè bakwòoge k'e, mà kàre sige funŋke e. Sùpyir'à pa u saha cè ke, maa fworò pi kànyi i, maa ŋkàre u fye e tòore na.

¹⁴ Yesu à fworò bakwòoge e mà pi nya pi à nyaha sèl'e ke, ka pi nùnaare si u ta sèl'e, yampii pi mpyi tire sùpyire shwòhòl'e ke, ka u u pire cùuŋò.

¹⁵ Nye yàkonk'à pa nò ke, ka u cyelempyiibii si file u na maa jwo: «Cyelentuŋi! Sige funŋke e wuu nyé, canŋke s'à kwò a kwò. Sùpyire cye yaha bà ti si mpyi si sà njyì shwò nwòkurugo kànyi i me.»

¹⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Lire nyé a pi kakarala kwò me, yii yabilimpìi pi pi kan pi lyí.»

¹⁷ Ka pi i u pyi: «Bwúuru nùnyò kanjuro ná fyapyaa shuunni kanna cyi naha wuu nun'i.»

¹⁸ Ka u u pi pyi: «Yii a ma ná y'e.»

19 Nyε pi à pa ná y'e ke, ka u u sùpyire pyi t'à t'èen nyεge juŋ'i. Pi à t'ènn'a kwò ke, ka u u bwúuru juŋyi kanjuruŋi ná cyire fyapyaagii shuunninji lwó, maa yyahe yîrige nìnyinji i, maa fwù kan Kile á yi kyaa na. Maa bwúuruŋi kwòŋ kwòŋ a kan u cyelempyiibil'á, pi à kan sùpyir'á.

20 Sùpyire ti mpyi wani ke, tire pun'à lyí a tìn. Ka pi i ŋkwò maa shàhii ke ná shuunni jî njyipaanyi na.

21 Pire lyilyibil'e, nàmbaabii kanni mpyi a shiin kampwòhii kanjuro (5.000) kwò, cyeebii ná nàŋkopyire nyε a tòrò mε.

Yesu à ñaara lwòhe juŋ'i

(Marika 6.45-52; Yuhana 6.16-21)

22 Nyε lire juwòhò na, mà Yesu yaha u u sùpyire cye yare, u à u cyelempyiibii pyi pi à jyè bakwòoge e, maa baŋi jyiile u yyaha na.

23 Nyε Yesu à ti cye yaha ke, maa ŋkàr'a sà Kile ñáare ñaŋke kà na, u kanni. U à kwòro wani fo mà pa nò yàkoŋke na.

24 Nyε bakwòoge e cyelempyiibii mpyi na baŋi jyiili ke, lir'à kuru ta ku u byanhare lwòhe niŋke na. Ka kafεεge si wá na fwu na lwòhe tère na bakwòoge ŋòŋi na wàa kàmpanji puni na.

25 Nyε numpilag'à pa lyε ke, ka Yesu si yîri na ñaare na ŋkèεge pi fye e lwòhe juŋ'i.

26 Cyelempyiibil'à u nimpani nya lwòhe juŋ'i ke, maa fyá sèl'e fo na jcyêenni maa jwo: «Buŋi wà fwòŋgò ku nyε ŋke!» Mà pi fyagara wuubii yaha, pi mpyi na kwuuyi wàa.

27 Mà pi yaha pur'e, ka Yesu si ntíl'a jwumpe lwó maa pi pyi: «Yii yákilibii tìŋε, yii àha vyá mε, mii wi.»

28 Ka Pyeri si jwo: «Kampyi mu u nyε u wi, na yaha si jaara lwøhe nuŋ'i, si ma nuŋø bê.»

29 Ka Yesu si u pyi: «Ta ma.» Ka u u fworø bakwøoge e na jaare na Yesu nuŋø bēni lwøhe nuŋ'i.

30 Nka u à pa kafεεge nya k'à pēe maa fyá ke, ka u u li nwø cú na ntíri lwøhe nwøh'i, maa ŋkwúuli: «Kafoonji, na shwø!»

31 Ka Yesu si ntíl'a cyεge sánha, maa u cú maa jwo: «Mu dániyañ'à cyére de! Naha na mu nyε a funŋke pyi ninjin mà ye?» 32 Ka Yesu ná Pyeri si jyè bakwøoge e, ka kafεεge si ntíl'a yyére.

33 Nyε lir'à pyi ke, mpíi pi mpyi bakwøoge e ke, ka pire si ninjüre sín Yesu á maa jwo: «Nàkaana baa, Kile Jyaŋi u nyε mu.»

*Yesu à yamii cùuŋø Zhenεzarēti kàmpañnyi na
(Marika 6.53-56)*

34 Nyε Yesu ná u cyelempyiibil'à baŋi jyiile ke, maa jyè Zhenεzarēti kùluni i.

35 Kuru cyage shiinbii mpyi a Yesu cè, lire e pi à Yesu mpañi jwo puru màhampe puni i. Ka sùpyire si wá na ma ná yampii shinŋi puni i Yesu á.

36 Pi mpyi na Yesu jáare na u pire yaha pi i bwòn u vāantintŋke zhwòore na kanna. Yampii pi mpyi maha bwùun u na ke, pire puni mpyi maha ŋcùuŋi.

15

*Karigii cyi nyε na wuu nwóre Kile yyahe taan ke
(Marika 7.1-23)*

1 Nyε canŋka Farizhεenbii pi ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii píl'à yíri Zheruzalēmu kànhe e mà pa Yesu yyére, maa u yíbe:

² «Naha na mu cyelempyiibii nyε na wuu tulyeyi làdaabii karigii leni njire e mà yε? Naha na pi aha a si raa lyî, pi nyε na pi cyeyi jyîi mà tàanna ná pire làdaabil'e mà yε*?»

³ Ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii à kàntugo wà Kile ton'á, maa ntaha làdaabii fye e yε?

⁴ Yii li cè na Kile à jwo “Ma tunji ná ma nunji pêe†. Ngemu ká jwumpime jwo a wà u tunji, lire nyε me u nunji na ke, urufoo sí n-bò‡.”

⁵ Nka yii pi ke, yii maha yi yu sùpyir'á na “Wà ha já a jwo u sifeebil'á na yaayi uru mpyi a yaa u tèg'a pi tège ke, na ur'à yire kan Kile á mà kwò,

⁶ na urufoo méε ká mpyi u nyε na yaaga kaan u sifeebil'á sahan̄ki me, na tapege nyε yire e me.” Mà tàanna ná lire e, yii à kàntugo wà Kile jwump'á, maa ntaha yii làdaabii fye e.

⁷ Yii pi à fyin̄me tò wwomò na ke! Kile túnntun̄ji Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii kyaa na ke, pur'à sàa pyi sèe. U mpyi a jwo na

⁸ “Kile à jwo ‘Nte sùpyire na mii pêre nwòyi i kanna, mà li ta pi zòomp̄ii laag'à tòn̄n̄ mii na.

⁹ Pi na mii pêre tawage e, njaha na yε kàlan̄i pi nyε na n̄kaan ke, ur'à lwó a pwò sùpyire làdaabii kanni na Š.' »

¹⁰ Puru nwòhò na, Yesu à sùpyire ywere maa jwo t'á: «Yii nin̄gyiḡii p̄εε, yii raa núru sèl'e.

* **15:2** Yahutuubii n'a mpyi na sí raa lyî, pi mpyi maha pi cyeyi jyè jyin̄kanni là na maa s̄n̄n̄i na lire jyin̄kanni maha pire f̄in̄iε Kile á. Mà tàanna ná Ekizodi 30.18-21 i, Kile s̄ragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi a lire pyi, n̄ka Farizh̄en̄bil'á jwo na shin maha shin u nyε na Kilej̄arege pyi ke, na pire pun'à yaa ná l'e. † **15:4** Ekizodi 20.12; Duter̄en̄mu 5.16 ‡ **15:4** Ekizodi 21.17; Levitiki 20.9 § **15:9** Ezayi 29.13

11 Yaaga maha yaaga ku nyε na jyε sùpyañi jwəge e ke, kuru kà nyε na já a u jwóhə mε. Nka nje yi nyε na fwore sùpyañi jwəge e ke, yire yi maha já a u jwóhə.»

12 Nyε Yesu à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii si file u na maa jwo: «Mu nyε a cè na mu jwump'à waha Farizhεεnbii na mà?»

13 Ka Yesu si pi pyi: «Cige maha cige ku nyε ku nyε a cenmε mii Tunji nìnyi wunji cye kurugo mε, yire puni sí n-kò n-wà.

14 Yii Farizhεεnbii yaha wani, fyinmii pi à fyinmii yyaha cù. Fyin ká u fyinnyε kàbii cù, pi mú shuunniñi sí n-tige wyige k'e.»

15 Ka Pyeri si jwo: «Puru jwumpe jwəhe jwo wuu á.»

16 Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimp̄ii, ali numε yákilitan nyε yii á mà? Mpe mii na yu ke, yii nyε na puru núru mà?

17 Yii nyε a li cè na yaaga maha yaaga ku maha jyε sùpyañi jwəge e ke, na u yaceni i kuru maha ñkàre, u aha shà yaare e, k'a sì fworo mà?

18 Nka nje yi nyε na fwore sùpyañi jwəge e ke, u zòñi i yire maha fwore, yire mú sí yi maha u jwóhə Kile á.

19 Yii li cè na sùpyañi zòñi i sònñəpeere maha fwore, mu à jwo: supyibuuni ná jacwəore ná silege baa karigii ná nàñkaage ná kafinare ná jwoore.

20 Cyire karigii cyi maha sùpyañi jwóre Kile á. Lire baare e mà yalyige lyî cyeyi njyĩmbaa, lire nyε na jìn'a sùpya jwóhə mε.»

*Supyishinjì sanñi cwonji wà à dá Yesu na
(Marika 7.24-30)*

21 Ka Yesu si yîri wani mà kàrè Tiri ná Sidon kànyi kàmpanŋke na.

22 Mà pi yaha wani, Kana shiinbii cwoŋi* wà à pa Yesu á, maa jwo fànha na: «Kafoonji! Dawuda Tuluge Shinji! Nùjaara ta na na, maa sà na pworonji kàanmucya. Jínaŋi wà u wá a u tɛɛnmɛ pɛn.»

23 Yesu nyɛ a nɛn'a u nɔwɔ shwɔ mɛ. Ka cyelempyi-ibii si jwo Yesu á: «Ŋge ceɛŋi cye yaha, ŋaha na yɛ u na ŋkwúuli wuu nɔwɔh'i.»

24 Ka Yesu si pi pyi: «Izirayeli shiinbii kanni mɛɛ na Kile à mii tun, pire mpiimu pi nyɛ mpàa nimpinnimii fiige ke.»

25 Ŋka lire ná li wuuni mú i, ceɛŋ'à pa niŋkure sín Yesu taan maa jwo: «Kafoonji! Cyɛ le na á.»

26 Ka Yesu si jwo: «Mà nàŋkopyire yalyire lwó a wà pwunmpyir'á†, lire nyɛ a nɔwɔ mɛ.»

27 Ka ceɛŋi si jwo: «Kafoonji, yire nyɛ sèe, ŋka pyɛngefoo ká a lyî, nɔyìpaanre ti maha nɔwɔ niŋke na ke, pwunmpyire maha tire lyî.»

28 Nyɛ ceɛŋ'à yire jwo ke, ka Yesu si jwo: «Ceewe, ŋka mu naha a dá mii na dɛ! Nde mu à cya mii á ke, lire sí n-pyi mu á.» Nyɛ ka u pworonji si ntíl'a cùuŋɔ.

*Yesu à shiin kampwɔhii sicyɛɛre nɔwɔ cya
(Marika 8.1-10)*

29 Nyɛ lire kàntugo Yesu à yîri kuru cyage e maa ŋkàrè Galile baŋi nɔwɔge na, maa dùg'a tɛɛn ŋanŋke kà nɔŋ'i.

* 15:22 Ŋge ceɛŋ'à fworɔ supyishinji w'e, ŋgemu u mpyi a fyànha a pyi Izirayeli shiinbii zàmpenmii ke. † 15:26 Sùpyiibii pi nyɛ pi nyɛ Yahutuu mɛ, Yahutuubii mpyi maha pire wíi pwuun fiige.

30 Ka supyikurumbwəhə si mpa u á. Kuru supyikuruŋke e, pìi mpyi a pa ná dīshiyifel'e, pìi s'à pa ná fyinmil'e, pìi sí nyε ná yatannkegeyefel'e, pìi sí nyε ná búbul'e, pìi sí nyε ná yampii shi niŋyahamil'e. Pi mpyi na ma ná pire yampil'e Yesu á, ka u u pi cùuŋə.

31 Li mpyi a sùpyire bilibili mà búbuubii nya pi à jà na yu, yatannkegeyifeebii sí i jncùuŋi, dīshiyifeebii sí i jaare, fyinmpii sí i jaa, lire kurugo pi à Izirayeli shiinbii u Kileni kēe.

32 Nyε ka Yesu si u cyelempyiibii yyere maa jwo: «ŋke supyikuruŋke nùjaare naha mii na, naha na yε pi canŋke taanre woge ku nyε naha mii taan, yalyire nyε pi á mε. Mii la nyε si pi cye yaha njyimbaa mε, lire baare e katege sí pi fànha kwò kuni na.»

33 Ka cyelempyiibii si jwo: «Di wuu si n-jà njyì ta naha ŋke síwage e, si ntεge ŋke supyikuruŋke fiige jwə cya ye?»

34 Ka Yesu si pi pyi: «Bwúuru nùnyə jùuli yi wá yii nūŋ'i ye?» Ka pi i jwo: «Bwúuru nùnyə baashuunni ná fyapyire ti naha wuu nūŋ'i.»

35 Ka u u sùpyire pyi t'à tēen nìŋke na,

36 maa bwúuru nùnyi baashuunniŋi ná tire fyapyire lwó, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwòn kwòn mà kan u cyelempyiibil'á, ka pire si yi táa ti na.

37 Kuru supyikuruŋke pun'à lyî a tìn, ka pi i ŋkwò maa saanya baashuunni ní njyìpaanyi na.

38 Pire lyilyibil'e, nambaabii kanni mpyi kampwəhii sicyεere (4.000) cyeebii ná nàŋkopyire nyε a tòrə mε.

³⁹ Nyε lire ɲwɔhɔ na, u à ta a sùpyire cye yaha, maa jyè bakwɔɔge k'e, mà kàre Magadan kùluni i.

16

Farizhεnbii ná Sadusiibil'à jwo na Yesu u kyaa pyi, nde l'à li cyêe na u à fworò Kile e ke
(Marika 8.11-21; Luka 12.54-56)

¹ Nyε canɲka Farizhεnbii ná Sadusiibil'à file Yesu na, si u pεre ɲcû, maa u pyi na u kani là pyi ndemu l'à li cyêe na u à fworò Kile e ke.

[
² Ka Yesu si pi pyi: «Yii aha kilenji yyahe ɲya k'à ɲáaɲa yàkoɲke, yii maha jwo na zàhe sì n-pa ɲɲjaa mε.

³ Nyège na, yii aha kilenji yyahe ɲya k'à wwò, yii maha jwo na zàhe sí n-pa ɲɲjaa. Nyε yii à jà a cyire karigii puni tèepyiiɲkii cè, ka ɲaha si li ta ɲcyii cyi ɲyε na mpyi yii shwɔhɔl'e numε ke, yii ɲyε a jà a cyire cè mà yε?]

⁴ Mpii pi à pi, maa kàntugo wà Kile na ke, pire maha ɲcaa si kacyeele ɲya tapyige e. Nka nde l'à pyi Kile tùnntunɲi Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha sì n-pyi n-cyêe pi na mε.» Nyε u à puru jwo ke, maa yîri pi taan mà kàre.

⁵ Lire kàntugo ka Yesu cyelempyiibii si banji jyiil'a kàre kùmpoge sanɲke na. Pi à sà nɔ ke, ka pi i li kàanmucya mà li ta pi funɲ'à wwò, pi ɲyε a bwúuru lwɔ mε.

⁶ Ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii a yiye kàanmucaa Farizhεnbii ná Sadusiibii bwúuruɲi yîrigeyirige yaani na.»

⁷ Ka u cyelempyiibii si pi funɲyi cya puru jwumpe na, maa jwo piye shwɔhɔl'e: «Bà wuu à

pyi wuu nyε a pa ná bwúuru i mε, lire e u à mpe jwo bε?»

⁸ Nyε Yesu à pa pi kununke nwòhe cè ke, maa jwo: «Yii dáníyan' à cyére dε! Naha kurugo bwúuruŋi wuun' à yii funŋò wwòonŋò yε?»

⁹ Ali numε yii yákilibii sàha ŋkwò a múgo mà? Canŋke mii à bwúuru nùnyi kanŋkuruŋi tég'a nàmbaa kampwòhii kanŋkuruŋi (5.000) nwò cya, ka shàhigii dánŋi ŋgemu si nî njiyìpaanyi na pi lyìŋkwooni kàntugo ke, yii funŋ' à wwò lire na la?

¹⁰ Canŋke mii à bwúuru nùnyi baashuunnŋi tég'a nàmbaa kampwòhii sicyεerenŋi (4.000) nwò cya, ka yii i ŋkwò maa saanyi nî njiyìpaanyi na pi lyìŋkwooni kàntugo ke, taha yii funŋ' à wwò lire na mú?

¹¹ Ná yii funŋò nyε a wwò lire na mε, mii à yii pyi na yii a yiye kàanmucaa Farizhεenbii ná Sadusiibii bwúuruŋi yîrigeyirige yaani na, ka yii i wá na sònnŋi na bwúuru kyaa mii nyε na yu ke, naha na yii nyε a jà a puru jwumpe nwòhò cè mà yε?»

¹² Nyε ka cyelempyiibii si li cè na bwúuruŋi yîrigeyirige yaani na bà Yesu à jwo pi a piye kàanmucaa mε, ŋka Farizhεenbii ná Sadusiibii kàlanŋi kyaa li.

*Pyeri à jwo na Kile Nijcwònrəŋi u nyε Yesu
(Marika 8.27-30; Luka 9.18-21)*

¹³ Nyε Yesu à kàr'a sà nò Sezare Filipi kùluni na ke, maa u cyelempyiibii yíbe: «Jofoo sùpyire nyε na Supyanŋi Jyanŋi sònnŋi yε?»

¹⁴ Ka pi i u pyi: «Pli wá na ŋko na Yuhana Batizelipyinŋi u nyε mu, pìi sí i ŋko na Kile tùnntunŋi Eli u nyε mu, pìi sí i ŋko na Kile tùnntunŋi Zheremi u

nyε mu, pìi mú sí i ηko na Kile tùnntunmpii sanmpii pi à tòro ke, na uru wà u nyε mu.»

15 Ka Yesu si pi pyi: «Yii de? Jofoo yii nyε na mii sônji ye?»

16 Ka Simo Pyeri si jwo: «Kile Niηcwônronji u nyε mu, Kileni nyii wunji Jyanji.»

17 Ka Yesu si u pyi: «Zhonasi jyanji Simo! Mu wuun'à ηwò. Naha na ye sùpya bà u à ηge sèenji cyêe mu na mε, mii Tunji u nyε nìnyinji na ke, uru u à u cyêe mu na.

18 Mii sí jwo mu á, mii sí mu mεge le Pyeri (kuru ηwòhe ku nyε kafaaga.) Mii sí kuru kafaage tēge na dánafeebii kuruηke ηwòhò cyán, kwùnji mú bà si n-jà yaaga pyi kuru ηkemu na mε.

19 Mii sí Kile Saanre tirikyanhigii kan mu á. Mu aha ηcyé kyaa maha kyaa na ηìηke na ke, lire mú sí ηcyè ta u à pyi lire na nìnyinji na. Mu aha ηεε kyaa maha kyaa na ηìηke na ke, lire mú sí ηεε ta u à pyi lire na nìnyinji na.»

20 Nyε ka Yesu si yi jwo a waha cyelempyiibil'á na pi àha ηkwò yi jwo sùpya á na uru u nyε Kile Niηcwônronji mε.

*Kyaage Yesu sí n-ta ke, u à kuru kyaa jwo
(Marika 8.31-33; Luka 9.22)*

21 Nyε mà lwó fo lire tēni na, ka Yesu si wá na u cyelempyiibii kálali na fánha ki uru u kàre Zheruzalēmu kànhe e, si ηkyaala sèl'e kacwônribii ná Kile sáragawwuubii ηùηufēebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii cye e. Pi sí uru bò, ηka uru kwùnji canmpyitanrewuuni, uru sí ηè.

²² Nye Yesu à puru jwo ke, ka Pyeri si u fêen nkere na maa u cêege na: «Ma hà puru jwo me, Kafoonji! Kile u ma shwò lire na, lire fiige kà zii ma ta me.»

²³ Ka Yesu si Pyeri wíi ná nyin'keni i maa jwo: «Yíri na taan, Sitaanna wà we! Mu na mii nùhò kyánge. Mu nye na sônñi Kile nyii wuuni na me, fo sùpyire nyii wuuni!»

Pyin'kanni na wuu à yaa wuu taha Supyani Jyani Yesu fye e ke

(Marika 8.34-9.1; Luka 9.23-27)

²⁴ Nye ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Ngemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyé u yabilin'ji nyii karigii na, u u ntèen kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi méé ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na.

²⁵ Naha na ye ngemu la ká mpyi si u ninjaan'ji yaa jwò ke, urufoo sì nùmpañña ta me, nka ngemu ká kàntugo wà u ninjaan'á mii kurugo ke, urufoo sí nùmpañña ta.

²⁶ Naha li sí jwò sùp्यान'á mà ma nyii yaayi puni ta nge dinyen'ji i ninjaa, mu nùmpaññke si sà nkèege ye? Sùpya sì n-jà yafyin tège u múnaani nùhò wwù nùmpañña me.

²⁷ Yii li cè na canñka, Supyani Jyani sí núru n-pa ná u Tunji sìnampe ná u mèlekèebil'e. Kuru canñke, u sí shin maha shin sâra si ntàanna ná u kapyiin'kil'e.

²⁸ Sèen'ji na mii sí yi jwo yii á, yii mpíi pi nye naha ke, píi na nye yii e, píre sì n-kwù ná pí nye a Supyani Jyani saanra wun'ji nimpañ'ji nya mà ye.»

17

*Yesu pyiŋkann'à kêenŋe
(Marika 9.2-13; Luka 9.28-36)*

¹ Nye canmpyaa baani kântugo, ka Yesu si Pyeri ná Yakuba ná u cɔnnŋi Yuhana lwó, maa ŋkàre ná pire kanni i naŋke kà nintɔngɔ juŋ'i.

² Mà pi yaha wani, Yesu pyiŋkann'à pa ŋkêenŋe pi nyii na. U yyahe mpyi na ŋî canŋa nyiini fiige, ka u vâanŋyi si fîniŋe bènmppe fiige.

³ Kuru tanuge e, ka tèecyiini Kile tûntunmpiiMusa ná Eli si mpa Yesu cyelempyiibii mú taanre nyii na, mà pa a yu ná u e.

⁴ Ka Pyeri si jwo Yesu á: «Kafoonŋi, wuu à pa naha ke, lir'à ŋwɔ. Mu aha ŋεε, mii sí vùnyɔ taanre kwòro naha, niŋkin sí n-pyi mu wogo, niŋkin sí n-pyi Musa wogo, niŋkin sí n-pyi Eli wogo.»

⁵ Mà Pyeri yaha puru jwumpe na, ka ŋahaŋa si mpa pi tò, kuru ŋahaŋke mpyi na bènmppe yige. Ka mejuuu si fworu kuru ŋahaŋke e na: «Mii Jyaŋi u nyε ŋge, u kan'à waha mii na sèl'e, u kapyiŋkil'à táan mii á mú, yii a núru u ŋwɔ na.»

⁶ Nye cyelempyiibil'à lire mejuuuni lógo ke, ka fyagare si pi ta fo pi à cwo cwo ŋiŋke na maa yyahayi cyígile.

⁷ Ka Yesu si file maa bwòn pi na maa jwo: «Yii yîri, yii àha raa fyáge mε.»

⁸ Nye pi à ta naha yyahayi yîrige ke, pi saha nyε a wà ŋya mε fo Yesu kanni.

⁹ Mà pi yaha pi i ntîri naŋke na, ka Yesu si yi jwo a waha pi á: «Nde yii à ŋya ke, yii àha ŋkwò li jwo sùpya á mε, fo Supyaŋi Jyaŋi ká jè a fworu kwùŋi i.»

10 Nyε ka cyelempyiibii si u pyi: «Ko Kile Saliyaŋi cyelentiibii s'à jwo na Kile tũntunŋi Eli u à yaa u fyânha a pa Kile Niŋcwɔnrɔŋi yyaha na.»

11 Ka u u pi pyi: «Sèe wi, Eli à yaa u fyânha a pa si karigii puni kurigii tí.

12 Nka mii sí yi jwo yii á, Eli à pa a kwò, sùpyire nyε a u cè mε, maa u pyi pi nyii pyiŋkanni na. Lire pyiŋkanni ninuuni na, pi sí Supyaŋi Jyaŋi kyéregé mú.»

13 Nyε u à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii si li cè na Yuhana Batizelipyiŋi kyaa u nyε na yu.

*Yesu à pyàŋi wà jína kàr'a yige u e
(Marika 9.14-29; Luka 9.37-43a)*

14 Nyε pi à kàr'a sà nɔ sùpyire cyage e ke, ka nàŋi wà si mpa niŋkure sín Yesu fere e maa jwo:

15 «Kafooni, mii na mu náare maa jwɔ na jyaŋi na, kirikirisaniŋi u nyε u e na u kànre sèl'e, u maha u cyáan nage e tèrigii cyil'e, maa u cyáan lwòhe e tèrigii cyil'e.

16 Mii à pa ná u e mu cyelempyiibii yyére, ŋka pire nyε a jà a u cùuŋɔ mε.»

17 Ka Yesu si jwo: «Ei! Yii dánabaa sùpyiibii nimpibiibii, fo naha tère e mii sí n-kwôro ná yii e yε? Mii sí yii kapyiŋkii kwú naye e n-sà nɔ fo naha tère na yε? Yii a ma ná pyàŋi i na á.»

18 Nyε pi à pa ná pyàŋi i ke, ka Yesu si fànha cyán jínaŋi na, ka u u fworɔ pyàŋi i, ka pyàŋi si ŋcùuŋɔ lire tènuuni i.

19 Nyε lire kàntugo, ka cyelempyiibii si file Yesu na pi mεge cyage e maa u yíbe na naha na pire nyε a jà a ŋge jínaŋi kàr'a yige pyàŋi i mà yε?

²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii dányani jicyèrenji u à pa ná l'e. Sèenji na müí sí yi jwo yii á, yii dányani mée n'a mpyi a cyére mutaridi bile fiige, yii mpyi na sí n-jà nke nanke pyi “Kò a yíri naha nke cyage e” ku mú mpyi na sí lire pyi. Yaaga mpyi na sí n-jà yii já pyige mε. [

²¹ Kileñarege ná súnnji baare e, nge jínanji shinji nyε na fwore sùpya e mε.]»

*Yesu à u kwùñi ná u jèñi kyaa jwo sahanji
(Marika 9.30-32; Luka 9.43b-45)*

²² Canñka mà Yesu ná u cyelempyiibii yaha sijnayan Galile kùluni i, u à jwo pi á: «Pi sí n-pa Supyanji Jyanji le sùpyire cye e pi bò,

²³ nka u kwùñi canmpyitanrewuuni, u sí jè.» Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e.

Yesu ná Pyeri à Kileñaarebage wyérenji sâra

²⁴ Nyε Yesu ná u cyelempyiibil'à sà nò Kapεrenamu kànhe e ke, mpíi pi maha Kileñaarebage wyérenji shuu ke, ka pire si file Pyeri na maa u pyi: «Taha yii cyelentuñi bà nyε na Kileñaarebage wyérenji sârali mε*?»

²⁵ Ka Pyeri si pi pyi: «U maha u sârali ke!» U à jyè bage e ke, ka Yesu si jwumpe lwó yyecyiige na, maa jwo: «Simò, naha mu nyε na sônñi yε? Jofoo na nge dijnyenji saanbii maha múnalwòore shuu, lire nyε mε na wyérewwuuge cyáan yε? Pi pyiibii na laa, nàmpwuunbii na?»

* **17:24** Yahutuubil'á, shin maha shin u mpyi a nò yyee bejjaaga ná kántugo na ke, yyee maha yyee uru mpyi maha yaa u wyérenjwoge kà sâra Kileñaarebage e (Ekizodi 30.11-16).

²⁶ Ka Pyeri si jwo: «Nàmpwuunbii.» Ka Yesu si jwo: «Pi pyìibii kòni nyε a yaa pi a u sàrali mε.

²⁷ Nka ná wuu la sí nyε sì ncyé u sàraga pi lùgigii cyi kwò a yîri mε, lire e, ta sì banjɔwɔge na, maa ma myàhani wà lwòhe e. L'aha fyanjɔ ni ncyiini ngemu cù ke, maa uru ɔwɔge múgo, mu sí wyéε ta wani, uru sí n-bê mii ná mu wunji na.»

18

*Sùpyanji u nyε shinbwoŋi Kile Saanre e ke
(Marika 9.33-37; Luka 9.46-48)*

¹ Nyε lire tɛni i, ka cyelempyiibii si file Yesu na, maa u pyi: «Jofoo u nyε shinbwoŋi Kile Saanre e yε?»

² Nyε ka Yesu si pyàŋi wà yyere, maa u yyéεŋe pi shwòhòl'e, maa jwo:

³ «Sèŋi na mii sí yi jwo yii á, ná yii nyε a kèεnŋe mà pyi nàŋkopyire fiige mε, yii sì n-si n-jà n-jyè Kile Saanre e mε.

⁴ Lire e shinŋi u à uye tîrige ŋge pyàŋi fiige ke, uru u sí n-pyi Kile Saanre shinbwoŋi.

⁵ Shin maha shin u à nɛn'a ŋge pyàŋi fiige cùmu lemε ɔwò mii kurugo ke, urufol'à mii cùmò lemε ɔwò mú.

Karigii cyi maha sùpyanji yaha kapiini na ke, u à yaa u láha cyire na

(Marika 9.42-48; Luka 17.1-2)

⁶ Nte nàŋkopyire t'à dá mii na mà kwò ke, shin maha shin ká lire là niŋkin nùŋò kyán, l'à pwòró urufol'á pi kafaabwòhò ɔwò u yacige e, pi i u wà banjɔ i.

⁷ Dinyeñi sùpyire wuun'à kèege pi nùñkyan karigii kurugo. Karigii cyi nyε na sùpyire nùñk kyánge ke, cyire mpyimbaa nyε mε. Nka ñgemu ká mpyi kañuñk maa sùpya nùñk kyán Kile na ke, urufoo wuun'à kèege!

⁸ Mu cyεge kà niñkin, lire nyε mε mu tɔɔge kà niñkin ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòn a wà tatɔɔnge e, ñaha na ye mu cye niñkin wuñi, lire nyε mε mu tɔɔgɔ niñkin wuñi u jyè shìñi niñkwombaañi i, lir'à pwórɔ pi mu wà nafugombaage e ná ma tooyi shuunniñi ná ma cyeyi shuunniñi i.

⁹ Mu ñyiini là ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwûl'a wà tatɔɔnge e, ñaha na ye mu ñyii niñkin wuñi u shìñi niñkwombaañi ta, lir'à pwórɔ pi mu wà nafugombaage e ná ma ñyiiigii shuunniñi i.»

*Mpàñi nimpinniñi bàtaage
(Luka 15.3-7)*

¹⁰ Ka Yesu si núr'a jwo u cyelempyiibil'á: «Yii a yiye kàanmucaa de! Yii àha ñcwô ñge nàñkocyaañi w'e mε. Naha na ye mii sí yi jwo yii á, pi mèlekεebii* nyε nìñyiñi na mii Tuñi Kile yyahe taan tèrigii puni i. [

¹¹ Mpii pi à pînni ke, Supyañi Jyañi à pa mpa pire shwɔ.]

¹² Naha yii nyε na sônñi ye? L'aha mpyi mu à jwo mpàa ñkuu (100) na nyε wà á, ka niñkin si mpînni pire e, tá urufoo si pi sanmpii beecyεere ná ke ná baacyεereñi (99) yaha waber'á ñañke ñuñ'i, si sà a nimpinniñi caa mε?

* **18:10** Yahutuubii mpyi na sônñi na shin maha shin ná u mèleke u nyε nìñyiñi i, ñgemu u nyε na u kàanmucaa ke, na sùpyire ti nyε ná tayyérege e ke, tire u mèlekεebii kanni pi mpyi na sí n-jà nɔ Kile cyage e.

¹³ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, u aha jà a u cya a nya, u nyañi funntange sí n-pêe u á mà tòro pi sanmpii beecyεere ná ke ná baacyεerenji (99) woge na, pire mpiimu pi nyε pi nyε a pînni mε.

¹⁴ Amuni li mú nyε, yii Tunji u nyε nìnyinji na ke, li nyε a táan ur'á nge pyàñi wà ninjin si mpînni mε.»

Wurugofooñi lenkanni kuntiini i

¹⁵ «Mu cìmpworo ká wurugo mu á, sà u yyer'a fêen, mu ná uru kanni, maa u kapyiini cyêe u na. U aha ñen'a lógo mu á, yii cìmpworoge sí n-tèen ku lyempe e.

¹⁶ Nka u aha mpyi u nyε a ñen'a lógo mu á mε, shin ninjin, lire nyε mε shiin shuunni yyer'a bâra maye na, maa jwo ná u e, bà y'à séme na “Karigii pun'à yaa cyi cwœnrœ shiin shuunni taanre nyii na†” mε.

¹⁷ U aha ñcyé lógogo pir'á, sà yi yyaha jwo dánafeebii kurunjk'á. U aha mpyi u nyε a lógo dánafeebii kurunjk'á mε, ma hà núru raa u leni Kile kuni ñaarafeebil'e mε, ta u wíi mu à jwo múnalwœre shwofoo.

¹⁸ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii aha ñcyé kyaa maha kyaa na ñinje na ke, lire mú sí ñcyé ta u à pyi lire na nìnyinji na. Yii aha ñεε kyaa maha kyaa na ñinje na ke, lire sí ñεε ta u à pyi lire na nìnyinji na mú.

¹⁹ Mii sí yi jwo yii á mú, sèenji na, yii shiin shuunni ká bê li na, maa yaaga maha yaaga ñáare mii Tunji á, uru u nyε nìnyinji na ke, u sí kuru kan yii á.

† 18:16 Dutereno mu 17.6; 19.15

²⁰ Naha kurugo yε cyaga maha cyag'e shiin shu-
unni taanr'à bínni mii mεge na ke, mii nyε pi
shwǝhǝl'e.»

Yàfambaanji kani

²¹ Nyε ka Pyεri si file Yesu na, maa jwo: «Kafoonji!
Mii cìmpworo ká ñkwôro na wuruge mii á, tooyi
jùuli i mii à yaa mii u yàfa u na yε? Fo tooyo
baashuunni la?»

²² Ka Yesu si u pyi: «Mii sì n-jwo mu á tooyo
baashuunni mε. Ñka mii sí n-jwo mu á tooyo
beetaanre ná kε (70) tatεenyε baashuunni‡!

²³ Lire kurugo Kile Saanre à fworu nde kani
kurugo: saanji wà u ná mpyi a li lwó uye funñ'i
si u báarapyiibii fwǝhigii pèrεge cè, bà pi si mpyi si
cyi sâra mε.

²⁴ Mà u yaha cyire fwǝhigii kataanmpe na, pi
à pa ná báarapyiñi w'e u yyére, saanji miliyoo
ñinyahamii fwoo mpyi uru nàñi na.

²⁵ Ná lire fwooni sârasara sí mpyi uru báarapyiñi
na mε, ka u ñùñufoonji si jwo na pi u ná u cwonji ná
u pyiibii ná u cyeyaayi puni pére, bà lire fwooni si
mpyi si ntò mε.

²⁶ Nyε báarapyiñ' à yire lógo ke, maa ñiñkure sín
u ñùñufoonji fere e maa jwo “Mii ñùñufoonji! Maye
sanña yaha, maa na tàanna, mii sí mu fwooni puni
tò mu á.”

²⁷ Nyε u ñùñaar'à jyè ñùñufoonji i ke, ka u u lire
fwooni puni yaha a cyán, maa u cye yaha.

²⁸ Nyε ka uru báarapyiñi si fworu na ñkèεge mà sà
bê ná u báarapyiñεεñi w'e. U wyérébilere fwoo mpyi

‡ 18:22 Pii maha jwo: «tooyo beetaanre ná kε ná baashuunni (77).»

uru na, ka u u uru cyán a cwôro yacige e, maa u pyi
 “Na fwooni sâra!”

²⁹ Ka u báarapyiηεηji si niηkure sín u fere e, maa u jáare sèl'e “Maye sanja yaha maa na tàanna, mii sí mu fwooni tò.”

³⁰ Nka u ηye a ηεε με, maa nàηi tò kàsujì i, fo u aha uru fwooni tò.

³¹ Nye u báarapyiηεebii sanmpil'à lire ηya ke, ka li i mpεη pi e sèl'e, ka pi i ηkàr'a sà yire paara ηùηufooη'á.

³² Ka ηùηufooηji si pi pyi pi à u yyere. U à pa ke, ka ηùηufooηji si u pyi “Shinpi wà we! Mii à mu fwooni puni yaha a cyán, ηaha na ye mu à mii jáare.

³³ Mii à mu ηùjaara ta tanjanni ndemu na ke, mu mpyi na sì n-jà ηùjaara ta ma báarapyiηεηji na amuni mà?”

³⁴ Nye ka ηùηufooηji lùyiri wuηi si uru báarapyiηji pyi pi à le kàsujì i u a ηkyaali fo u aha uru fwooni puni tò.

³⁵ Nye lire pyiηkanni na li mú ηye, yii shin maha shin u ηye u ηye na yàfani u cìmpworonji na ná u zòmbilini puni i με, amuni Kile sí urufoo cù.»

19

*Nòηi ηye à yaa u u cwonji nàmbage kwò me
 (Marika 10.1-12)*

¹ Nye Yesu à kwò puru jwumpe na ke, maa yîri Galile kùluni i, mà kàre Zhude kùluni i, Zhurudεn banji kàntugo.

² Shinηyahara mpyi a taha u fye e, mpìi pi mpyi na yà ke, ka u u pire cùuηo wani.

³ Ka Farizheεnbii pìi si file si u pεre ηcù ná jwumpe e, maa u yíbe: «Mà tàanna ná wuu Saliyanji

i, tá nòh'á yaa u já a u cwonji nàmbage kwò jùnyì puni na bε?»

⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Nje y'à séme Kile Jwumpe Semεni i ke, yii nyε a yire kála mà? Di nyεni tasiige e, di nyεni Davoonji à “sùpyani yaa nò ná ceewe*.”

⁵ “Lire kurugo nòhì sí u tunji ná u nunji yaha si mpwò u cwonji na, pi mú shuunni si mpyi shin ninjin†.”

⁶ Lire e pi saha sì n-pyi shiin shuunni με, ηka pi sí n-pyi shin ninjin. Lire kurugo Kile à mpiimu pyi ninjin ke, sùpya nyε a yaa u pire láha piye na με.»

⁷ Nyε ka Farizhεenbii si núr'a jwo: «Lire sannì i ke, jaha na Kile túnntunjiMusa s'à jwo na nò ká a ηko raa u cwonji nàmbage kwùu, u nàmbage kwòkwò sémeñi kan ceen'á, u u nta a ku kwò ye?»

⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Yii njíngage kurugo, Musa à cyeebii nàmbakwooni kuni kan yii á. Lire baare e di nyεni tèesiini i, amuni bà li mpyi με.

⁹ Nka mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u cwonji nàmbage kwò jùñke kabεε na, mà ta jacwòrò bà με, maa ceenji wabεε lèñε ke, urufol'á jacwòrò pyi.»

¹⁰ Nyε ka cyelemphyiibii si jwumpe lwó maa jwo: «Kampyi nòhì tayyérege ku nyε kure mà yyaha tí ná u cwonji i, jùñò mú bá naha cileneni na με.»

¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Sùpyire puni sì n-jà cilenεmbaani na με, fo Kile ká li pyime tán mpiimu á ke.

* **19:4** Zhenzi 1.27 † **19:5** Zhenzi 2.24. Lire jwòhe ku nyε: «Lire kurugo nòhì ná u cwonji sí n-wwò si mpyi shin ninjin, nòhì ná u cwonji shwòhòh'á yaa u jwò mà tòro nòhì ná u sifeebii wunji na.»

12 Karii niɲyahagii na ɲye wani ɲcyiimu cyi maha jà a nòɲi sige cilenɛni na ke. Pii na ɲye wani, pi sì n-jà ceewe lɛɲe mɛ, ɲaha na ye pi à si amuni. Pii u cilenɛmbaani ɲùɲk'á fworò sùpyire e, ɲaha na ye pi à pi nànte kèege. Pii mú maha ɲcyé cilenɛni na Kile Saanre kurugo. Ngemu u sí n-jà ɲee puru jwumpe na ke, urufoo u ɲee pu na.»

*Yesu à jwó le nàɲkopyire tà á
(Marika 10.13-16; Luka 18.15-17)*

13 ɲye lire kàntugo, sùpyiibii pìl'á pa ná nàɲkopyire t'e Yesu yyére, bà u si mpyi si u cyeyi taha ti na, si Kile ɲáare t'á mɛ. Ka cyelempyiibii si pi faha.

14 Ka Yesu si jwo: «Yii nàɲkopyire yaha t'a ma mii yyére, yii àha ti sige na na mɛ. ɲaha kurugo ye sùpyire t'á tiye pyi nte nàɲkopyire fiige ke, Kile Saanre ɲye pire woro.»

15 ɲye u à puru jwo ke, maa u cyeyi taha ti ɲùɲyi na maa jwó le t'á, maa nta a yîri kuru cyage e mà kàre.

*Nàfuufooɲi kani
(Marika 10.17-31; Luka 18.18-30)*

16 ɲye mà Yesu niɲkareɲi yaha, nàɲi wà à file u na maa jwo: «Cyelentuɲi! Kacɛnni ndire mii à yaa mii u pyi si shìɲi niɲkwombaani ta ye?»

17 Ka Yesu si u pyi: «ɲaha na mu ɲye na mii yíbili kacɛnni kyaa na ye? Shin niɲkin kannu u à ɲwɔ. Mu la ká mpyi si shìɲi sèe wuɲi ta, ta Kile tonji kurigii ɲaare.»

18 Ka nàɲi si Yesu yíbe: «Kurigii ɲcyire ye?» Ka Yesu si jwo: «“Ma hà sùpya bò mɛ, ma hà zínni ná wabere cwo e mɛ, ma hà nàɲkaaga pyi mɛ, ma hà vini ntaha wà na mɛ,

19 ma tunji ná ma nunji pêe‡.” “Ma supyiηεεηη kyaa táan may'á bà mu kyal'à táan may'á με§.”»

20 Ka nànjiiηi si Yesu pyi: «Mii na cyire karigii puni pyi. Naha shi saha k'à mii fô ye?»

21 Ka Yesu si u pyi: «Kampyi mu la ηye si mpyi tìgirecyaga baa, ta si maa sà ma cyeyaayi puni pére, maa uru wyéρεηη kan fòηofeebil'á. Lire ká mpyi, mu sí nàfuu ta Kile yyére. Maa nta a pa ntaha na fye e.»

22 Nyε uru nànjiiη'á puru lógo ke, ka u yyetanha wunji si ηkàre, naha na ye nàfuubwòhò foo u mpyi u wi.

23 Nyε ka Yesu si yi jwo u cyelempyiibil'á: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, nàfuufooηi jyim'à pεn Kile Saanre e.

24 Mii sí yi jwo yii á sahanji, ηwòhòηi jyim'à táan músenneηi wyiini i, mà tòro nàfuufooηi u jyè Kile Saanre e.»

25 Ka puru si u cyelempyiibii kàkyanhala fo mà tòro, ka pi i jwo: «Lire sannii ke, joofo u sí n-jà nùmpañηa ta be?»

26 Ka Yesu si pi wíi wíi maa jwo: «Lir'à sùpyire jà, ηka kyaa ηye na Kile jini με.»

27 Ka Pyeri si jwumpe lwó maa Yesu pyi: «Wuu de? Wuu à kàntugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e! Wuu nàzhanji u ηye ηgire ye?»

28 Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yaayi puni ká mpa mpyi nivònyò tēni ndemu i ke, Supyanji Jyanji ká mpa ntēen u fànhe tatεenge nisinañke e tēni ndemu i ke, yii pi ηye mii fyèηwòhòshiinbii ke, yii sí n-pa n-tēen fànhe

‡ 19:19 Ekizodi 20.12-16; Duterenaμu 5.16-20 § 19:19 Levitiki 19.18

tateenyε ke ná shuunni i, s'a Izirayeli tùluyi ke ná shuunniṅi shiinbii kêenṅi.

²⁹ Nye shin maha shin ká ṅen'à kàntugo wà u bayi, lire ṅye me u sìṅeebii, lire ṅye me u sifeebii, lire ṅye me u pyiibii, lire ṅye me u keeyi na mii mege kurugo ke, urufoo sí yire figii ṅkuu (100) ta, si shèṅi niṅkwombaaṅi ta.

³⁰ Nka yyahe yyére shiin niṅyahamii sí n-pyi kàntugo yyére shiin, kàntugo yyére wuu niṅyahamii mú sí n-pyi yyahe yyére wuu.»

20

Báarapyiibii sàraṅi kani Kile saanre e

¹ «Nye Kile Saanre à fworò nde kani kurugo: keεge foonṅi wà à yîri ṅyèsòoge na maa ṅkâr'à sà a báarapyii caa u εεzen cikòoge báaraṅi mee na.

² Báarapyiibii keεge fol'à ta ke, u ná pir'à bê canmpuṅke sàraṅi na. Nye ka u u pi yaha a kàre cikòoge e.

³ Canṅk'à pa nò cyage e ke, ka keεge foo si sà sùpyire tà ta kàfuge na pi à tèn là mpyimbaa.

⁴ Ka u u pi pyi “Yii yîri mú, yii a sì na εεzen cikòoge e, yii i sà a báaraṅi pyi, yii ná sàraṅi u à yaa ke, mii sí uru kan yii á.”

⁵ Ka pire si ṅkàre cikòoge e. Nye ka cikòoge foo si núr'a fworò canvwuge na, maa pìi ta. Canvyinge laage e, maa núr'a pìi ta, maa pire puni pyi pi à kàre keεge e.

⁶ Yàkonke laage e u à pa fworò sahaṅki, mà sà pìi ta pi i yyérelì cyage k'e, ka u u jwo pir'á “Naha na yii à yyérel'a canṅke kwò là mpyimbaa ye?”

⁷ Ka pire si u pyi “Mu aha li nya amuni, wà nye a wuu lwó báaraŋi na nijjaa mε.” Ka u u jwo “Yii a sì na ερεzen cikóoge e.”

⁸ Nye yàkoŋk'à pa nɔ ke, ka cikóoge foo si jwo u pyenge kacwɔnrɔŋ'á “Báarapyiibii yyere ma a pi sàraŋi kan pi á, ŋka báarapyiibii pi à pa kàntugo ke, ku sì pire na, ma a sì nijcyiibil'á.”

⁹ Mpii pi à pa yàkoŋke ke, pir'à canmpuŋke sàraŋi ta.

¹⁰ Nye ka báarapyiibii nijcyiibii si file, maa sɔŋŋi na pire u nintaŋi si nyaha, ŋka yaaga nye a bâra u na mε, pi shin maha shin à canmpuŋke sàraŋi ta mú.

¹¹ Nye wyérenji kanŋkwooni kàntugo pi á, ka pi i wá na cikóoge foo jùŋke tare maa ŋko

¹² “Mpii pi à pa yàkoŋke ke, tère nimbilere kannna báara pir'à pyi, ka mu u wuu ná pire u sàraŋi pyi niŋkin, mà li ta wuu à canmpuni pyi báaraŋi na, canŋke kafuge e.”

¹³ Ka cikóoge foo si jwumpe lwó maa jwo pi wà niŋkin á “Na cevoo, mii nye a cwo mu na mε. Taha canmpuŋke sàraŋi na bà mii ná mu mpyi a bê mε?

¹⁴ Ma sàraŋi shwɔ maa yîri naha. Nge u à kan mu á ke, l'à táan mii á mii i uru ninuŋi kan kàntugo yyére shinpaŋ'á.

¹⁵ Lire sanni i, taha mii wu bà u nye na wyérenji mε? Kacenni mii à pyi ke, taha lire yiŋcyεge ku nye mu i?”

¹⁶ Amuni li mú nye, kàntugo yyére shiin nijnyahamii sí n-pyi yyahe yyére shiin, yyahe yyére shiin nijnyahamii mú sí n-pyi kàntugo yyére shiin.»

*Yesu saha à jwo u kwùñi ná u jèñi kya na
(Marika 10.32-34; Luka 18.31-34)*

¹⁷ Nyε mà Yesu nin̄kareñi yaha Zheruzalemu kàñhe e, u à u cyelempyiibii ke ná shuunniñi yyere pi mεε cyage e kuni na maa jwo:

¹⁸ «Wuu nin̄karibii pi mp̄ii Zheruzalemu i, wani pi sí Supyañi Jyañi le Kile sáragawwuubii n̄ñufeebii ná Kile Saliyañi cyelentiibii cye e. Pire sí n-jwo na u à yaa u bò,

¹⁹ si u le Kilecemaabii cye e, pire sí u fwóhoro, si u bwòñ ná tiripaanni i, si u kwòro cige na si mbò. N̄ka u kwùñi canmpyitanrewuuni, u sí jè.»

*Zebede jyaabii yacyage
(Marika 10.35-45)*

²⁰ Nyε ka Zebede cwon̄i si file Yesu na ná u jyaabil'e, maa nin̄kure sín, maa u jáare.

²¹ Ka Yesu si u yibe: «Naha shi la ku wá mu na yε?» Ka u u jwo: «Mii jyaabii pi mp̄ii ke, mu aha mpa ntèen ma saanre e tènì ndemu i ke, ma a wà yaha u tèn ma kàññke na, ma a u san̄ñi yaha ma kàmèni na.»

²² Ka Yesu si pi pyi: «Yaage yii na jáare mii á ke, yii nyε a ku shi cè mε. Kyaage lwòhe mii sí n-bya ke, yii sí n-jà kuru bya la?» Ka pi i u pyi: «Òñ, wuu sí n-jà.»

²³ Ka u u pi pyi: «Yii sí kyaage lwòhe bya mii fiige. N̄ka mà tèn mii kàññke ná mii kàmèni na, mii bà u nyε yire kanvoon̄i mε. Mii Tun̄i à yire tatεenyi bégele sùpyire ntemu mεε na ke, u sí yi kan tir'á.»

²⁴ Nyε Yesu cyelempyiibii keñi san̄ñ'á puru jwumpe lógo ke, ka pire lùgigii si yîri mp̄ii cànmpyiibii shuunniñi taan.

25 Yesu à pa kuru cyage wíl'a nya ke, maa yi jwo u cyelempyiibii pun'á: «Yii a núru, yii à cè naha ññke na, kini ññufeebii maha ntéen kini sùpyire ññ'i fànhe e, kini shinbwoobil'a sì wá na pi fànhe cyáan kini sùpyire na.

26 Li ñye a yaa li pyi amuni yii shwəhəl'e mε. Ngemu la ku ñye si mpyi shinbwo yii shwəhəl'e ke, urufol'à yaa u uye pyi yii sanmpii báarapyi.

27 Ngemu la ku ñye si mpyi yii yyaha yyére shinñi ke, urufol'à yaa u uye pyi yii sanmpii biliwe.

28 Naha kurugo ye Supyañi Jyañi ñye a pa diñyeñi i sùpyire si mpa mpyi u báarapyii mε. U à pa si mpa uye pyi sùpyire báarapyi, si uye kan pi bò, si mpyi shinñyahara kapegigii shwəshwə lwəɾə.»

*Yesu à fyinmii shuunni nyii múgo
(Marika 10.46-52; Luka 18.35-43)*

29 Yesu ná u cyelempyiibii nivworobii Zheriko kànhe e, supyikurumbwəhə mpyi a taha u fye e.

30 Fyinmii shuunni mpyi a téen kuni ñwəge na, pir'à pa lógo na Yesu u ñye na ntùuli ke, ka pi i wá na yu fànha na: «Kafoonji! Dawuda Tuluge Shinñi! Nùñaara ta wuu na.»

31 Ka sùpyire si pi faha na pi fyâha. Nka pi ñye a ñen'a fyâha mε, maa là bâra pi sèege na: «Kafoonji! Dawuda Tuluge Shinñi! Nùñaara ta wuu na!»

32 Ka Yesu si yyére maa pi yyere maa pi yíbe: «Naha yii la ñye mii u pyi yii á ye?»

33 Ka pi i jwo: «Kafoonji, wuu ñyiigii múgo, wuu raa ñaa.»

34 Nyε ka pi ñùñaare si u ta sèl'e, ka u u bwəñ pi ñyiigii na. Lire tēni mujye e, ka pi i ntii na ñaa, maa ntaha u fye e.

21

Saanji Yesu à jyè Zheruzalɛmu kànhe e

(Marika 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)

¹ Mâ pi yaha pi i byanhare Zheruzalɛmu kànhe na, pi mpyi a nɔ Bɛtifajye kànhe na, Olivye cire naŋke kàmpanŋke na. Ka Yesu si u cyelempyiibii pìi shuunni tun,

² maa pi pyi: «Kànhe ku nyɛ yii yyaha na ke, yii a sì k'e. Yii aha sà nɔ wani, yii sí n-tí pi ta pi à dùfaanɲɔwɔ ná u pyà pwɔ wani. Yii i yi sàha, yii pa ŋkan ná á.

³ Wà ha yà jwo yii na, yii i urufɔo pyi “Yi kyaa li nyɛ Kafoonji na, u aha ŋkwɔ yi na, yi sí n-pa.”»

⁴ Yesu à yire dùfaanɲyi cya, bà tècyiini Kile tùnntunŋi jwumpe si mpyi si fûnŋɔ mɛ. U mpyi a jwo:

⁵ «Yii yi jwo Siyɔn kànhe shiinbil'á na:

“Yii wí! Yii saanji wá na ma yii yyére,

u nùŋk'à pi sèl'e,

u à dùg'a tèɛn dùfaanɲa ɲuŋ'i* ,

dùfaanɲi pyìge kà ɲuŋ'it.”»

⁶ Nyɛ ka cyelempyiibii mú shuunni si ŋkàre, nde Yesu mpyi a jwo ke, maa sà lire pyi.

⁷ Pi à pa ná dùfaanɲi ná u pyìge e ke, maa pi vaaɲyi yà taha ku na, ka Yesu sí dùg'a tèɛn na ŋkèɛge.

⁸ Sùpyire nɲyahara mpyi kuni ɲwɔge na, ka ti nɲyahara si ti vaaɲntinɲyi yà wwû mà pìli pìli Yesu

* **21:5** Saanwa ká dùgo dùfaanɲa na, lire li mpyi yyeɲɲi na máye n̄t̄riɲɲi saɲcyɛɛnni. † **21:5** Zakari 9.9

yyaha na kuni i, ka pìi si weyi kwòn kwòn a pìli kuni i‡.

⁹ Sùpyire ti mpyi Yesu yyaha na ná nte ti mpyi u kàntugo ke, tire puni mpyi na ñkwúuli maa ñko:

«Yabwòhe! Dawuda Tuluge Shinñi wi!

Ngemu u ñyε na ma Kafoonji Kile mεge na ke, Kile u jwó le u á§!

Pèente ti taha Kile na ñnyicyeyi puni i.»

¹⁰ Nyε Yesu à pa jyè Zheruzalemu kànhe e ke, ka kànhe puni si yîr'a taha, fo pi na piye yíbili: «Taha jofoo u wà urufoo yε?»

¹¹ Ka sùpyire si pi pyi: «Yesu wi, Kile tùnntunñi u à yîri Nazareti i, Galile kùluni i ke.»

Yesu à cwòhòmpii kàr'ayige Kileñaarebage ntàani na
(Marika 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)

¹² Nyε ka Yesu si ñkàre Kileñaarebage ntàani na. Mpii pi mpyi na pεεmpe ná zhwonji pyi wani ke, maa pire kòre, maa wyéεfaabii tàbalibii ná sanmpεεεbii yatεεnyyi ñwòñ'a cyán cyán*. ¹³ Maa pi pyi: «“Mii bage sí n-pa a yiri Kileñaarebaga†.” Yire y'à séme Kile Jwumpe Semεñi i. Nka yii pi ke, yii à ku kèεññ'a pyi “nàñkaalii tabinniga‡”.»

‡ **21:8** Saannji pi ñyε na mpêre ke, pi maha ñcyii karigii pyi si u bê (2 Saanbii 9.13). § **21:9** Zaburu 118.26 * **21:12** Yahutuubii pi mpyi maha yîri cyeyi yabere e ke, wyéεfaabii mpyi maha pire wyéεñji fare Kileñaarebage wunji na. Lire pyinñkanni na, wyéεñwòge ku mpyi a yaa k'a sàrali Kileñaarebage e ke, pi mpyi maha já a kuru sàra, maa nùr'a já a ntêge pyi. Yatwore ti maha yaa ti já a pyi sàraga ke, pérémpyibii mpyi maha tire péreli pir'á. Pi mpyi maha ti lwòore dùrugo. † **21:13** Ezayi 56.7 ‡ **21:13** Zheremi 7.11

14 Ka fyinmpii p̄i ná d̄ishiyifeebii p̄i si file u na Kileñaarebage e, ka u u pire cùunḡ.

15 Nyε Kile s̄aragawwuubii n̄un̄ufeebii ná Kile Saliyaṅi cyelentiibil'à cyire kakyanhala karigii nya tapyige e, maa n̄an̄kopyire nya ti i yu f̄anha na: «Yabw̄he! Dawuda Tuluge Shinṅi wi!» ke, ka pire l̄uuni si ȳiri§,

16 maa Yesu pyi: «Nje pi nyε na yu ke, taha mu wá na yi n̄uru mε?» Ka Yesu si pi pyi: «Mii naha na yi n̄uru. Taha yii s̄aha ṅkwò a mpe jwumpe k̄ala Kile Jwumpe Semṅi i na “Kile à u p̄ente jwumpe le n̄an̄kopyire ná jirin̄w̄ar̄o pȳiibii j̄w̄oyi i*” mε?»

17 Ka Yesu si ȳiri pi taan, maa f̄woro k̄anhe e, mà k̄are Betani k̄anhe e, maa shw̄òn wani.

Yesu à fizhiye cige l̄aṅa
(Marika 11.12-14, 20-24)

18 Kuru canṅa n̄umpanṅa, Yesu ninuruṅi na ṅk̄εεge Zheruzal̄emu i, ka katege si u ta.

19 Ka u u fizhiye cige nya kuni na, maa file ku na. Wyεεre baare e, u nyε a yasεre ta ku na mε†, maa jwo ku na: «Ma hà z̄i n̄uru yasεre se nya mε!» Ka cige si nt̄il'a waha.

20 Cyelempyiibil'à lire nya ke, ka li i pi bilibili fo pi à ȳibe na: «Di ṅke fizhiye cig'à pyi maa waha t̄enuuni i yε?»

§ 21:15 «Nde l'à pi l̄uuni ȳirige ke»: lire bà li nyε na Yesu à p̄εrempyiibii k̄ar̄o kanna mε, ṅka u à fyinmpii ná d̄ishiyifeebii yaha pi à jyè Kileñaarebage e. Lire na mpyi kafuun Yahutuubil'á. * 21:16 Zaburu 8.3 † 21:19 ṅke fizhiye cige ku nyε ná wepyahayi i yasεre baa ke, kuru na nyε Yahutuubii n̄un̄ufeebii fiige, mpiimu pi à f̄yinmε tò wwom̄o na ke.

21 Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii aha nta yii à dáníyanji pyi ná funṅo ninḱin i, nde mii à pyi ṅke fizhiye cige na ke, yii sí lire fiige pyi, lire kanni bà mε, yii aha jwo ṅke ṅanṅke ku kò a yîri ku tatεenge e ku sà ṅcwo banji i, lire sí n-pyi.

22 Yii aha Kile ṅáare yaaga maha yaaga kurugo ná dáníyanji i ke, yii sí kuru ta.»

*Pi à Yesu yíbe u fànhe tatage kyaa na
(Marika 11.27-33; Luka 20.1-8)*

23 Ka Yesu si jyè Kileṅaarebage e, maa sùpyire kâlali. Mà u yaha lire na, ka Kile sáragawwuubii ṅùṅufeebii ná Yahutuubii kacwṅnribii si shà u yyére, maa u yíbe: «Ná kuni ndire e mu na ṅcyii karigii pyi ye? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi ye?»

24 Ka Yesu si pi pyi: «Mii mú sí yii yíbe kyaa ninḱin na, yii aha mii ṅwṅ shwṅ, lire tèn i, ṅge u à kuni kan mii á, mii u a ṅcyii karigii pyi ke, mii sí n-ta urufoo cyêe yii na.

25 Mii à jwo yo, jofoo u mpyi a Yuhana Batizelipyinji tun u pa a sùpyire batizeli ye? Kile laa, sùpyire?»

ṅye ka pi i ṅkàr'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na ṅaha na wuu sí ṅye a ṅen'a dá u na mà ye?»

26 Wuu sí ká jwo na sùpya u mpyi a u tun, sùpyire sì li yaha wuu na mε, ṅaha na ye pi pun'à tèn ná l'e na Yuhana na mpyi Kile tūnntunṅṅ.»

27 Pi à piye taanna a kwṅ ke, maa núr'a kàr'a sà Yesu pyi: «Shinji u mpyi a u tun ke, wuu ṅye a cè mε.»

Ka Yesu si pi pyi: «Nyε l'aha mpyi amuni, nge u à kuni kan mii á, mii u a ncyii karigii pyi ke, mii mú si uru cyêe yii na mε.»

Jyafeebii shuunniŋi kani

²⁸ Ka Yesu si núr'a jwo: «Naha shi yii nyε na sônŋi mpe e ye? Nàŋi wà u ná mpyi ná jyafee shuunni i, maa jwo niŋcyiiŋ'á “Na jya, sà báara na ερεzen cikòoge e niŋjaa.”

²⁹ Ka jyafoonŋi si jwo “Mii nàha na si mε.” Nka kàntugo yyére, u à pa ntêr'a nùru, maa nkàre cikòoge e.

³⁰ Ka tufoonŋi si puru ninumpe taha jyafoonŋi shònwuŋ'á, ka uru si jwo “Baa, mii sí n-kàre” nka u nyε a pa nkàre mε.

³¹ Pire shiin shuunniŋi i, u ngire u à tufoonŋi nyii wuuni pyi ye?»

Ka pi i jwo: «Jyafoonŋi niŋcyiiŋi.» Ka Yesu si pi pyi: «Sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, múnalwòore shwofeebii ná fwòrobacyeebii sí n-jyè Kile Saanre e yii yyaha na.

³² Naha kurugo ye Yuhana Batizelipyiŋi à pa ntiiŋi kuni cyêe yii na, yii nyε a nɛn'a dá u na mε. Nka múnalwòore shwofeebii ná fwòrobacyeebil'à nɛn'a dá u na. Yii sí pi à lire nya ke, yii nyε a nɛn'a têr'a nùru maa dá u na mε.»

Ερεzen kòoge faafeebii bàtaage

(Marika 12.1-12; Luka 20.9-19)

³³ Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii bàtaage kà lógo sahaŋki. Pyengefoonŋi wà u ná ερεzen cikòogo yaa, maa ku kwûulo, ερεzen lwòhe maha wwû wyige nkemu i ke, maa kuru tùgo, maa nkubaga yaa cikòoge kàanmucyafoonŋi mεε na. Lire kàntugo maa

faafee lwó a yaha k'e, u ná pire s'a ku yasεere táali piye na, maa nta a kàre kùlutáonl'e.

³⁴ Nye εεzenji yasεere tèekwáonn'à pa nɔ ke, ka u u báarapyiibii pìi tun u cikɔɔge faafeebil'á pi sà uru nàzhan yasεere shwɔ pi a ma.

³⁵ Ka faafeebii si pire báarapyiibii cyán a cû, maa wà bwòn, maa wà bò, maa u sannji wà ná kafaayi i.

³⁶ Ka cikɔɔge foo si núr'a báarapyiibii piiberε tun pi á, pire mpyi a nyaha mà tòro nijcyiibii na, ka faafeebii si pire pyi nijcyiibii fiige.

³⁷ Ka cikɔɔge foo si nkánha a u yabilinji jyanji tun pi á, maa jwo “Pi sí n-silege mii jyanji na.”

³⁸ Nka faafeebil'à cikɔɔge foo jyanji nya ke, maa wá na yu piy'á “Cikɔɔge foo koolyinji u nyε nge. Yii a wá, wuu u bò, kɔɔge sí n-pyi wuu wogo.”

³⁹ Ka pi i jyafoonji cyán a cû mà wà cikɔɔge kántugo, maa u bò.»

⁴⁰ Nye Yesu à puru jwo ke, maa sùpyire yíbe: «Numε, cikɔɔge foo ká mpa, jahaha u sí n-pyi ku faafeebii na bε?»

⁴¹ Ka pi i u pyi: «Cikɔɔge foo sí pire shinpiibii puni bompere bò, si cikɔɔge kan piiberil'á, mpiimu pi sí raa ku yasεere kaan u á ti tèewwuuni i ke.»

⁴² Ka Yesu si jwo: «Nje y'à séme Kile Jwumpe Semεnji i ke, taha yii nyε a yire kála mε? Y'à séme:

“Bafaanribil'à cyé kafaage nkemu na ke,
kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage
mbiini na.

Kafoonji Kile u à lire pyi,
l'à pyi kakyanhala wuu nyii na‡.”

‡ 21:42 Zaburu 118.22,23

43 Lire kurugo mii sí yi jwo yii á: yii sí n-yige Kile Saanre e, si supyishiŋi waberε lèŋe t'e, mpiimu pi sí raa Kile nyii wuuni pyi ke. [

44 Nyε shin maha shin u à cwo kuru kafaage ɲuŋ'i ke, urufoo sí n-kyεεγε n-kyεεγε, kuru kafaage sí ká ɲcwo shin maha shin ɲuŋ'i ke, ku sí urufoo cwànhɔnɔ.]»

45 Nyε Kile sáragawwuubii ɲùŋufeebii ná Farizhεεnbil'à Yesu bàtaayi lógo ke, ka pi i nta a cè na pire kyaa na u mpyi.

46 Ka pi i wá na ɲcaa si u cû, ŋka pi mpyi na fyáge sùpyire yyaha na, ɲaha na ye sùpyire mpyi a tɛɛn ná l'e na u na ɲyε Kile tûnntunŋɔ.

22

Cikwɔɔnre lyimbwooni bàtaage (Luka 14.15-24)

1 Ka Yesu si núr'a bàtaaga jwo pi á, u à jwo:

2 «Kile Saanre à fworò nde kani kurugo: saanŋi wà à kataan nimbwoo bégele u jyaŋi cikwɔɔnre tooy'e.

3 U à bégel'a kwò ke, mpíi pi mpyi a yyere ke, ka u u u báarapyiibii tun pi sà pire pyi pi a ma, ka pi i ɲcyé paŋa.

4 Ka u u núr'a báarapyiibii pìi tun, maa pire pyi “Yii sà yi jwo shinyyerebil'á na mii naha a lyimbwoo yaa, na mii naha a na nupyahigii cyi ná yatɔɔre sìnme woore tà bò, na mii naha a bégel'a kwò, na pi a ma cikwɔɔnre zànnεεg'á.”

5 Nka pi wà ɲyε a saanŋi yini lwó a wíi mε. Ka wà bá si yîr'a kàre u kerεge e, ka wà si ŋkàre u cwàhɔnt'á,

⁶ ka pi sanmpii si saanji báarapyiibii cyán a cû, maa pi kyérege, maa pi bò.

⁷ Ka saanji lùuni si yîri, ka u u u kàshikwɔɔnbii yîrige pi à sà pire shinbompîi bò, maa pi kànhe súugo.

⁸ Nyɛ ka u u núr'a jwo u báarapyiibil'á “Cikwɔɔnre njyîŋ'à bégele, ŋka shinyyerebii ná uru njyîŋi mpyi a yaa mɛ.

⁹ Yii a sî kujuyi na, yii aha shin maha shin nya ke, yii uru yyere cikwɔɔnre zànnɛɛge na.”

¹⁰ Ka báarapyiibii si yîr'a kàre kurigii jwɔyi na. Shin maha shin pi à ta wani ke, maa pire puni yyer'a pa ntèg'a cikwɔɔnre bage jî, shinpii bâra shincɛnmii na.

¹¹ Ka saanji si jyè si shinyyerebii wíi, mà nàŋi wà ta pi shwɔhɔl'e, cikwɔɔnvaanji baa.

¹² Ka saanji si u pyi “Na cevoo! Di mu à pyi maa jyè naha mà ta cikwɔɔnvaanji nyɛ mu na mà ye?” Uru nàŋi nyɛ a yà ta a jwo mɛ.

¹³ Ka saanji si u báarapyiibii pyi “Yii u tooyi ná u cyeyi pwɔ, yii i u wà cyíŋŋi na numpini i, wani sùpyire maha myahigii súu marii ŋkyànhigii kùru.”»

¹⁴ Yesu à bàtaage jwo a kwò ke, maa núr'a jwo: «Yii li cè na Kile à shinnyahara yyere, ŋka shinnyahara nyɛ a cwɔɔnrɔ mɛ.»

*Pi à Yesu yíbe múnalwɔɔre ŋkanji kyaa na
(Marika 12.13-17; Luka 20.19-26)*

¹⁵ Nyɛ ka Farizhɛɛnbii si ŋkàr'a sà piye taanna, si kànhaŋa cyán Yesu na, bà pi si mpyi si u ta jɔcû ná u yabilinji jwɔjwumpe e mɛ.

16 Maa pi cyelempyiibii pìi ná Erōdi toŋkuni shi-inbii pìi tun Yesu á*, ka pire si sà u pyi: «Cyelentuŋi! Wuu à li cè na mu nyε na fyáge sèŋi tajwuge e με. Jwumpe mu sí nyε na yu mà yyaha tíi ná Kile kuni i ke, puru na nyε sèe, mu nyε na fyáge sùpya na με, mu nyε a sùpya pωóŋŋ sùpya na με.

17 Lire e ke ma tajyage jwo wuu á: wuu à yaa wuu a múnalwōore kaan Ōromu saanbwōhe Sezari á la?»

18 Nka Yesu mpyi a fwordo pire cwofeebii cwōore jwōhō na, ka u u pi pyi: «Yii pi à fyinme tò wwomō na ke, nahā na yii na mii pēre si jcu ye?

19 Wýéreni yii nyε na ntège na múnalwōore sārāli ke, yii uru wà cyēe na na wee.» Nyε ka pi i uru wyéreni tōŋŋke kà cyēe u na. 20 Ka u u pi pyi: «Jofoo nāŋja ná u mege ku nyε ŋge wyéreni na ye?»

21 Ka pi i u pyi: «Saanbwōhe Sezari.» Ka Yesu si pi pyi: «Nyε yii a Sezari wuŋi kaan Sezari á, yii raa Kile wuŋi kaan Kile á.»

22 Pi à Yesu jwōshwōore lógo ke, ka li i pi kàkyanhala, ka pi i yīri u taan mà kàre.

*Sadusiibil'à Yesu yibe kwùubii nēŋi kyaa na
(Marika 12.18-27; Luka 20.27-40)*

23 Kuru cannuge e, Sadusiibii pi maha jwo na kwuŋene nyε nùmpañja με, pire pìl'à file Yesu na maa jwo:

* **22:16** Erōdi shiinbii ná Farizheebii mpyi na bēni με. Ōromu shiinbii fānhe mpyi a táan Erōdi shiinbil'á, ka pi i wá na sōŋi na múnalwōore ŋgwūŋ'à yaa. Farizheebii mpyi na sōŋi Kafoonji Kile u nyε pire jūŋō na: lire e, mà múnalwōore kan Ōromu saanbwōhe Sezari á, lir'à li cyēe na mu à jεε u fānhe na maa jcyé Kafoonji Kile na.

24 «Cyelentuŋi! Kile tũntunŋiMusa à jwo “Nò ká ceewe lèŋe maa ŋkwû mà ta u nyε a pyà si u na mε, u cɔɔŋŋ'á yaa u ceenji lèŋe zànbangara na, u u pyi si u na, u yyahafoonji ninjkwuŋi mεge na.”

25 Nyε sɪŋεε baashuunni na mpyi naha wuu yyére. Pi puni ninjyen'á ceewe lèŋe maa ŋkwû, u nyε a pyà ta u na mε. Ngemu u à taha u na ke, ka uru si ceenji lèŋe.

26 Ka uru mú si mpa ŋkwû, u nyε a pyà ta u na mε. Ka tanrewuŋi wuuni mú si mpyi amuni fo mà sà ŋkwò pi baashuunniŋi na.

27 Pire puni kàntugo, ka ceenji mú si mpa ŋkwû.

28 Nyε ná pire nàmbaa baashuunniŋi puni s'á uru ceenji lèŋ'a círi, kwùubii ñèŋi ká bú nta sèe, pi aha bú ñè canŋke ŋkemu i ke, pi ŋgir'á ceenji sí n-kan yε?»

29 Ka Yesu si pi pyi: «Yii à wurugo, lir'á ta yii nyε a Kile Jwumpe Semεŋi yyahe cè, si nta ñjyére Kile sífente na mε.

30 Yii li cè, Kile yyére, sùpyire ká ñè a fworó kwùŋi i, nò sè ceewe lèŋe mε, ceewe mú sè n-kan nò á mε. Ti sí n-pyi Kile mèlekεεbii fiige.

31 Nje y'á séme Kile Jwumpe Semεŋi i kwuŋeni kyaa na ke, yii nyε a yire kâla mà? Kile à jwo

32 “Mii u nyε Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba u Kileni†.” Nyε puru jwump'á li cyêe na pire mpíi nyii wuu pi nyε wani Kile yyére. Sùpyire nyii woore ti maha Kile père, kwùubii kyaa bà mε.»

33 Sùpyire ti mpyi na núru Yesu ñwɔ na ke, u kàlan'á pire puni kàkyanhala.

Kile Saliyanji kabilini l'á fànha tò cyi sanŋkii na ke (Marika 12.28-34; Luka 10.25-28)

† 22:32 Ekizodi 3.6

³⁴ Nyε Farizhεεnbil'à pa lógo na Yesu à jwumpe cyán Sadusiibii na ke, ka pi i ηkàr'a sà bínni Yesu taan.

³⁵ Kile Saliyaŋi cyelentuŋi wà na mpyi pi e, ka uru la si mpyi si Yesu pεε ηcû maa u yíbe:

³⁶ «Cyelentuŋi! Saliyaŋi kabilini ndi l'à fànha tò cyi sannkii na ye?»

³⁷ Ka Yesu si u pyi: «“Ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á ná ma zòmbilini ná ma múnaani ná ma sònɲɔre puni i‡.”

³⁸ Saliyaŋi kabilini niŋcyiini li nyε lire, lire l'à fànha tò cyi sannkii puni na.

³⁹ Shɔnwuuni l'à taha lire na ke, lire tayyéreg'à pée niŋcyiini fiige. Lire li nyε “ma supyiηεεŋi kyaa táan may'á bà mu kyal'à táan may'á mεŠ.”

⁴⁰ Kile Saliyaŋi kapyaagii sannkii puni ná Kile túnntunmpii jwump'à lwó a pwɔ ηcyii kapyaagii shuunniŋi na.»

Kile Niŋcwɔnrɔŋi nyε Dawuda Tuluge Shin kannamε

(Marika 12.35-37; Luka 20.41-44)

⁴¹ Mà Farizhεεnbii nimbinnibii yaha, Yesu à pi yíbe.

⁴² U à jwo: «Kile Niŋcwɔnrɔŋi kyaa l'à jwo ke, nahà yii nyε na sònni mà yyaha tí ná u e ye? Jofoo tùluge e u sí n-fworo ye?» Ka pi i Yesu pyi: «Dawuda Tuluge Shin wi.»

⁴³ Ka Yesu si pi pyi: «Mà Kile Munaani yaha l'à Dawuda yyaha cû, nahà kurugo u à u yyere uru Kafoonji ye?»

⁴⁴ Yii li cè na Dawuda à jwo

‡ 22:37 Duterεnɔmu 6.5 § 22:39 Levitiki 19.18

“Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á
 ‘Ta ma a pa ntèen na kàniņe cyege na,
 fo mii aha mu zàmpeenbii le
 mu tooyi ƚwəh'i*.’ ”

⁴⁵ Ná Dawuda na Kile Niƚcwənrəņi yiri
 “Kafoonji” lir'à li cyêe na Dawuda Tuluge Shin
 kannna bà me, u Kafoo mú wi, sèe bàl'à?»

⁴⁶ Pi wà ƚye a jà a Yesu ƚwə shwə me. Mà láha
 kuru canņke na, wà saha ƚye a ƚen'a u yíbe me.

23

*Yesu à Kile Saliyaņi cyelentiibii ná Farizheenbii
 cêegε*

(Marika 12.38-40; Luka 11.39-52; 20.45-47)

¹ ƚye supyiņyahare ti mpyi a taha Yesu fye e ke,
 ka u u tire ná u cyelempyiibii pyi:

² «Kile Saliyaņi cyelentiibii ná Farizheenbii ƚye
 ndemu laage e ke, lire li ƚye: na Musa Saliyaņi
 yyaha yu sùpyir'á.

³ Karigii pi ƚye na yu yii á ke, yii cyire le barag'e
 yii raa cyi kurigii ƚaare, ƚka nde pi yabilimpii ƚye
 na mpyi ke, yii àha raa lire pyi me. Naha kurugo ye
 nde pi maha yu ke, lire bà pi maha mpyi me.

⁴ Pi maha Kile Saliyaņi pyi tuguro sùpyire ƚuņ'i, ti
 si n-jà ntemu lwó me, pi yabilimpii sí ƚye na ƚεεg'a
 sùpyire tēge ti ƚjwòņi na, ali nimbilere me.

⁵ Pi kapyiĩkii puni ƚye sùpyire ƚyiņyaga karigii.
 Lire kurugo yaayi i pi maha Kile Jwumpe séme
 maha le a pwo pi byahigii ná pi cyeyi na ke, pi
 maha yire pyi nitabaaya. Mà bâra lire na, pi maha

* 22:44 Zaburu 110.1

pi vâanntinmbwoyi zhwðonre tɔn*. 6 Wà ha pi yyere kataan njyì na, lire nyε me pi aha shà Kile Jwumpe kàlambayi i, bwompe tatεenyi pi maha jcaā.

7 Sùpyire tabinniyyi i, pi la maha mpyi sùpyire s'a pire pēre s'a pi shéere, s'a pi yiri “Cyelentuñi”.

8 Nka yii pi ke, yii àha jεε sùpya u a yii pyi “Cyelentuñi” me, jaha na ye yii mú puni na nyε cìnmpyii, Cyelentu niñkin u nyε yii á.

9 Yii àha raa sùpyañi wà tufiige yiri “Tufooñi” niñke na me, jaha na ye Tufoo niñkin u nyε yii á, uru u nyε niñyini na.

10 Yii àha sùpyire yaha t'a yii pyi “Nùñufooñi” me, jaha na ye Nùñufoo niñkin u nyε yii á, uru u nyε Kile Niñcwònrɔñi.

11 Ngemu u nyε yii shwòhəl'e shinbwonji ke, urufoo u pyi yii sanmpii báarapyi.

12 Shin maha shin u à uye dùrugo ke, urufoo sí n-tíriige, nka shin maha shin u à uye tíriige ke, urufoo sí n-dùrugo.

13 Yii Kile Saliyañi cyelentiibii ná Farizhεenbii, yii pi à fyìnme tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèεge! Naha na ye yii na Kile Saanre tajyijwɔge tùni, yii sì n-nyè me, mpii la ku nyε si jyè ke, maa pire tεgele kwòn.

[

* 23:5 Yahutuubii mpyi maha Kile Saliyañi jwumpe pà séme maha le yatɔre seeyi i, maha mpwɔ pi byahigii na, lire nyε me kàmene cyεge na (Ekizodi 13.9; 16; Duterenɔmu 6.8). Pi maha zhwðore le pi vâanntinnyì jwɔñkuyi na, s'a piye funnɔ cwo pi Saliyañi na (Nɔmburu 15.37-41; Duterenɔmu 22.12). Farizhεenbil'à cyire karigii cù ná sèl'e si li cyêe na pire na Kile jáare mà tòro sùpyire sannte na.

14 Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizhεεnbii, yii pi à fyɪnmε tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèεge! Naha na ye yii maha lenkwucyeebii cyeyaayi shuu pi na ná yii ɲwɔtanyi i. Yii maha Kile ɲáare na mɔni sùpyire ɲyiɲyage na. Lire kurugo nde li sí n-pa yii ta ke, lire sí n-waha sèl'e.]

15 Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizhεεnbii, yii pi à fyɪnmε tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèεge! Naha na ye yii maha ɲaare ɲiŋke ná lwɔhe cyeyi puni ɲuŋ'i, maa sùpyire caa na lèŋi yii Kile kuni i. ɲka yii aha wà ta, nde li sí urufoo pyi u yaa ná nafugombaage ɲjiɲi i fo tooyi shuunni mà tòro yii yabilimpìi taan ke, lire kuni yii maha le urufoo taan.

16 Yii wuun'à kèεge! Naha na ye yii fyinmii wuubii pi à sùpyire yyaha cû, maa ŋko pi á na sùpya ká ŋkâa Kileɲaarebage na, kuru ŋgwùŋi ɲye fànha urufoo na mε, ŋka wà ha ŋkâa Kileɲaarebage funŋke sεεŋi na, kuru ŋgwùŋi na ɲye fànha urufoo na.

17 Yii na ɲye funŋɔ baa shiin maa mpyi fyinmii, sεεŋi u à fànha tò laa, Kileɲaarebage k'à sεεŋi le ɲjire e ke, kuru k'à fànha tò?

18 Yii à jwo mú na sùpya ká ŋkâa sárayi tawwuge na, na yafyin si urufoo ta mε, ŋka sárage yaage k'à wwûl'a yaha sárayi tawwuge ɲuŋ'i ke, na sùpya ká ŋkâa kuru na, na urufol'à yaa u kuru kàage wwû.

19 Fyinmii pi pi! Sárage yaage k'à fànha tò laa, sárayi tawwuge ku maha sárage le ɲjire e ke, kuru ki?

20 Shinŋi u à kâa sárayi tawwuge na ke, urufoo mú à kâa ku ɲùŋɔ yaayi puni na.

21 Shinņi u à kâa Kileñaarebage na ke, urufol'à kâa Kileñaarebage ná ku foonji Kile na.

22 Shinņi u à kâa niņyiņi na ke, urufol'à kâa Kile saanre yateenņke ná ku teenfoonji Kile na.

23 Yii Kile Saliyaņi cyelentiibii ná Farizhεεnbii, yii pi à fyinme tò wwomə na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha yii nānayeņi ná kaņye yi yafwəhəfwəhəre sannte puni yāhaņi wwū, mà li ta karigii cyi à fānha tò Saliyaņi kapyaağii puni na ke, yii à cyire fēnn'a yaha ñkere na. Cyire cyi ñye: ntiņi ná ññaare ná ñwəmeefente. Cyire yii sí mpyi a yaa yii a mpyi, yii i cyi sanņkii bâra cyire na.

24 Fyinmii pi pi! Yii à sùpyire yyaha cū mà li ta yii yabilimpii ñye na ñaa me. Yii maha yii lùbyage fyiinne si sisəņi wwū k'e, mà li ta yii na ñwəhəyi jwoore k'e†!

25 Yii Kile Saliyaņi cyelentiibii ná Farizhεεnbii, yii pi à fyinme tò wwomə na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha yii yajigi yi kàntuyi jyí na fíniņi, mà li ta yi funņy'a ñi nāñkaage ná sənņəpeere na.

26 Yii Farizhεεnbii, yii na ñye fyinmii! Yajigi yi funņyi yii à yaa yii fyānha a jyé, lire ká mpyi, kàntugo yyéreņi mú maha fíniņe.

27 Yii Kile Saliyaņi cyelentiibii ná Farizhεεnbii, yii pi à fyinme tò wwomə na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii na ñye mu à jwo fanņjyeye, pi à ñjemu fíniņe ke, mu aha yi kàntuge wíi, mu a sì yi lemε ta p'à ñwə, yi funņke s'à ñi kaciiyi ná kàkyayi

† 23:24 Yahutuubil'á, sisəñmpii ná ñwəhəy'à ñwəhə.

na‡.

28 Amuni yii nyε, yii maha yiye pyi mu à jwo yii à tí sùpyire sannte nyii na, mà li ta yii à fyìnme tò wwoṃ na, yii funnyi s'à jí pege na.

29 Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizhεenbii, yii pi à fyìnme tò wwoṃ na ke, yii wuun'à kèεge! Naha na ye yii maha Kile túnntunmpii kwònhigii yaa na faanre, sùpyire t'à tí ke, maa kacεnŋkuure yaa tire kwònhigii na,

30 maa ŋko “Kampyi wuu mpyi wuu tulyeyi tìŋi i, wuu mpyi na sì jεε n-bâra pi na si Kile túnntunmpii bò me.”

31 Lire pyiŋkanni na, yii yabilimpil'à li cyêe na mpìi pi à Kile túnntunmpii bò ke, yii mú à pi pire fiige.

32 Nyε sòŋke yii tulyey'à lyêele ke, yii yyaha le yii i ku fâl'a nò ku tεgeni na!

33 Wwòpiyi yà ye! Yii màcwòn tùlugo sùpyiibii! Di yii sí n-jà n-shwò n-jwo nùmpañja nage na ye?

34 Lire e ke yii lógo, mii sí raa Kile túnntunmpii pìi ná yákilifeebii pìi ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii pìi tunni yii á. Yii sí n-bò pi e, si pìi kwòro cige na, si pìi bwòn Kile Jwumpe kálambayi i, si pìi kyérege kànyi yyaha kurugo.

35 Lire e Kile sí n-tíge yii na pire shintiibii puni mbòŋi i: Abeli u à tí ke, mà l'wó uru tèeboni na, fo mà sà nò Baraki jyaŋi Zakari mbòŋi na, Zakari

‡ 23:27 Yyee maha yyee, bilereŋkwoŋi kataanni ká byanhara, sùpyire maha kwònhigii finiŋe, bà shinparantorobii si mpyi s'a cyi naa raa jcwúu, pi àha ŋkwò ntòro mbwòn cyi na me. Naha na ye pi aha bwòn cyi na, pi saha nyε a finiŋe Kile á me fo mà cibilaage máhana, pi mú saha si n-jà n-pyi bilereŋkwoŋi kataanni i me.

pi à bò Kileñaarebage sèecyage ná sárayi tawwuge shwòhòl'e ke.

³⁶ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, Kile sí yii ná yii tulyeyi cêεεε tire boore puni kurugo.»

*Yesu à jwo Zheruzalεmu kànhe kyaa na
(Luka 13.34-35)*

³⁷ Ka Yesu si núr'a jwo: «Ei! Zheruzalεmu shi-inbii, yii Zheruzalεmu kànhe shiinbii, yii pi maha Kile túnntunmpii bùu, maa Kile jwumpe jwufeebii wàa ná kafaay'i maha bùu ke, y'à tooyo nijyahaya kwò mii la mpyi si yii bínni yiye e s'a yii kàanmucaa, bà ñkùnunji maha u pyèrè bínni tiye e, maa bùru ti ñunji'i mε. Ñka yii ñyε a ñεε lire e mε. ³⁸ Ku ke numε! Kile sí cye wwû yii kànhe taan si yii yaha yiye kanna na.

³⁹ Yii li cè, mà lwó numε na, yii ñyiini saha sì n-tègε mii na mε, fo canñke yii sí n-pa raa ñko “Ñgemu u ñyε na ma Kafoonji Kile mεge na ke, Kile u jwó le ur'áŞ.”»

24

*Yesu à jwo na Kileñaarebage sí n-jya
(Marika 13.1-23; Luka 21.5-24)*

¹ Ñyε mà Yesu yaha u u si raa fwore Kileñaarebage e, ka u cyelempyiibii si file u na maa u pyi na u Kileñaarebage ñwòñkanni wíi.

² Ka u u pi pyi: «Ñke basinañke yii ñyε na ñan'amε ke, sèenji na mii sí yi jwo yii á, canña na ma, ku puni sí n-sii n-pwòn n-cyán, si ku ñkununji puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye na.»

³ Nyε ka Yesu sí n-kàr'a sà ntèen Olivye cire ñan̄ke ñun̄'i. Ka u cyelempyiibii kanni si file u na, maa u pyi: «Wuu cyelentuñi, ñaha tère e cyire karigii sí n-pyi yε? Nde li sí mu tēnuruni ná diñyεñi tēekwooni cyêe wuu na ke, lire jwo wuu á.»

⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kàanmucaa! Yii àha sùpya yaha u yii wurugo mε.

⁵ Yii li cè na shin̄yahara sí mii mεge le piye na, si mpa jwo yii á na Kile N̄iɲcwənrəñi kyaa l'à jwo ke, na pire pi ñyε ure. Pi sí raa shin̄yahara ñwə fáan̄ñi s'a wuruge.

⁶ Yii sí raa kàshiyi sh̄enre núru yiye táan, s'a yi sh̄enre núru laatəñyi i, lire kà yii fun̄ɲə p̄en mε. Yii li cè na cyire karigii mpyimbaa ñyε mε, ñka lire bà li ñyε diñyεñi tēekwooni mε.

⁷ Supyish̄iñi wà sí n-pa n-yîri n-sà n-cwo wà na, k̄ini là sí n-pa n-yîri n-sà n-cwo là na. Katibwəhe ná ñ̄ñke ñcyèenn̄ñi sí n-pyi cyeye ñ̄nyahay'e.

⁸ Ncyii karigii puni na ñyε kanhare tasiige, bà laani maha yîri maa nta a yaa ná li ziñi i mε.

⁹ Pi sí n-pa raa yii leni cye e, pi raa yii kyérege, s'a yii bùu, yii kyaa sí n-p̄en supyish̄iñi pun'á mii mεge kurugo.

¹⁰ Lire sí shin̄yahara pyi ti fworu Kile kuni i, s'a tiye leni zàmp̄en̄bii cye e, si tiye kyaa p̄en tiy'á.

¹¹ Kafiniviniibii p̄ii sí n-pa piye pyi Kile t̄un̄ntun̄mii, si shin̄yahara wurugo.

¹² Pege mp̄eñi kurugo, tàange sí n-pa n-cyére shin̄yahara á.

¹³ Ñka ñgemu ká jà a uye waha maa ntèen Kile kuni i fo mà sà nə t̄eḡeni na ke, urufoo sí n-shwə.

14 Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tí ná Kile Saanre e ke, puru sí n-jwo dɔnyɛɔɔi supyishinɔi pun'á, bà pi si mpyi si sɛɛɔɔi lógo mɛ. Lire kàntugo dɔnyɛɔɔi tèekwooni sí n-ta nɔ.

15 Nyɛ yapege k'à sàa pɛn Kile á, ná Kile tũntunɔi Daniyeli à ku kyaa jwo ke*, yii aha kuru nya Kileɔaarebage sèecyage e tɛni ndemu i ke, ngemu ká mpe jwumpe lógo ke, urufoo u yyaha le u u pu ɔwɔhe cya a cè!

16 Nyɛ lire tɛni ká nɔ mà shin maha shin ta Zhude kùluni i ke, pɛrefee pi a fɛ pi a wá ɔɔnyɛi kàmpanɔke na.

17 L'aha ngemu ta u bage kàtanɔke ɔun'i ke, urufoo kà núru ntíge si yaaga lwó bage e mɛ, u u ntíl'a tíge u a fɛ.

18 L'aha ngemu ta kɛɛge e ke, urufoo kà núru raa ma pyenge si mpa u väänntinmbwɔhe lwó mɛ.

19 Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiifée ná pyɛɛbii na sèl'e.

20 Yii a Kile ɔáare, bà yii canvenɔke si mpyi k'àha mbê ná wyeere tɛni i, lire ɔnyɛ mɛ ná canɔɔɔke e mɛ.

21 Yire canɔnyɛi sí n-waha sèl'e. Mà lwó dɔnyɛ tasiige e, mà pa bwòn ɔɔɔjaa na, uru ngahaɔi fiige saha mpyi a nya mɛ, fo mà sà dɔnyɛ kwò, uru ngahaɔi fiige sàha mú si n-pyi mɛ.

22 Kàmpyi Kafoonɔi Kile mpyi a uru ngahaɔi tɛni bere mɛ, sùpya mpyi na sì n-shwɔ mɛ. Nka u à u tɛni bere u ɔɔcwɔnribii kurugo, bà pɛre si mpyi si shwɔ mɛ.

23 Nyɛ shin ká jwo yii á na Kile ɔɔcwɔnrɔɔi na wá naha, lire ɔnyɛ mɛ u wá mɛɔi i, yii àha ndá urufoo na mɛ.

* 24:15 Daniyeli 9.27; 11.31; 12.11

24 Naha kurugo yε kafinivinibii pìi sí n-yîri na pire pi nyε Kile Nijcwɔnrɔŋi, pìi sí raa ŋko na pire na nyε Kile tũntunmii. Pi sí raa kacyeen̄kii cyêre, s'a kakyanhala karigii pyi, bà pi si mpyi, kampyi pi sí n-jà, s'a Kile nijcwɔnr̄ibii mú bá wuruge mε.

25 Yii lógo! Mii à jcyii karigii jwo yii á, mà jwo cyi tɛni li nɔ ke.»

*Yesu sí nûru n-yîri n̄nyin̄i na si mpa
(Marika 13.24-27; Luka 21.25-28)*

26 Ka Yesu si nûr'a jwo: «Nyε wà ha jwo yii á na Kile Nijcwɔnrɔŋi na wá síwage e, yii àha ŋkàre wani mε. Wà ha yii pyi na u na wá bage k'e, yii àha ndá yire na mε.

27 Bà sùpyire puni maha kilejini nya l'à yîri dijnyen̄i j̄n̄ŋke kà na, maha sà fworɔ j̄n̄ŋke san̄ŋke na mε, amuni Supyan̄i Jyan̄i sí nya u cannuruge.

28 Cyage e yakwugo nyε ke, wani cinmpun̄jȳi nyε na bínnini.

29 Cyire canmpyaagii yyefuge ká ntòro,
“Can̄ŋa j̄yiini sí n-tíi n-pyi numpire,
ȳn̄ŋke sàha mú s̄i raa b̄ɛn̄mε yige mε.
W̄origii sí raa n-cwu,
yire kakyanhala yaayi yi nyε n̄nyin̄i na ke,
yire sí n-cún̄ŋɔ n-cún̄ŋɔ n-yîri yi tateenyi i†.”

30 Nyε lire tɛni i, Supyan̄i Jyan̄i fyèŋi sí n-ta nya n̄nyin̄i na, j̄n̄ŋke supyishin̄i puni sí raa mεε súu, pi puni sí u nimpan̄i nya nahanyi i ná fànhe ná sinampe nimbwompe e.

31 Lire kàntugo mpurubwɔhɔ mεε sí n-fworɔ fànha na, u sí u mèl̄k̄ɛɛbii tun dijnyen̄i k̄ampan̄jȳi sic̄ȳɛɛren̄i puni na, pi i Kile nijcwɔnr̄ibii wà piye

† 24:29 Ezayi 13.10; 34.4

na, mà lwó dijnyɛŋi jùŋke kà na mà sà nɔ ku sannke na.»

*Yii a kacyeen̄kii kàanmucaa
(Marika 13.28-31; Luka 21.29-33)*

³² Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii fizhiye cige kàanmucya a wíi ke! K'aha ñkényɛ nivɔnyɔ yige, maa fún tɛni ndemu i ke, yii maha jwo na nùŋwoh'á byanhara.

³³ Lire pyiŋkanni na, yii aha mpa cyire karigii puni nya cyi i mpyi, yii i ntɛn ná l'e na tɛn'á byanhara, li bá a nɔ.

³⁴ Sɛn̄ŋi na mii sí yi jwo yii á, mpíi pi à dá mii na ke, pire sí cyire karigii nya tapyige e‡.

³⁵ Nìjnyìŋi ná jùŋke sí n-pa n-tòro, ñka mii jwumpe sí n-kwôro fo tèekwombaa.»

*Kile kanni u à Supyaŋi Jyaŋi Yesu tɛenuruni cè
(Marika 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)*

³⁶⁻³⁷ Ka Yesu si núr'a jwo: «Nde li nyɛ Supyaŋi Jyaŋi nùruŋi ke, shin niŋkin nyɛ a sìi ñgemu u à u tɛenuruni ná u cannuruge cè mɛ. Ali Kile mèlɛkɛɛbii ná Jyafoon̄i nyɛ a kuru canŋke cè mɛ. Tufoon̄i Kile kanni u à ku cè. Karigii cyi mpyi na mpyi Nuhu tiiŋi i ke, cyire shiŋi sí raa n-pyi.

³⁸ Nuhu tiiŋi i, mà jwo lùbwooni li pa ke, sùpyire mpyi na lyí marii byii, cyeebii mpyi na ñkaan nàmbaabil'á, nàmbaabii sí i cyeebii lèŋi fo mà sà nɔ canŋke Nuhu à jyè bakwɔɔge e ke,

³⁹ pi mpyi na sôn̄ŋi yafyin na mɛ, ka lùbwooni si mpa pí puni shi bò. Nyɛ amuni Supyaŋi Jyaŋi tɛenuruni mú sí n-pa n-pyi.

‡ 24:34 Pii maha jwo: «nde tɛni shiin̄bii sí cyire karigii nya tapyige e.»

40 Nyε lire tɛni ká shiin shuunni ta kerεge e, wà sí n-lwó si u sanɲi yaha.

41 L'aha cyee shuunni ta pi i sùmaɲi tirili tirage na, wà sí n-lwó si u sanɲi yaha.

42 Lire e ke yii bégele tɛrigii puni i, ɲaha na ye yii ɲye a yii Kafoonɲi cannuruge cè mε.

43 Yii lógo! Kàmɲyɲi bage foo mɲyɲi maha nàɲkaanɲi tɛɛpani cè numpilage e, u mɲyɲi maha sì ɲεε zínni ɲóó si u yaha u kakyaare pyi mε.

44 Lire kurugo yii mú à yaa yii bégel'a kwôro, ɲaha na ye canɲke ku ɲye yii ɲye a tɛɛn ná k'e mε, kur'e Supɲanɲi Jyanɲi sí n-pa.

45 Nyε báarapyɲi na ɲùɲufoon'á dá pi sanmpii shwɔhɔl'e, u yákiliɲi mú s'á pɛe ke, uru báarapyɲi shiɲi ɲùɲufoonɲi maha yaha u u pyenge karigii cwɔɔnre, maa ɲjyɲi kaan báarapyiibii sanmpil'á u tɛɛkanl'e.

46 Lire e báarapyi maha báarapyi ɲùɲufoo, u à pa u ta u u báaranɲi ɲjɛɛnɲi pyi amuni ke, uru wuuni sí ɲwɔ.

47 Sɛɛɲi na mii sí yi jwo yii á, uru báarapyɲi ɲùɲufoonɲi sí u pyenge karigii puni ɲùɲufente le u cye e.

48 Nka báarapyiibii kacwɔnrɔɲi ɲgemu ká mɲyɲi shiɲpi maa sɔɲɲi uye funɲ'i na uru ɲùɲufoonɲi sí mɔ lire kùluni i,

49 maa wá na u báarapyiɲεɛbii bwùun, maa uye yaha ɲjyɲi ná sinmbyaani laage e ná sinmbyampiɲi i ke,

50 canɲke ku ɲye uru báarapyɲi ɲye a tɛɛn ná k'e mε, ná tɛni lí ɲye u ɲye a sɔɲɲɔ ná l'e mε, u ɲùɲufoonɲi sí n-pâa n-pa.

51 U sí uru báarapyiŋi kyérege sèe sèl'e, mpíi pí à fyìnmε tò wwomɔ na ke, si u ná píre sàraŋi pyi niŋkin. Wani u sí raa mεε súu s'a ŋkyànhigii kùru.»

25

Pùceepyire keŋi bàtaage

1 Ka Yesu si núr'a jwo: «Kile Saanre njyìŋi sí n-fworo nde kani kurugo: pùceepyire ke tí ná fùkinabii lwó a kàre cipoonŋi jùŋɔ tabeŋke e.

2 Pi shiin kaŋkuro na mpyi funŋɔ baa, pi sanmpii kaŋkurunŋi sí mpyi yákilifee.

3 Mpíi pí mpyi funŋɔ baa ke, pí'á pi fùkinabii lwó a kàre, pí nyε a sìnmε lwó piye cye e mε.

4 Ŋka yákilifeebil'à pi fùkinabii lwó maa sìnmpe pà lwó piye cye e.

5 Nyε cipoonŋ'à mɔ u nyε a pa mε, ka ŋɔmpe si pi puni jà, ka pi i ŋóɔ.

6 Nyε jìŋk'à pa jî ke, ka mejwuu si fworo fànha na “Cipoonŋi u ŋge! Yii fworo, yii i u jùŋɔ bê!”

7 Ka tire pùceepyire keŋi si jè ŋɔmpe na, maa pi fùkinabii bégele.

8 Ka funŋɔ baa wuubii si wá na yákili wuubii pyi “Yii sìnmpe pà kan wuu á, naha na ye wuu fùkinabii naha na sí raa fùre sìŋŋkuunŋi na!”

9 Ka píre si pí pyi “Ná sìnmpe e wuu naha a pa ke, puru naha na sì n-jà wuu ná yii ta mε. Yii a sì sìnmperεbii yyére, yii i sà pà shwɔ.”

10 Nyε mà pi yaha pi i ŋkεεge sìnmpe tashwɔge e, ka cipoonŋi si mpa. Mpíi pí mpyi a bégele ke, ka píre si jyè ná u e cikwɔɔnre bage e, ka pi i ku shwôhɔ.

11 Nyε tēr'à pyi ke, ka pùceepyire kan̄kuruŋi san̄ŋi mú si mpa maa jwo “Nùŋufooŋi, jùŋufooŋi! Nwøge múgo wuu á.”

12 Ka u u pi pyi “Sèen̄i na mii sí yi jwo yii á, mii nyε a yii cè mε.”»

13 Nyε ka Yesu si u cyelempyiibii pyi: «Yii bégele tèrigii puni i, jaha na ye yii nyε a Kafooŋi cannuruge ná u tēpani cè mε.»

*Báarapyiibii taanreŋi bàtaage
(Luka 19.11-27)*

14 Ka Yesu si núr'a jwo: «Li sí n-pyi mu à jwo nàŋi wà kùshe wu u à u báarapyiibii yyere, maa u nàfuuŋi le pi cye e.

15 U à wyérefyinn̄i tōnyō ŋkwuu kan̄kuro (500) kan wà niŋkin á, maa ŋkwuu shuunni (200) kan wà á, maa ŋkuu (100) kan tanrewuŋ'á. U à wyérefyinn̄i kan pi á mà tàanna ná pi shin maha shin pèrege e, pi raa tōn caa u na, maa ŋkàre.

16 Wyérefyinn̄i ŋkwuu kan̄kuruŋ'à kan ŋgemu á ke, ka uru si ntíl'a kàr'a sà a cwòhonte pyi, maa ŋkwuu kan̄kuro tōn ta mà bàra u wyérefyinn̄i na.

17 Ŋkwuu shuunniŋ'à kan ŋgemu á ke, ka uru mú si li pyi amuni, maa ŋkwuu shuunni tōn ta mà bàra u wyérefyinn̄i na.

18 Ŋkuuŋ'à kan ŋgemu á ke, ka uru si ŋkàr'a sà wyii kwòŋ jìŋke na, maa u jùŋufooŋi wyérefyinn̄i le a ŋwòhò.

19 Tère nimbwol'à tòro ke, ka pire báarapyiibii jùŋufooŋi si núr'a pa, maa pi puni yíbe pi wyérefyinn̄i báaran̄kanni na.

20 Wyérefyinn̄i ŋkwuu kan̄kuruŋi mpyi a kan ŋgemu á, ka u u ŋkwuu kan̄kuro tōn ta mà bàra u na

ke, ka uru si file maa jwo “Nùñufooñi, wyérefyinñi tɔɔnyɔ ñkwuu kanjkuro mu mpyi a kan mii á, mii à u báara mà ñkwuu kanjkurunji wabere ta. U we.”

21 Ka nùñufooñi si jwo “L'à ñwɔ, mu na ñye báarapyi ñiñcennɛ maa mpyi dánasupya. Mu à pyi dánasupya kapyere e, lire e mii sí kabwɔhii le mu cye e. Ta ma, wuu u múguro siñcyan.”

22 Ñye wyérefyinñi ñkwuu shuunninji mpyi a kan ñgemu á ke, ka uru si file maa jwo “Nùñufooñi, wyérefyinñi tɔɔnyɔ ñkwuu shuunni mu mpyi a kan mii á, mii à u báara mà ñkwuu shuunninji wabere ta. U we.”

23 Ka nùñufooñi si u pyi “L'à ñwɔ, mu na ñye báarapyi ñiñcennɛ maa mpyi dánasupya. Mu à pyi dánasupya kapyere e, lire e mii sí kabwɔhii le mu cye e. Ta ma, wuu u múguro siñcyan.”

24 Ñye wyérefyinñi ñkuunji mpyi a kan ñgemu á ke, ka uru si file maa jwo “Nùñufooñi, mii mpyi a li cè na mu kataanmp'à waha, mu ñye a kerɛge ñkemu nùgo mɛ, mu maha kuru sùmanji kwɔn, mu ñye a sùmashi wà cyage ñkemu i mɛ, mu maha kuru sùmanji bégele.

25 Lire kurugo mii à fyá, maa sà wyige tùgo, maa mu wyérenji le a ñwɔhɔ ñiñke e. Mu wyérenji u ñge, u shwɔ.”

26 Ka nùñufooñi si u pyi “Mu ñye báarapyi ñiñcennɛ mɛ, kayamafoo u ñye mu. Taha mu mpyi a cè na mii ñye a kerɛge ñkemu nùgo mɛ, na mii maha kuru sùmanji kwɔn, na mii ñye a sùmashi wà cyage ñkemu i mɛ, na mii maha kuru sùmanji bégele la?”

27 Ñye mu à yire puni cè, ñaha na mu sí ñye a mpyi a já a mii wyérenji yaha wyérenji bwùnni na

mà yε? Kampyi mu mpyi a lire pyi, mii à núr'a pa ke, mii mpyi na sí u ná u tònŋi ta.

²⁸ Yii wyéεfyinŋi ŋkuuŋi shwɔ u na, yii kan kampwooni (1.000) fol'á.

²⁹ Yii li cè, shin maha shin u nyε ná yaage e ke, kà sí n-bâra urufoo woge na, ku u nyaha. Nka shin maha shin cyengayi wu u nyε ke, yaaga si n-kan urufol'á mε. Nimbileni urufoo bá na sônŋi uye cye e ke, lire sí n-shwɔ u na.

³⁰ Yii ŋge báarapyinŋi laaga baa wuŋi wà cyíinŋi na numpini i, kuru cyage e sùpyire maha mεε súu maa ŋkyànhigii kùru.»

Nùmpañña karigii cwɔ̀nrɔ̀ŋkanni

³¹ Ka Yesu si núr'a jwo: «Supyaŋi Jyaŋi ká mpa ná u sìnampe ná u mèlεkεεbii puni i tēni ndemu i ke, u sí n-tēn u fànhe tatεenge nisinaŋke e.

³² Supyishiŋi puni sí n-pa bínni u taan, u sí pi cwɔ̀nrɔ̀ si ŋgwû piye e, bà yatonahaŋi maha mpàabii cwɔ̀nr'a wwû sikyaabil'e mε*.

³³ U sí mpàabii yaha u kàniŋe cyεge na, si sikyaabii yaha u kàmene woge na.

³⁴ Nyε mp̄ii pi nyε kàniŋe cyεge na ke, saanŋi sí n-jwo pir'á “Yii a ma naha, mii Tuŋi à jwó le yii á. Yii pa jyè u Saanre e, u à tire ntemu bégel'a yaha yii mεε na fo diŋyeŋi tēsiini i ke.

³⁵ Naha kurugo yε tēni i katege mpyi mii na ke, yii à mii kan mii à lyî, byag'à mii ta ka yii i mii

* **25:32** Yahutuubii yyére, yatonahampii maha mpàabii ná sikyaabii nàhe siŋcyan. Numpilage e, mpàabii la maha mpyi si sínni ntàani na, bage zinninŋi sí u à táan sikyaabil'á. Nyε yatonahampii maha pi cwɔ̀nr'a wwû piye e.

kan mii à bya. Mii mpyi nàmpɔnn̄te e, ka yii i mii sunmbage lèŋɛ.

³⁶ Vàan̄ŋkuun̄ji mpyi mii na, ka yii i v̀anya kan mii á. Mii mpyi na ỳa, ka yii i s̀a mii k̀aanmucya. Mii mpyi k̀asun̄ji i, ka yii i s̀a fwooro mii na.”

³⁷ Nyɛ p̄ire shintiibii sí n-jwo “Kafoon̄ji, ɲaha t̀ere e wuu à mu katege wun̄ji ɲya, maa mu kan mu à lỳi, lire ɲyɛ mɛ mà mu byaga wun̄ji ɲya, maa mu kan mu à bya yɛ?”

³⁸ ɲaha t̀ere e wuu à mu ǹampɔnn̄ɔ wun̄ji ɲya, maa mu sunmbage t̀irige, lire ɲyɛ mɛ mà mu ɲya v̀aan̄ŋkuun̄ji i, maa v̀anya kan mu á yɛ?”

³⁹ ɲaha t̀ere e wuu à mu yan̄gwun̄ji, lire ɲyɛ mɛ mu k̀asujyɛ wun̄ji ɲya, maa s̀a fwooro mu na yɛ?”

⁴⁰ Saan̄ji sí pi pyi “S̀eɛn̄ji na mii sí yi jwo yii á, yii aha ɲcyii kacɛn̄kii pyi mii c̀nmpyiibii p̄uni nimbileni là na, yii li c̀e na mii na yii à cyi pyi.”

⁴¹ Lire k̀antugo mp̄ii pi ɲyɛ u k̀amɛnɛ cyɛge na ke, u sí p̄ire pyi “Yii à l̀aɲa, yii laaga t̀ɔn na na, yii raa si nafugombaage e, kuru ɲkemu k̀à b̀égel'a yaha Sitaann̄ji ná u m̀èlɛkɛɛbii mɛɛ na ke.

⁴² ɲaha kurugo yɛ katege mpyi mii na, yii ɲyɛ a mii kan mii a lỳi mɛ, byage mpyi mii na, yii ɲyɛ a mii kan mii a bya mɛ.

⁴³ Mii mpyi ǹampɔnn̄te e, yii ɲyɛ a ɲɛn'a mii sunmbage lèŋɛ mɛ, v̀aan̄ŋkuun̄ji mpyi mii na, yii ɲyɛ a ɲɛn'a v̀anya kan mii á mɛ. T̀eni i mii mpyi na ỳa, ná t̀eni i mii mpyi k̀asun̄ji i ke, yii ɲyɛ a ɲɛn'a s̀a fwooro mii na mɛ.”

⁴⁴ Nyɛ p̄ire mú sí u ỳibe “Kafoon̄ji, ɲaha t̀ere e wuu à mu katege wun̄ji ná mu byaga wun̄ji ná mu ǹampɔnn̄ɔ wun̄ji ná mu v̀aan̄ŋkuu wun̄ji ná mu

yaŋgwuŋi ná kàsujye wuŋi nya, maa mpyi wuu nyε a mu tège mà ye?”

⁴⁵ U sí pi pyi “Sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, ná yii nyε a cyire kacεnŋkii pyi mii cìnmpyiibii puni nimbileni là na mε, yii mú nyε a cyi pyi mii na mε.”

⁴⁶ Nyε pire sí n-pyi yyefuge niŋkwombaage e, ŋka mpíi pi à tí ke, pire sí n-pyi shèŋi niŋkwombaani i.»

26

Pi à vùŋŋə pwə Yesu na, si u bò

(Marika 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)

¹ Nyε Yesu à kwò puru jwumpe puni na, maa jwo u cyelempyiibil'á:

² «Yii à li cè na cyi sanŋkii nyε canmpyaa shuunni bilereŋkwonŋi kataanni sí nə, pi sí Supyaŋi Jyaŋi le cye e, si u kwòro cige na si mbò.»

³ Nyε ka Kile sáragawwuubii nùŋufeebii ná Yahutuubii kacwənríibii si sà piye bínni Kile sáragawwuubii nùŋufembwəhe Kayifu pyεnge e,

⁴ maa bê li na si Yesu cya ŋcû ná cwòre e, si u bò.

⁵ Pi mpyi na yi yu piy'á: «Li nyε a yaa li pyi kataanni tooy'e mε, lire baare e sùpyire sí n-cânra.»

Ceeŋi wà à sìnme nùguntanga wumə wu Yesu nùŋke na

(Marika 14.3-9)

⁶ Yesu na mpyi Betani kànhe e tògofoonŋi* Simə bage e.

⁷ Mà pi yaha talyige e, ceenŋi wà à file u na ná loŋgaracwol'e†, li mpyi a jî sìnmpε nùguntanga

* **26:6** Pii na sòŋŋi na tēni i Yesu à kàre ŋge nàŋi yyére ke, u mpyi a cùŋŋ'a kwò. † **26:7** Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru mεge nyε: «alibatiri».

wumpe longara wumpe pà na, maa puru sìnmpe wu Yesu nùŋke na.

⁸ Nye u cyelempyiibil'à lire nya ke, ka li i mpɛn pi e fo pi na ŋko: «ŋge ŋkèegeŋi nùŋke ku nye naha ye?

⁹ Mpe sìnmpe mpyi na sí n-jà n-péɛ wyéɛnyahaga na, si ntaha fòŋfoebii tège.»

¹⁰ Nye mpe pi mpyi na yu ke, ka Yesu si mpa puru cè, maa pi pyi: «Naha na yii nye na ŋge ceɛŋi cèege ye? Kacɛnne u à pyi mii na.

¹¹ Fòŋfoebii nye naha ná yii e tèrigii puni i, ŋka mii wi ke, mii sí n-pyi ná yii e tèrigii puni i mà de!

¹² U à mpe sìnmpe wu mii na, si mii cyeere bégele njaha fanŋke mɛɛ na.

¹³ Sèɛŋi na mii sí yi jwo yii á, Jwumpe Nintanmpe ká nɔ cyaga maha cyag'e ke, nde ŋge ceɛŋ'à pyi nijjaa ke, lire sí n-jwo wani bà li si mpyi si ŋkwôro sùpyire funŋ'i mɛ.»

Zhudasi à bégele si Yesu le cye e

(Marika 14.10-11; Luka 22.3-6)

¹⁴ Nye wà na mpyi cyelempyiibii ke ná shuuninŋi i, pi mpyi maha uru pyi Zhudasi Isikariyoti, ka uru si ŋkàre Kile sáragawwuubii nùŋfueebii yyéɛ,

¹⁵ maa pi pyi: «Mii aha yii tège, ka yii i Yesu cù, naha yii sí n-kan mii á ye?» Ka pire si wyéɛfyinnŋi benjaaga ná ke kan u á.

¹⁶ Mà lwó lire tɛni na, ka Zhudasi si wá na pyiŋkanna caa si Yesu le pí cye e.

Kataanni njyìŋi karigii ncwɔɔnrɔŋi kani

(Marika 14.12-21; Luka 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30)

¹⁷ Nye bwúuruŋi nijjirigembaanŋi kataanni canŋcyiige, ka Yesu cyelempyiibii si mpa u pyi:

«Taa mu la nyε wuu u sà bilerenkwonji kataanni njyìni karigii cwònrò ke?»

¹⁸ Ka u u pi pyi: «Yii shà mucyinn'á kànhe funṅke e, na cyelentuṅ'à jwo na uru tèn'à byanhara, na uru la nyε si mpa kataanni njyìni lyî ná u cyelempyiibil'e u yyére.»

¹⁹ Nyε ka cyelempyiibii si li pyi bà Yesu mpyi a yi jwo mε, maa kataanni njyìni karigii cwònrò wani.

Yesu à jwo na uru cyelempyanji wà sí uru le cye e

²⁰ Nyε yàkonk'á pa nò ke, ka Yesu si mpa ntéen na lyî ná u cyelempyiibii ke ná shuunnini i.

²¹ Mà pi yaha njyìni na, ka u u pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, shin ninjin na naha yii shwòhòl'e, ṅge u sí n-pa mii le cye e ke.»

²² Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e fo pi shin maha shin na u yíbili: «Mii la, Kafoonji?» «Mii la, Kafoonji?»

²³ Ka u u pi pyi: «ṅgemu cyεge ku naha ná mii woge e yalyire yaage e ke, urufoo kyaa li.

²⁴ Supyanji Jyanji ṅkwùmbaa nyε mε, bà l'à séme u kyaa na Kile Jwumpe Semenji i mε. Nka ṅgemu u sí n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'à kèεge! Urufoo zimbaanji mpyi na sí n-pwórò u zini na.»

²⁵ Zhudasi u mpyi na sí n-pa u le cye e ke, ka uru si u yíbe: «Cyelentuṅi, mii wi la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu yabilinji u à yi jwo!»

Wwoneεge njyìni

(Marika 14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Kòrenti Sh-inbii 11.23-25)

²⁶ Mà pi yaha pi i lyî, Yesu à bwúuruṅi lwó, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòn kwòn a kan

u cyelempyiibil'á maa jwo: «Yii nge shwə a lyî, mii cyeere ti.»

²⁷ Lire kântugo maa fûnjcwokwuuni lwó, ερεzen sinmε mpyi l'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa pu kan pi á maa jwo: «Yii puni pi pà bya.

²⁸ Naha na ye puru pu nyε mii sishange, tunm-byaare nivɔnnte Kile à le ke, tire sishange ki, k'à wu shinnyahara kapegigii yàfañi kurugo.

²⁹ Mii sí yi jwo yii á, mii saha sì ερεzen sinmε bya mε, fo canñke mii sí nùru pu bya ná yii e mii Tunji Saanre e ke.»

³⁰ Nyε ka pi i Kile pèente myahigii cêe maa nta a fworro bage e, maa ñkàre Olivye cire ñanñe ñun'i.

Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u nyε a uru cè mε
(Marika 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)

³¹ Pi à nɔ wani ke, ka Yesu si pi pyi: «Nijnjaa numpilage yabiliñi i, yii puni sí n-fê si mii kanni yaha, ñaha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semɛñi i: “Mii sí mpànahañi bò, mpàkurunñe puni sí n-caala‡.”»

³² Ka Yesu si nùr'a pi pyi: «Ñka mii aha ñè a fworro kwùñi i tènì ndemu i ke, mii sí n-sà yii sige Galile kùluni i.»

³³ Ka Pyeri si u pyi: «Pi sanmpii puni mée ká fê, maa mu yaha, mii kyaa bà mε!»

³⁴ Ka Yesu si u pyi: «Sèñi na mii sí yi jwo mu á, nijnjaa numpilage yabiliñi i, ñkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nɔ tooyo taanre na mu nyε a mii cè mε.»

‡ 26:31 Zakari 13.7

35 Ka Pyeri si jwo: «Pi mée ká mpyi na sí mii bò ná mu i, mii sì n-sii n-jwo na mii nyε a mu cè mε.» Ka cyelempyiibii sanmpii puni si yire ninuyi taha.

*Yesu à Kile jáare Zhetisemani cikɔge e
(Marika 14.32-42; Luka 22.39-46)*

36 Nyε ka Yesu ná u cyelempyiibii si nkàr'a sà nɔ cyage k'e, kuru mεge na nyε Zhetisemani, ka u u pi pyi: «Yii tɛɛn naha mà jwo mii u sà Kile jáare mεyyere ke.»

37 Ka u nin̄kareñi si nkàre ná Pyeri ná Zebede jyaabii shuunnin̄i i. Ka yyetanhare ná funmpɛɛnre si s̄i u á.

38 Ka u u pi pyi: «Mii fun̄ke naha a pɛn fo na nkɔ si mii bò. Yii tɛɛn naha, yii i nk̄wôro nyii na ná mii i.»

39 Ka u u nkàre yyaha yyére, maa uye wà j̄n̄ke na, maa yyaha cyígile, maa Kile jáare na: «Tu-foon̄i, kampyi mu sí j̄ɛɛ, na shwɔ n̄ke kyaage lwɔhe mbyañi na. N̄ka ma hà na nyii wuuni pyi mε, ma nyii wuuni pyi.»

40 Lire kàntugo maa núr'a pa u cyelempyiibii yyére, mà sà pi ta pi i n̄wúuni. Ka u u Pyeri j̄ɛ, maa u pyi: «Yii nyε a jà a nde tɛni nin̄kin̄i pyi nyii na ná mii i mà?»

41 Yii tɛɛn nyii na, yii raa Kile jáare, bà yii si mpyi si fànha ta Sitaann̄i na, u àha nk̄wò yii sòn ngà kapii na mε. Nàkaana baa, sùpyañ'à bégel'a yaha kacɛn̄kii mε na, n̄ka u fàn̄h'à cyére.»

42 Lire kàntugo ka u u núr'a ȳiri pi taan tozh̄n̄wogo mà sà Kile jáare na: «Mii Tun̄i, kampyi mii sì n-jà n-shwɔ n̄ke kyaage na mε, mu nyii wuuni li pyi.»

⁴³ Ka u u núr'a pa u cyelempyiibii yyére mà pa pi ta pi à ḡó, pi mpyi na sì n-jà nyiigií múgo n-yaha mē.

⁴⁴ Ka Yesu si núr'a yîri pi taan mà kàre Kile taṅarege e tontanrewogo, maa nûru jwumpe ninumpe kurugo.

⁴⁵ U à kwò ke, maa núr'a pa u cyelempyiibii cyage e maa pi pyi: «Yii saha na ḡwúuni la? Yii yîri, tèn'à nò, Supyañi Jyañi sí n-le kapimpyiibii cye e.

⁴⁶ Yii yîri, wuu a sì, ḡge u sí mii le cye e ke, uru naha a nò naha.»

Yesu ḡcùḡi kani

(Marika 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

⁴⁷ Nyε mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Zhudasi si nò wani, uru na ḡyε cyelempyiibii kε ná shuunniḡi wà. U mpyi a pa ná shinḡyahar'e, kàshikwòḡḡwòyi ná kàbiiyi mpyi pire cye e. Kile sáragawwuubii ḡḡḡufeebii ná Yahutuubii kacwòḡribii pi mpyi a pi tun.

⁴⁸ Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi a jwo a kan u cùveebil'á na: «Yii aha mii ḡya mii à sùpyaḡi ḡgemu pûr'a cû maa u shéere ke, uru wi. Yii i u cû.»

⁴⁹ Pi à nò ke, ka Zhudasi si file Yesu na, maa jwo: «Fwù pìlaga na, wuu cyelentuḡi» maa u pûr'a cû.

⁵⁰ Ka Yesu si u pyi: «Na cevoo, ndemu tapyige e mu à pa ke, lire pyi.» Nyε ka sùpyire sannte si file maa Yesu cû.

⁵¹ Ka Yesu cyelempyaḡi wà si u kàshikwòḡḡwòge òr'a wwû mà taha a sáragawwuubii ḡḡḡufembwòhe bárapyiḡi niḡḡeḡe kà kwòḡn a cyán.

52 Ka Yesu si cyelempyanji pyi: «Ma ηωωoni le li fwuuni i, naha na ye ηgemu u ηye na kàshige kwùun ná ηωωoni i ke, ηωωoni li sí n-tège urufoo bò mú.

53 Taha mu na sònji na mii sì n-jà na Tunji pyi u mèlekεε kàshicyeye ke ná shuunni tùugo naha mii á numε, pi i nte sùpyire tun με?

54 Nka lire ká mpyi, nje y'à jwo Kile Jwumpe Semεji i ke, di yire sí n-fûnηο n-jwo ye?»

55 Ka Yesu si jwo sùpyir'á: «Yii à pa mii fye e ná kàshikwònηωωyi ná kàbiiyi i mpa ηcû, mu à jwo kakuumpyi u ηye mii. Mii mpyi maha sùpyire kâlali Kileηaarebage e canηa maha canηa, yii sí ηye a mii cû με.

56 Nka nde mpyinji sí Kile túnntunmpii jwumpe fûnηο.»

Nye ka Yesu cyelempyiibii puni si fê, maa u yaha.

Yesu na ηye yukyaabii cye e

(Marika 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24)

57 Mpii pi à Yesu cû ke, ka pire si ηkàre ná u e Kile sáragawwuubii ηùηufembwøhe Kayifu yyére. Kile Saliyanji cyelentiibii ná Yahutuubii kacwønribii mpyi a bínni wani.

58 Mà pi yaha pi i ηkèεge ná Yesu i, Pyeri à tèn laage e, marii sì pi fye e fo mà sà jyè sáragawwuubii ηùηufembwøhe pyεnge e, maa sà ntèn pyεnge sanεwønsgibii shwøhøl'e, si karigii sanηkii toronkanni nja.

59 Kile sáragawwuubii ηùηufeebii ná yukyaala kurunke shiinbii puni mpyi na pyinƙanna caa si Yesu

cêεge ná kafinare e, si u ta mbò§.

⁶⁰ Ali mà li ta shinnyahara mpyi a yà jwo, nka pi nyε a nùñᵋ sèe wogo ta nkemu ku sí mpa ná l'e u bò mε. Ka shiin shuunni si nkwd̄ a pa jwo:

⁶¹ «Nge nàñ'à jwo na uru sí n-jà Kileñaarebage jya, si núru ku faanra canmpyaa taanre funñ'i.»

⁶² Ka sáragawwuubii nùñufembwøhe si yîri maa Yesu pyi: «Mpe jwumpe puni p'à jwo mà yyaha tíi ná mu i ke, naha mu u à cè p'e ye?»

⁶³ Ka Yesu si fyâha. Ka sáragawwuubii nùñufembwøhe si u pyi: «Kile nyii wuñi mεge na, kâa wuu á, maa yi jwo wuu á kampyi mu u nyε Kile Njncwønrcñi, maa mpyi Kile Jyanji?»

⁶⁴ Ka Yesu si u pyi: «Nje mu à jwo ke, yire yi. Nka mii sí yi jwo yii á, mà lwó numε na, yii sí Supyanji Jyanji nintεenñi nya Kile Sinji Punifoo kàniñε cyεge na. Yii mú sí u nimpanji nya nahanyi i mà yîri nñnyinji na.»

⁶⁵ Yesu à puru jwo ke, ka sáragawwuubii nùñufembwøhe lùyiri wuñi si u yabilinji vāanntinñke cwøn*, maa jwo: «U à Kile mεge kèεge, wuu saha nyε a tíge wà nᵋwójwumᵋ kurugo mε. Yii à u Kile mekeεge jwumpe lógo.

⁶⁶ Naha yii nyε na sônñi ye?» Ka pi i u pyi: «U à yaa u bò.»

§ 26:59 Mà tàanna ná Yahutuubii saliyanyi i, li mpyi a nᵋwᵋ mà kyaa cwønrc̄ numpilage e mε. Mà bâra lire na, kani li mpyi na sí n-jà n-pa ná kwù i ke, lire mpyi maha yaha canmpyaa shuunni si ntòro. Tèni i pi à Yesu yibe ke, pi nyε a tòro cyire kurigil'e mε. * 26:65 Yahutuubil'á, sùpya ká jwumᵋ jwo Kile na, mpemu nyε a yaa pu jwo u na mε, mpíi pi a puru jwumpe lógo ke, pire maha yîri maa pi vāanñyi cwøn.

67 Lire kàntugo ka pi i ntilwəhe wà u yyahe e, maa kanjuruyo cyán u e, ka pìi si kantawahii bwòn u e,

68 maa jwo: «Kile Nijcwənrəŋi, mu nyε a jwo na mu na nyε Kile tūntunŋi mà? Nge u à mu bwòn ke, uru mεge yyere wuu ál!»

Pyeri à jwo na uru nyε a Yesu cè mε

(Marika 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27)

69 Pyeri nintεenŋi mpyi pyenge e ntàani na, ka báarapyicwoŋi wà si file u na maa jwo: «Mu mú mpyi ná Galile kùluni shinŋi Yesu e!»

70 Ka Pyeri si yi kyáala sùpyire puni nyii na, na: «Mii nàha à mu jwumpe yyaha cè mε.»

71 Lire kàntugo ka Pyeri si yîr'a kàre pyenge tajyijwəge yyére. Ka báarapyicwoŋi wabεε si u nya, mpii pi mpyi wani ke, maa jwo pir'á: «Nge nàŋi mpyi ná Nazareti kàhe shinŋi Yesu e.»

72 Ka Pyeri si núr'a yi kyáala na: «Mii à kâa na mii nyε a nge nàŋi cè mε!»

73 Tère nimbiler'à tòro ke, mpii pi mpyi wani ke, ka pire si file Pyeri na, maa jwo: «Nàkaana baa, mu na nyε pi wà, mu njini lwónkanni naha a li cyêe.»

74 Nyε ka Pyeri si jwo: «Kampyi mii à nge nàŋi cè, Kile kà na yaha mε!» Ka nkùpoonŋi si ntíl'a mεε sú.

75 Ka Pyeri funŋke si jcwɔ Yesu jwumpe nijwumpe na na: «Nkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nɔ tooyo taanre na mu nyε a mii cè mε.»

Nyε ka Pyeri si fworɔ pyenge e maa sà mεε sú sèe sèl'e.

27

*Pi à kàre ná Yesu i fànhafooni Pilati yyére
(Marika 15.1; Luka 23.1-2; Yuhana 18.28-32)*

¹ Nyèsòoge na, Kile sáragawwuubii nùñufeebii puni ná Yahutuubii kacwónribil'á sà piye nya, maa jwo a bê Yesu mbòni na,

² maa u pwò maa ñkàre ná u e fànhafooni Pilati yyére*.

*Zhudasi kwùni kani
(Kapyiñkii 1.18-19)*

³ Zhudasi u nyε Yesu lefooni pi cye e ke, u à pa li nya na pi à jwo na pi sí Yesu bò ke, ka li i mpɛn u e, ka u u wyérfyinni benjaaga ná keñi núrũñò Kile sáragawwuubii nùñufeebii ná Yahutuubii kacwónribii na,

⁴ maa jwo: «Mii à kapii pyi, mii à sùpya kan kwùñ'á, ñgemu u nyε u nyε a kapii pyi mε.»

Ka pi i u ñwò shwò: «Wuu ñaha nyε pur'e mε, mu wuyo yi nyε yire.»

⁵ Ka Zhudasi si wyérfyinni wà Kileñaarebage e, maa yíri pi taan mà sà uye pwò a bò.

⁶ Ka Kile sáragawwuubii nùñufeebii si uru wyérfyinni kuu maa jwo: «Mà tàanna ná wuu Saliyani i, wuu nyε a yaa wuu u le Kileñaarebage wyéreni yalenke e mε, ñaha na ye supyibowyeε wí.»

⁷ Ka pi i jwo a bê li na si sà coge faanrafooni wà keεge shwò ná uru wyéreni i, si mpyi nàmpwuunbii fanɲya.

* **27:2** Fànhafooni Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsujyini wà bò.

⁸ Lire na, pi à kuru kerεge mege le: «Sishange Kerεge» mà pa nɔ ná nijjal'e.

⁹ Lire pyiŋkanni na, jwumpe Kile tũntunji Zheremi mpyi a jwo ke, pur'à fũnɔ. U mpyi a jwo: «Pi à wyérfyinni tɔnmpyara benjaaga ná ke lwó. Izirayeli shiinbil'à uru tɔrɔ mà yaha supyibowyεε,

¹⁰ maa sà coge faanrafooni kerεge shwɔ ná ur'e, bà Kafooni Kile à yi jwo mii á mε†.»

Pilati à Yesu yíbe

(Marika 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38)

¹¹ Ka pi i Yesu yyéεε fànhafooni Pilati yyaha na, ka u u u yíbe na: «Yahutuubii saanji u nyε mu la?» Ka Yesu si jwo: «Mu aha jwo amuni yo.»

¹² Ka Kile sáragawwuubii nũñufeebii ná Yahutuubii kacwɔnríbii si ntíge Yesu na karii niñyahagil'e, ŋka u nyε a yafyin jwo mε.

¹³ Ka Pilati si jwo: «Ncyii karigii pi na yu na ntare mu na ke, mu nyε na cyi núru mà?»

¹⁴ Yesu nyε a sàa yafyin jwo u á mε, ka lire si fànhafooni kakyanhala sèl'e.

Yesu kataanmp'à cwɔnr'a yaha u mbòni na

(Marika 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39--19.16)

¹⁵ Nyε li mpyi kalyee fànhafoon'á, bilereŋkwoŋi kataanni n'a mpyi a nɔ, sũpyire ká kàsujyini ŋgemu njáare u á ke, u maha uru yaha u à fworó.

¹⁶ Lire tɛni i, wà mpyi kàsuni i, sũpyire puni mpyi a u cè. U mege mpyi Barabasi.

¹⁷⁻¹⁸ Pilati mpyi a cè na yiŋcyεge kurugo, Kile sáragawwuubii nũñufeebil'à Yesu Kirisita le uru cye

† 27:10 Zakari 11.12,13; Zheremi 19.1-13; 32.6-9

e. Lire e sùpyir'á bínna ke, ka Pilati si pi pyi: «Jofoo yii la nyε mii i yige ye? Barabasi laa, Yesu pi maha mpyi Kirisita ke?»

¹⁹ Nyε mà Pilati yaha yukyaalabage e, ka u cwonji si túnnturo yaha a shà u á, na nge nàni u nyε ncèεge cyaga baa ke, na u àha nkwò u nwoge le u kyal'e mε, naha na ye kariii nijyahagil'á uru kànha nɔoge e pilaga u kyaa na.

²⁰ Nyε ka Kile sáragawwuubii nùnjufeebii ná Yahutuubii kacwɔnrribii si sùpyire fɔɔnɔ'a ta na ti Barabasi náare, ti i Yesu yaha pi bò.

²¹ Ka fànhafoonji si núr'a pi yíbe: «Mpii shiinbii shuunniñi i, jofoo yii la nyε mii i yige ye?» Ka pi i jwo: «Barabasi!»

²² Ka Pilati si pi yíbe: «Yesu pi maha mpyi Kirisita ke, naha mii sí n-pyi uru na ye?» Ka pi puni si jwo: «U kwòro cige na!»

²³ Ka Pilati si núr'a pi yíbe: «Kapiini ndire u à pyi mà sà nɔ u bò ye?» Ka pi i wá na nkwúuli fànha na: «U kwòro kworokworocige na!»

²⁴ Pilati à li nya na uru jwumpe fànha'á cyéε, túnmpε sí i nyahage na ma ke, ka u u lwɔhɔ lwó a u cyeyi jyé sùpyire nyii na, maa jwo: «Mii à na cyeyi jyé a yige nge nàni kani i. Yii á li nyε numε.»

²⁵ Ka sùpyire puni si u nwɔ shwɔ: «U kwùni nùmpañke tugure ti pyi wuu ná wuu pyiibii woro.»

²⁶ Lire tɛni i ka Pilati si Barabasi yige mà tàanna ná sùpyire nyii wuuni i, maa pi pyi pi à Yesu bwòn ná kàsorigil'e, maa u kan pi sà nkwòro kworokworocige na.

*Sòrolashiibil'á cyàha Yesu na
(Marika 15.16-20; Yuhana 19.2-3)*

27 Nyε ka Pilati sòrolashiibii pìi si ηkàre ná Yesu i pi tateεnge e, maa sòrolashiibii piiberii yyér'a pa u kwûulo,

28 maa u vâannyi wwû u na, maa vâanntinmbwôho nijnyeεga le u na,

29 maa ηguro cîn mà pyi saanra jùntonjo mà tò u na, maa kàbii le u kàniηε cyεge e, marii niηkure sínni u taan, marii u fwóhore marii ηko: «Yahutuubii Saanηi, wuu à mu shéere!» 30 Marii ntilwôhe wàa u na, maa kàbiini shwô u na mà taha na u bwùun jùηke e.

31 Pi à u fwóhór'a kwò ke, maa vâanntinmbwôhe nijnyeεge wwû u na, maa u yabilηi vâannyi le u na, maa ηkàre ná u e si sà ηkwòro kworokworocige na.

Pi à Yesu kwòro cige na

(Marika 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

32 Nyε mà sòrolashiibii yaha pi i ηkèεge ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná Sireni kànhe shinηi w'e, u mεge mpyi Símo. Nyε ka pi i u kárama u à Yesu kworokworocige tugo.

33 Nyε pi à sà nɔ cyage k'e, pi maha kuru cyage mεge pyi: «Nunηkwôεge Cyage»

34 maa yasorogo le sinm'e mà kan Yesu á, u bya bà u sεεge si mpyi si jíηε mε. U à ku néen'a wíi ke, u nyε a ηen'a ku bya mε.

35 Sòrolashiibil'à u kwòr'a kwò ke, maa ηkyaanlwooni tég'a u vâannyi táa piye na, bà pi puni si mpyi si pi nàzhanηi cè mε.

36 Lire kàntugo maa ntèen wani na u kàanmucaa.

37 Nyε ka wà si u mbòŋi jùŋke sém'a taha kworokworocige na u jùŋke nìnyini na. Y'à séme: «NGE U NYE YESU, YAHUTUUBII SAANNI.»

38 Nyε pi mpyi a nàŋkaalii shuunni kwòro kworokworociye na Yesu taan. Wà mpyi u kàniŋke na, u sanŋi sí jye u kàmèni na.

39 Sùpyire nintorore mpyi maha u fwóhòre, marii jùnyì kwòre,

40 marii ŋko: «Mu u mpyi maha jwo na mu sí Kileŋaarebage cyán si ku faanre canmpyaa taanre e ke, mu u jye amε la? Mu yabiliŋi u maye shwò. Kampyi Kile Jyanŋi u jye mu, tìge kworokworocige na may'á!»

41 Nyε ka Kile sáragawwuubii jùŋufeebii ná Kile Saliyanŋi cyelentiibii ná Yahutuubii kacwònrìbii mú si wá na u fare marii ŋko:

42 «U à piì shwò, maa mpyi u jye a jà a uye shwò mε. Kampyi uru u jye Izirayeli saanŋi, u tìge cige na numε, lire ká mpyi, wuu sí n-dá u na.

43 U à u cyεge taha Kile na, maa jwo na uru jye Kile Jyanŋi. Kampyi u kyal'à táan Kile á, Kile à yaa u u shwò numε.»

44 Nàŋkaabii pi mpyi a kwòro u taan ke, ka pire mú si wá na u fare amuni.

Yesu kwùŋi

(Marika 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

45 Nyε canŋke mpyi a nò jùŋò niŋi i, ka numpini si mpál'a jyè kìni cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà sà byanhara yàkoŋke na.

46 Lire tènei i, ka Yesu si jwo fànha na: «Eli, Eli, lama sabakatani‡?» Lire ñwòhe ku ñye: «Mii Kilenji, mii Kilenji, ñaha na mu à kàntugo wà mii á yeŒ?»

47 Mpii pi mpyi wani ke, ka pire pìi si yire lógo, maa jwo: «Yii lógo! U naha na Kile túnntunji Eli yiri, na u pa uru tège.»

48 Lire tènuuni i, ka pi wà si fê a sà sìcogo fyinme lùtanhage k'e, maa ku nórò kàbii na, mà yaha Yesu ñwòge taan, u u ku ta a shwònrò.

49 Ka pi sanmpii si jwo: «Wuu a u wíi kampyi Eli sí n-pa u shwò.»

50 Ka Yesu si núr'a jwo fànha na, maa u múnaani kan Kile á.

51 Lire tènei i, ka Kileñaarebage táataa v àanñke si ntíl'a cwòn ñinñke e, mà lwó ñinñinji na fo ñwòh'i. Ka ñinñke si ñcyêenne, ka kafaabwoyi si jya.

52 Ka fanñyi si múgo. Kile wuubii pi mpyi a kwû ke, ka pire pìi ñinñyahara si ñè,

53 maa fwofo fanñyi i. (Ñye Yesu à pa ñè ke, ka pi i jyè Zheruzalemu kànhe e mà piye cyêe shinñyahara na.)

54 Ñye Œromu sòrolashiibii yyaha yyére shinñi ná mpii pi mpyi na Yesu kàanmucaa ná u e ke, tènei i ñir'à ñinñke ñya k'à cyêenne, karigii cyi à pyi ke, maa cyire ñya ke, ka pi i fyá sèe sèl'e, maa jwo: «Nàkaana baa, ñge nàñi mpyi Kile Jyanji.»

‡ 27:46 Yesu na ñkwúuli Arameni shéenre e. Tire shéenre e, Eli ñwòhe ku ñye: «Mii Kilenji». Mpii pi ñye pi ñye na tire shéenre nùru me, pire mpyi na sòñji na Kile túnntunji Eli Yesu ñye na yiri. Yahutuubii pìi na sòñji na ná Eli ñye a kwû me, na sùpya ká mpyi kyaage e, na u sí n-pa urufoo shwò (2 Saanbii 2.1-12). § 27:46 Zaburu 22.2

⁵⁵ Cyee niñyahamii mpyi a yyére tatɔnge e marii wíi. Pire cyeebii mpyi a taha Yesu fye e mà yîri Galile kùluni i, marii u tère.

⁵⁶ Mariyama u mpyi na yîri Magidala kànhe e ke, ná Mariyama u nyε Yakuba ná Yusufu nuñi ke, ná Zebede jyaabii nuñi mpyi pi e.

Yesu ntòñi kani

(Marika 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

⁵⁷ Yàkoñk'à nɔ ke, ka nàfuufoonji wà si mpa, u mεge mpyi Yusufu, Arimati kànhe shin u mpyi u wí. U mú na mpyi Yesu cyelempya.

⁵⁸ Ka u u nɔ Pilati na, maa sà Yesu buwuñi jáare u á. Ka Pilati si pi pyi pi u kan u á.

⁵⁹ Ka Yusufu si Yesu buwuñi lwó a sà mpwɔ vāanntofonñi w'e,

⁶⁰ maa u le fanñke e, kuru mpyi a tùgo kafaaga juñ'i, u mpyi a ku kwòñ a yaha uye mεε na, bu mpyi na sàha ñkwò a tò k'e mà nya mε. Ka u u kafaabwòhɔ kùuñkul'a pa ntò fanñke jwɔge na, maa ñkàre.

⁶¹ Nyε Magidala Mariyama ná Mariyamañi sanñi mpyi a tènñ'a yyaha kan fanñk'á.

Fanñke kàanmuncyaji

⁶² Kuru canña nùmpañña mpyi canñonñke, ka Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Farizhεεnbii si ñkàre sijncyan Pilati yyére

⁶³ maa jwo: «Nùñufoonji, l'à tîge wuu funñ'i na ñge kafiniviniñi, mà u yaha nyii na, u mpyi maha jwo uru ká ñkwú, canmpyaa taanre uru sí jè.

⁶⁴ Kuru cyage e, mu à yaa mu u pìi yaha pi a fanñke kàanmucaa fo canñyi taanreñi ká mpa

fùnnɔ. Lire ká mpyi li nyε a pyi mε, u cyelempyiibii sí n-jà n-pa u bunji yû, si jwo na u à jè a fwordo kwùni i. Tire kafinare kàntuge sí n-waha si ntòro nɛncyiire na.»

⁶⁵ Ka Pilati si pi jwɔ shwɔ: «Kàanmucyafeebii na nyε wani, yii a sì, yii i sà pi pyi, pi a ku kàanmucaa pyinjanni l'à táan yii á ke.»

⁶⁶ Ka pi i ñkâr'a sà fanñke yal'a tò, maa fyè bwòn kafaage na, maa kàanmucyafeebii tìñe wani.

28

Yesu à jè a fwordo kwùni i

(Marika 16.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

¹ Nyε canñɔñk'à tòro ke, cibilaage canñcyiige* nyèsɔɔge na, Magidala Mariyama ná Mariyamanji sanñ'à pa mpa fanñke wíi.

² Ka jìñke si mpâl'a cyêenne sèe sèl'e. Kafoonji Kile mèlekɛñi wà mpyi a yîri nìnyini na, maa ntíg'a pa kafaabwɔhe kùunkul'a láha a yaha ñkere na, maa ntèen ku na.

³ U mpyi na jî kilejini bèenmpe fiige, u vàanji mú s'à fíniñe weewee.

⁴ Ka sanɔwɔnsigibii si fyá na jcyêenni, fo mà sà jcírige.

⁵ Ka mèlekɛñi si jwo cyeebil'á: «Yii àha raa fyáge mε. Yesu pi à kwòro cige na ke, mii à li cè na uru yii na jcaa.

⁶ U nyε naha mε, u à jè bà u mpyi a yi jwo mε! Yii u buwunji tasinnage wíi!

⁷ Numε, yii a sì fwɔfwɔ, yii i sà yi jwo u cyelempyiibil'á na “U à jè a fwordo kwùni i. U à

* **28:1** Yahutibil'á cibilaage canñcyiige ku nyε kárinji.

kàr'a sà yii sige Galile kùluni i. Yii sí sà u nya wani.”
Yire yi mpyi mii á, mii u jwo yii á.»

⁸ Ka pi fyagara wuubii ná funntanga wuubii si fê a yîri fanŋke na, na fî na ŋkèege fwɔfwɔ si sà yi jwo Yesu cyelempyiibil'á.

⁹ Ka Yesu si mpâl'a pi nùŋɔ bê mà pi yaha kuni na, maa pi shéere. Ka pi i file u na, maa niŋkure sín, maa u cû tooyi na, maa u pêe.

¹⁰ Ka Yesu si jwo: «Yii àha raa fyáge με. Yii a sì, yii sà mii cìmpyiibii pyi na pi a sì Galile kùluni i. Wani pi sí sà mii nya.»

Sòrolashiibii ná sáragawwuubii kafinare kani

¹¹ Mà cyeebii yaha kuni na, sòrolashiibii pi mpyi na fanŋke kàanmucaa ke, ka pire pì si jyè kànhe e, mà sà yi puni yyaha jwo Kile sáragawwuubii nùŋufeebil'á.

¹² Ka sáragawwuubii nùŋufeebii si wwò ná Yahutuubii kacwɔnribil'e, maa jwo a bê li na, maa wyéɛɛnyahaga kan sòrolashiibil'á,

¹³ maa jwo: «Yii a yi yu yii a ntùuli na u cyelempyiibil'à pa numpilage e, mà pa u buwuŋi yû, mà yii yaha ŋɔmppe na.

¹⁴ Fànhafoonji ká yire lógo, wuu sí n-jà yi cwɔɔnrɔ ná u e, bà yii si mpyi si shwɔ kyaage na με.»

¹⁵ Ka pi i wyéɛɛŋi lwó, maa li pyi bà pi à yi jwo pi á με. Ka puru jwumpe si ŋcaala Yahutuubii shwɔhɔl'e fo mà pa nɔ niŋjaa na.

*Yii sà supyishiŋi puni pyi mii cyelempyii
(Marika 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Kapyiŋkii 1.6-8)*

¹⁶ Ka cyelempyiibii ke ná nin̄kin̄ji si n̄kàre Galile kùluni i. Yesu mpyi a n̄n̄ke n̄kemu kyaa jwo pi á ke, ka pi i sà dùgo kuru na, mà u ta wani.

¹⁷ Pi à sà u n̄ya ke, maa u p̄êe, n̄ka pi p̄i funyɔ mpyi na pi kyáli.

¹⁸ Ka Yesu si file pi na, maa pi pyi: «N̄n̄yinj̄i ná n̄n̄ke síj̄i pun'à kan mii á.

¹⁹ Lire e yii a si yii sà supyishinj̄i puni pyi mii cyelempyii, yii s'a pi batizeli Tufoon̄i ná Jyafoon̄i ná Kile Munaani m̄ge na,

²⁰ yii raa pi taanni karigii puni mii à jwo a waha yii á ke, cyire na. Mii na n̄ye ná yii e can̄a maha can̄a fo si sà n̄o dij̄ȳenj̄i tèekwooni na.»

KILE JWUMPE SEMENI JWUMPE NINTANMPE
New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Supyire Sénoufo (Sénoufo, Supyire)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Senoufo, Supyire

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

9c94658e-b59d-5cd7-bd2e-4e0770667d41